

שיעורי
הרב הגאון רבי יוסף דב הלוי
סלוביץ' זצ"ל

על הל' נדה

מפי השמועה

נרשמו ע"י

הרב עבי שכטר שליט"א

לזכר נשמות

לאה בת הרב יששכר בייריש וברכה ע"ה

חנה בת הרב יהודה זעליג ודינה ע"ה

מאת

אספחת אינברגר

לעילוי נשמת

אליהו בן חיים דב ז"ל

The Tsadik Family

Dr. David Arbesfeld

*In dedication to TorahWeb.org
and all the Rebbeim
for the amazing shiurim and words of torah
made accessible via the internet.*

*Joshua, Elena, Tova, Mia
and the entire Stolovitsky family.*

נר זכרון
לעילוי נשמת

רב משה בן חיים זאב יהודה ע"ה
ואשתו זלטה גולדה בת גרשון בנימין הלוי ע"ה
וחנה איטל בת אליקים הלוי ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י משפחתם

*In honor of my Rebbe and teacher,
who has been giving shiurim
at the Y.I. of Forest Hills
every Tuesday night for the past 33 years*

Rabbi Hyman Arbesfeld

הקדמה

כל תלמידי הישיבה שקבלו סמיכה היו לריכים ללמוד שו"ע יו"ד ח"א. משך הרבה שנים למדו לעלמס, וכשנצחנו ע"י רבנו ז"ל (ביחד עם הגר"מ שלקס ז"ל, והרר"ש בלקין, ז"ל) הי' רבנו תמיד שואל שאלות שלא הופיעו במפורש בשו"ע, לראות אם הבינו באמת את העניינים, או שרק החליטו את הכל לזכרון. ולא הי' ייחא לי' על כך שלא למדו את השו"ע אלל רבי המדריכס ומסציר להם את העניינים, ועל כן נשאר לבסוף (בצחינת קריינא דאיגרתא - איהו ליהוי פרוונקא) שהוא בעלמו יגיד את השעור (כי שאר הר"מים לא רלו). והיות שסדר הלמוד לסמיכה הי' (בזמן ההוא) של שתי שנים (לאחר שגמרו את המכללה), על כן הוכרח רבנו להעציר שעורים על יו"ד כל שתי שנים. ואני השתתפתי בשעורי רבנו ליו"ד ג' פעמים, מאלול תשי"ע עד הקיץ (של תש"כ), מאלול תשכ"א עד הקיץ הבא, ושז מאלול תשכ"ג עד הקיץ הבא. באותה שנה שהעציר שעורים על יו"ד הי' גם מעציר שעור רגיל על מס'. בשנת תשכ"ג-ד, בנוסף על השעור על יו"ד, העציר רבנו שעורים על תחילת מס' גטין (שכבר הוכנו לדפוס ע"י ידידנו הרב נועם גארדון, הי"ו), בשנת תשכ"א-ב הי' השעור השני בתחילת מס' קדושין (וכבר נדפסו הכתבים מאותם השעורים); ובשנת תשי"ט-כ"א הי' השעור השני בתחילת גמ' פסחים (אשר ג"כ נדפסו).

באלול תשכ"ג כבר העציר רבנו שעורים ציו"ד כ"כ הרבה פעמים, לא הסכים להתחיל עוה"פ מהל' שחיטה, כנהוג תמיד, והחליט ללמוד הל' גדה תחת הל' שחיטה, ורק אח"כ (בכסלו תשכ"ד) להמשיך צהל' בצ"ח תערוצת ומליחה.

כתבים אלו נרשמו על ידי צמהירות בשעת השעור, אשר על כן
ברוב מקומות נכתב הכל בקלור נמרץ, ופה ושם יש משפטים בלתי-
שלמים וכמה וכמה חסרונות. ויישר כוחו של יקירנו וידידנו הנחמד
הרב יעקב וורצלוםק, נ"י, ר"מ לעיר צישיצתנו, שהכניס אל פנים
הכתבים את כל מרהמ"ק, (שהי' כל זה חסר), ואף הוסיף (מלמטה)
הערות מחוכמות מאוד, כאשר יראה המעיין.

חוצרת זו היא כבר הששית שצסדרה שהוליאו חצרת תורה-וועצ
פאונדישין משטורי רצנו ז"ל. (ועי' היעצ בהקדמות שאר הכרכים ולרף
לכאן.) מגמת החצרה לפרסם דצרי תורה והשקפה מר"מי הישיבה,
בכתב וצע"פ. ואפריון נמטייה לכל אותם התלמידים העושים והמעשים
במפעל הזה.

לצי שכער

ד' אצ, תשע"ג

ואני צער ולא אדע

בהמות הייתי עמך

הלכות נדה

שיעורי מו"ר להל' נדה, בס"ד.

סי' קפ"ג

אלול תשכג.

חילוקי נדה וזבה ידועים, דזבה בעיא ז"נ משא"כ נדה. ובזבה אמרינן מקצת היכ"כ ולא בנדה. ועוד נפק"מ לקרבן. ויולדת שי"ל טומאת נדה ולא טומאת זבה (נ"ל דר"ל רבינו ע"פ פסחים צ: בסוף העמוד מכח המקרא.¹ ד"ע.) אפ"ה חייבת בקרבן. לכאורה ל"א מקצת היכ"כ אלא בימי ספירה ומנין של מלאת, ולא בכל ימים, ומה"ט ל"א מקצת היכ"כ בנוגע לשמירת שבת ואיסורי פסח וכדומה, דלית בהו דין מספר ומנין.² וא"כ לפי"ז יוכרח,

דאף בשומרת יום כנגד יום הוי הפי' שסופרת יום אחד, וזה ר"ל שומרת – סופרת. וב' חידושים יש בזה, דיש ספירה השייכת ליום אחד ולא בעינן דוקא יותר מא'; ואף בספירת יום א' אמרינן מקצת היכ"כ. וה"נ שמעינן מדין שמועה רחוקה. עגמ' פסחים (ד.) ור"מ (רפ"ז מהל' אבל), וז"ל – וכאילו יום השמועה הוא יום ז' ויום למ"ד, ומקצת היכ"כ. וצ"ע, דבמלקט עצמות פסק השו"ע (יו"ד סי' ת"ג) דמתאבל כל היום כולו, ול"א בי' מקצת היכ"כ. ואילו נאמר דליכא ספירת יום א', ובשמועה רחוקה יל"פ דזהו

1 וע"ש בפרש"י. (יעקב)

2 השוה מש"כ בס' בעקבי הצאן (עמ' פ"ט ורס"ד).

ליל זה להצילה מן הקרבן – משמע דמפרש כל המשנה דאף לב"ה איכא שימור ביום י"ב, ואי' דאורייתא ואף טומאה דאורייתא יש, אלא דליכא כרת ומה"ט ליכא קרבן. ובאמת כן הוא פשטות משמעות הגמ' (עב). השוו מדותיכם וגו', דאם לב"ה הוי אך חומרא דרבנן, מה טענה היא זו, אא"כ נפרש דזה גופא השיבו ב"ה. אך שי' הרמב"ם נפלאה היא ממנו בהבנתה, אף כי מקורה ידועה לנו, כנ"ל). דבהא כ"ע ל"פ דליכא סתירה ברואה יום י"ב, דבאמת י"ב הויא ראיית נדה ולא זיבה שהרי כבר שלמו י"א יום שביין נדה לנדה. ופלוגתא דב"ה וב"ש בהא תליא: דכ"ע מצרכי לענין שימור שיהא היום נקי. ונקי ר"ל היכא דהיתה אפשרות של נקיות ואי-נקיות. דלב"ש אף ראיית נדות חשובה אי-נקיות. ולב"ה – דוקא ראיית זיבות. (ואילה"ק מדף לה:; דלרב דס"ל מעיין אחד ומיקרי דם מן המקור, שאף דם טוהר סותר היום מלהיות

עיקר דינו – שעה אחת, ולא דהוי יום אחד ומקצת היכ"כ, הי' ניחא. אך ק' משומרת יום כנגד יום, שהוא מיוסד אדין מקצת היכ"כ לספירת יום א'. כנ"ל. וצל"ח, דבמלקט עצמות ליכא אלא איסורי אבלות, וממילא לא תיקנו שיהא מלאה של יום אחד. ודוקא בשמועה רחוקה על שלא נהג אבלותו בשעתו תיקנו לו חכמים ניהוג וקיום אבלות עכשיו של יום א', וניהוג אבלות בעי מלאה, וע"כ תיקנו שיהא זה היום א' ספירת יום אחד, בכדי שיהי' לו קיום אבלות. ודוקא במלאה אמרינן דמקצת היכ"כ. וזה ר"ל הר"ם, דיום השמועה כיום ז' ולמ"ד, דיום אחד זה הוא מלאה, ועל כן שייך לומר בי' מקצת היכ"כ. (עי' שיעורי מו"ר להל' ט"ב ולמס' פסחים בנידון זה. ד"ע.)

אך צ"ע, דהנה נחלקו ב"ה וב"ש (סוף נדה) ברואה יום י"א אי בעיא שימור ביום י"ב מה"ת או אך מדרבנן. (מל' הר"ם פ"ו מאי' ביאה הי"ז – הועילה לה טבילת

אין הראי' ראיית זיבה, והיאך יש שם שימור, מאחר דליכא אפשרות לאי-נקיות. וצל"פ דמאחר שנתחייבה בשימור ז"נ, תו לא יתחילו ימי נדה עד שתספור הז"נ, כמש"כ בטור להלן. דאפשר להמשיך ימי-הזיבה להיות אף יותר מי"א יום. וצ"ע א"כ, מדוע בשומרת יום כנגד יום מודו ב"ה וב"ש דלא נכלל יום י"ב בימי זיבה. וצל"ח בע"כ בין זבה גדולה לד"ק. דדוקא בז"ג ממשיכים הזמן דימי זיבה. והסבר החילוק בזה הוא, דבז"ג יש דין מספר ומנין ומלאת, שהרי יש שם כמה ימים. אבל בז"ק ליכא דין מספר, דהיאך יהי' מלאת ליום א'. ודוקא במלאת נמשכים ימי זיבה. ולפי"ז מוכח דאף ביום דלאו מלאת הוא אמרינן מקצת היכ"כ.³ והדק"ל ממלקט עצמות. (ול' הר"מ בשמועה רחוקה יל"פ

יום נקי. הרי דאף דם נדות לא בעינן אלא דם מן המקור. דז"א. דקיי"ל דדם קושי אינו סותר משום שאינו גורם לז'. וכבר הק' שמה בתוס' (דף לז. ד"ה דבר) מדם טוהר, ותי' דבדם טוהר לא נשתנה החפצא דהדם, דעדיין מיקרי דם נדות או דם זיבה. אלא דראיות אלו אינן מטמאות בימי טוהר. אבל בדם קושי הפי' הוא שעפ"י דין הוי חפצא דדם זה שונה משאר דמים בזה דלא מיקרי דם זיבה אלא דם לידה מחמת שהוא מצורף להלידה. עמש"כ בהערות לכריתות י'. ד"ע.) ומה"ט נראה ברור, דברואה יום י' וי"א דלב"ה לא בעיא שימור יום י"ב מן התורה. (עב"י (ד"ה וביום) שהביא ב' דיעות בנידון זה מהסמ"ג.) אך ז"פ, דברואה ט' י' וי"א, דבעיא שימור מה"ת ז"נ לאחר כלות הי"א יום. וצ"ע, הלא

אחרת, עי' שיעורי רבינו להל' ט"ב. ואף הקו' משבת ויו"ט דעלמא יל"ת, דיל"ח בין יום לוחי ליום פיקטיבי. דמקצת היכ"כ משבר ומחלק היום. עיי"ש באורך. ד"ע.)

והנה בטובלת יום ז' עפ"י מקצת היכ"כ וראתה אח"כ פליגי ר' יוסי ורבנן אי איכא סתירה למפרע (פסחים פא.) וטעמא דרבנן, דאף דמקצת היכ"כ, אין זה מחלק ומשבר⁴ היום לשנים, אלא דר"ל דבהכי סגי לניהוג ולקיום איזה דבר הנצרך (אבלות או נזירות או שימור) אבל שאר היום הנשאר עדיין מיקרי חלק מהמלאת. ולהכי ברואה אח"כ באותו יום, מיקרי כל אותו היום אינו-נקי, ונתגלה שלמפרע לא הי' בזה שימור

ביום הז' ולא עלתה לה טבילה. וכן בנזיר שנטמא לאחר שהביא קרבנותיו ביום למ"ד, שסותר למפרע,⁵ דיום טומאה סותר מלאת דנזיר, כמש"כ – והימים הראשונים יפלו. אך לפי"ז הרי פירשנו, דסתירה דלמפרע שע"י ראיי' לאחר טבילה, וסתירת היום ע"י ראיי' שקודם טבילה, דין אחד הוא לחכמים. (ושי' ר"י צל"פ דס"ל דמקצת היכ"כ מחלק היום עיי"ש.) אך לפי"ז צל"פ דלב"ש דליכא סתירה דלמפרע ביום י"ב, ה"נ ליכא סתירה אפי' ברואה בי"ב לפני הטבילה, וזה תימא, דא"כ את מה היא משמרת. (ודוחק לפרש דלכו"ע אי-נקיות תלויה בראיית זיבה, אלא דלב"ש יש שימור של יום נקי אף דא"א ליום זה להיות אינו-נקי, דמה

4 כן התבטא רבנו באידיש.

5 לא מצאתי מני"ל לרבינו הא. ועי' תוס' נזיר טז. ד"ה ר"א דאולי משמע דרק קודם הבאת קרבנות נחלקו. (יעקב)

נדות פועלת דליהוי ההוא יומא אינו נקי א"ל, כנ"ל, אך במקצת היכ"כ נחתך ונפסק היום לגמרי ומכל וכל, וראי' דלאחר טבילה הסותרת למפרע **דין אחר הוא**, ולא דין אחד עם אי-נקיות היום. (ר"ל, דין בצירופי טומאות. דמאחר שמכאן ולהבא בסוף זה היום, היא טמאה זיבה, ובתחילת היום היתה זבה, מצטרפין ב' הטומאות דמחד מינא להיות טומאה אריכתא דזיבה. דשיעור צירופי טומאות דכה"ג הוא: יום א'. עגמ' לו: ונג: ובהערות לכריתות.⁷ ד"ע.) (ואדין **המחודש** הזה הוא דפליג ר' יוסי בפסחים, אבל אף לחכמים ר"ל מקצת היכ"כ דנחלק היום לב'. ד"ע.)

[מו"ק (יד): אתי עשה ודחי ל"ת. אבל היכא דאפשר לקיים שניהם ל"א הכי.

שימור הוא זה. מסתמא כך ר"ל מו"ר. אך צ"ע לפי"ז משי' לוי (לו.) – דב' מעיינות הן, ואפי' ברואה בימי טוהר, עולין לה הימים לספירת זיבתה, אף דא"א לימים אלו להיות⁶ אינם-נקיים. ואם נתפוס העיקר כהוא גמ' יצא דאף לב"ה שפיר מיקרי שימור אף דליכא אפשרות ליום זה להיות אינו-נקי. וטעמא דב"ה לאו משום דיי"ב אינו יכול להיות בשימור, אלא מחמת **דיום י"א אינו יום ראי' המחייב בשימור**. ולפי"ז ברואה י' וי"א בעיא שימור ביי"ב מה"ת, מחמת ראיית י', וכאידך דיעה בסמ"ג. ד"ע.) א"ו צל"פ דלב"ש ראי' שלפני טבילה תסתור אותו היום מנקיותו, ודוקא בסתירה דלמפרע ס"ל דליכא ביום י"ב. דבהא פליגי עם ב"ה, אי ראיית

6 אא"כ נחלק דהתם אי-אפשרות אי-הנקיות היא **מציאאותית**, ולפנינו – **הלכתית**. אך זה ק' לומר דלוי ב' מעיינות הויא מציאאות, וכקו' התוס' (לו. ד"ה דהלכתא) מכותית ויוצא דופן. (ד"ע.)

7 ועמש"כ בסי' גנת אגוז (עמ' ע"ח).

המשנה (עא:) וטבלה לערב משמע, דאפי' לב"ה דיום י"א לא בעי שימור ביום י"ב, מכ"מ בעיא טבילה ליל י"ב, ול"א דטהורה מכל וכל, ואף לא מועילה טבילתה ביום י"א, לדונה כבעל קרי וככל טבו"י. וכנראה דב' הלכות נפרדות הן בכל זיבה: א) שטמאה יום הראי' ואין מועיל באותו יום שום טבילה.⁸ ב) דבעיא שימור, לאחר אותו היום. (ולכאורה מתורצת הקו' אף לר"י. אך לפי"ז לא יאמר ר"י מקצת היכ"כ בסוף היום בשומרת יום כנגד יום, וכד' הסד"ט אסוף ד' התוס' ההוא. והוא כנגד ד' התוס' ר"ה (דף י. ד"ה שנים), עי' פתחי נדה שהשיגו. ד"ע.) (ובדין זה הראשון המחודש הוא דפליגי רב ושמואל (לו:)) אי הוי אי' נדה או זבה. דלרב כל זבה הויא נדה ליום אחד, דהיינו – יום הראייה, ול"א

הרי דסתירה איכא בין ניהוגי אבלות ושמחת יו"ט. וצ"ע, דמה אי' הוא זה לילך יחף ביו"ט, וכן לישב ע"ג קרקע. א"ו דהסתירה היא לא בין אי' אבלות וחיוב שמחת יו"ט, אלא בין קיומי אבלות והחיוב שמחה. דניהוג אבלות הוא בסתירה לניהוג שמחה. ש"מ דאיכא ניהוג באבלות. וכן נמי ראי' משי' הרמב"ם (הל' אבל, פ"א, ה"א), דיש באבלות ניהוג וקיום דאורייתא. הרי דיש באבלות טפי מאיסורים בלבד. [ר']

(ס"ט.) לכותאי, יום שפוסקת בו סופרתו למנין ז'. ולא קיי"ל הכי. ובשלמא לחכמים דר' יוסי ניחא, דל"ש מרואה לאחר טבילה ביום ז' (כא' מב' הפירושים הנ"ל). אך לר' יוסי ק'. עתוס' (עב. סד"ה הרואה [עא:]) מזה. והנה מל'

ולברר טהרתה ונקיות הימים, ולא ר"ל ספירת מספר היום בפה, דלא כספירת העומר. וקו' התוס' (כתובות עב. ד"ה וספרה לה) שתברך קודם הספירה היינו, שתברך קודם בדיקתה, דספירה בפה מה עניינה לזבה.⁹ **בטור ... שתרגיש ביציאתו.** מימרא דשמואל

(נז:), ויל"פ הרגשה בג' פנים: או דר"ל המחשה גופנית (perception) בא' מב' פנים – א) או הרגשת וסת, דהיינו שחולה כל גופה ונודעזעו איבריה; ב) או הרגשת זיבת ליחה ממקורה. עי' פתחי תשובה לפנינו. ג) או דר"ל – ידיעה ודאית בבירור שדם זה בא מגופה, ואף דזה להדיא דלא כשמואל¹⁰,

בנדה מקצת היכ"כ. ולהכי נוהג אי' זה אף בדם קושי, דלא נתמעט אלא מטומאת זיבה ולא מטומאת נדה, עיי"ש בגמ' להדיא. ולשמואל, דין זה מחודש הוא טומאת ואיסור זיבה. ונפק"מ לדם קושי. אך עכ"פ דין מחודש הוא זה. (ד"ע.)

אף דספירת ז"נ אינה אלא בזבה, יש ענין של הפסק טהרה בין בנדה ובין בזבה. בזבה בעינן הפ"ט ביום הראי', בכדי שיעלה היום השני למנין ז"נ; ובנדה בעינן הפ"ט לפני ביה"ש דהיום הז', בכדי שתעלה לה טבילתה שלא תהי' עדיין לזבה קטנה. וספירת ז"נ דזבות ר"ל בדיקה להוכיח

9 ועי' פ"ת ליו"ד סי' קצ"ו ס"ק ד' דמביא מהשל"ה דמדויק מתוס' הנ"ל דבאמת צריך לספור בפה, ומביא הרבה שחולקים עליו. (יעקב) ועי' מש"כ בשם רבנו בס' ארץ הצבי (עמ' יו"ד).

10 דף נז: - אמנם, עיי' תוס' רי"ד שם, ולפי פירושו תתכן הבנה זו גם לפי שמואל. (יעקב)

בראי', השוה בגדולה ובקטנה, אלא דסד"א דהוי זה חילוק דין בחלות הטומאה. ועתוס' ע"ג. סד"ה הוא שמטמא, ומיושבת קו'. ד"ע.) ונפק"מ רבתי איכא בחידוש זה, דלפי דעת הר"ם והראב"ד דלפעמים כתמים דאורייתא, ולא הוי כל כתם אך מדבריהם, לא ינהגו כל הקולות דכתמים בהנהו דהוו דאורייתא, כגון דבר שאינו מק"ט וכו' (סוף דף נ"ט:) וכן בבגדי צבעוניים (ס"א:).

רִיצָא לְבֵית הַחִיצוֹן. אף דליכא מגע המטמא בבית הסתרים, דטומאת האשה ואי' לבעלה אינם מחמת מגעה בדם (אף דאיה"נ דהדם הוי אב הטומאה, עי' ריש פ"ז דנדה) אלא טומאת ראייה היא. עתוס' ב"ק (יא. ד"ה דאינן) שחילקו

מכ"מ נראה דכן ס"ל להר"ם והראב"ד, דמחייבי לפעמים קרבן אכתמים (פ"ט מאי' ביאה הט"ו, ובהשגות שם) הרי דטומאתו מדאורייתא.¹¹ (וכן משמע בפשיטות מהגמ' (נב:)) ורש"י שם (ד"ה מהו).¹² אלא דהי' מקום לחלק דאף דלגבי נדות בעינן הרגשה, זיבות א"צ להרגשה. דגזה"כ דבכשרה לא כתיב בפ' מצורע אלא בנדה ולא בזבה. ואף דזבה מטמאה בבית החיצון, ואף זה נלמד מגזרה"כ דבכשרה, צל"ח, דמקום הראי' הוי דין בראייה, וראיית זבה שוה לראיית נדה. אבל הרגשה הויא דין בחלות הטומאה, ושונה חלות טומאת זבה מחלות טומאת נדה. דה"נ בעינן ב' פסוקים ללמד אקטנה בזבה ובנדה (מד.), דאין זה גדר

11 ועי' סד"ט סי' ק"צ ס"ק צ"ג החל מד"ה טרם דדן בחקירה זאת בארוכה, ולדעתו הרמב"ם סובר דאינו מה"ת אפי' כשיש ידיעה וודאית, ועי"ש. (יעקב)

12 אמנם, עי' חיי הר"ן שם דפיי הסוגיא בא"א מטעם זה גופא. (יעקב) ועי' מש"כ מזה בס' גנת אגוז (ריש סי' י"ט).

ד"ה ואין) דטומאת נדה דהויא טומאת ראיי' אינה נלמדת מפ' סוטה. (ול"ה קו' מדם תבוסה, דמת ונבילה אינם טומאת ראיייה. ועמש"כ בזה בס' גינת אגוז (סי' נ"ז). ד"ע.) (ועשט"מ לב"ק שם בשם תוס' הרא"ש, שתי' כתוס' דמס' נדה. ולענין עצם בעיית מו"ר אם אפשר לחלק בין טומאה לאי', ואם תלוי האיסור בהטומאה. עתוס' יבמות מז: (ד"ה ובמקום) ובס' אתו"ד (כלל כ"א) ובקובץ שיעורים ח"ב סי' מ"ג. ד"ע.)

תטבול אחר הנץ החמה.

במקצת היכ"כ בעיא יום דוקא. עתוס' סוף נדה (דף עא: ד"ה הרואה), ובמגילה (כ: ד"ה ספירה) וכונת הגמ' דהתם, דקמ"ל דספירה ביממא הוא, דהו"א דלא בעינן ספירת ז' נקיים אלא שתטבול ביום השביעי לאחר ספירת ו'. קמ"ל דספירה ביממא, דבעינן ספירת

בין טומאת נדה לאי' לבעלה (וכן חילק הראב"ד, הובא ברא"ש פ"ד סי' א'), דס"ל דאין איסור לבעלה תלוי' בהטומאה. והתוס' ריש נדה תי' אותה הקו' באופן אחר, אפי' נניה דתלויין הא בהא, דמכ"מ ל"א בטומאת נדה דנילף מסוטה לענין ספק טומאה ברה"י וברה"ר, דסוטה דמיא לטומאת מגע, די שם בועל שהוא כאוסר, אבל בנדה, הויא טומאת ראיי', דאילו הי' טומאת מגע, היאך היתה האשה אב הטומאה, דקיי"ל דאב אינו עשה אב אחר כיו"ב בדרגות הטומאות, אלא בחלל חרב, עגמ' ריש ב"ק (דף ב: ותוס' שם ד"ה דאילו). וכן בועל נדה דהוי אב הטומאה, אין טומאתו מחמת מגעו בנדה, או שטומאתה עוברת אליו, אלא גדרו שע"י בעילתו הוא נקרא בועל נדה, וזוהי טומאה מחודשת. ועיי' תוס' (דף י"ז:

דיש לה חזקת טהרה דאינה רואה, ואפי' לפני טבילתה יש לה זאת החזקה. ד"ע.) אך לפי"ז צ"ע שוב שי' התוס' והב"י, דהוי אי' דאורייתא. ואפשר לתרץ, או דאין חזקה מועלת לברר בעתיד שלא תראה, דשמא ימות חיישינן. (עגמ' גטין כ"ח רע"ב.)¹⁴ או, דאפילו נניח דאיכא חזקה, מכ"מ אסורה לבעלה שאר יום השביעי, כמו בעונה הסמוכה לוסתה דאיכא עשה דאורייתא דפרישה למרות החזקת טהרה (עב"י קפ"ד ובפתחי תשובה שם [ס"ק ג'] בשם הנוב"י). וה"נ איכא עשה כל ימי הז"נ, אף דאיכא חזקה להתיר. ועגמ' (סז): דמוכח להדיא דיש אי' טבילה ביום, אלא דצ"ל דאף הרמב"ם הכי ס"ל, אלא דלא הביא דין זה אלא בפ"א (ה"ד והי"ז). והוא הפרק העוסק

ז', וא"כ, ממילא אין לומר מקצת היכ"כ בליל ז' אלא ביומו דוקא.¹³

אסורה לשמש שמא תראה ותסתור. עב"י, דל'

הגמ' (סז): אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן משמע אי' דרבנן. ואילו אביאה, פשיטא דהוי אי' דאורייתא. ובע"כ פי' (רש"י ותוס' שם) דהאי' דרבנן אטבילה קאי. אך לשאר ראשונים מותרת הטבילה, והביאה גופא היא אך מדרבנן. וצ"ע, הלא שמא תראה ותסתור. ובפשוטו י"ל דמוקמינן לה אחזקתה, ומאחר שטבלה יש לה חזקת טהרה. (לכאורה כן ר"ל רבינו. אך ק', דאם תסתור, יצא שלמפרע לא היתה שם שעת טהרה, שלא פעלה הטבילה לכלום. וכה"ג ק' אד' התוס' גטין ל"ג (ד"ה אפקעינהו). אא"כ נפרש בכונת ר' דר"ל

13 צ"ע, דבגמ' שם משמע וברש"י שם מבואר דכל ההו"א היתה דווקא לגבי שומרת יום כנגד יום. (יעקב)

14 ע"י לקמן עמ' פא ד"ה סי' קפ"ט. (יעקב)

הסביר בטעם איסור הטבילה שמא תשמש, הול"ל שאסורה כנדה כל אותו היום, ופשיטא דאינה טובלת ביום אלא בליל חי"ת. אלא נל"פ, דהנה הר"ם הביא בהל' ט"ו אי' הגאונים לשמש בימי טוהר, וערמ"א סי' קצ"ד (סע' א') שהביא מנהג זה. ובפשוטו תמוה, דאפילו לא יהי' מנהג צדוקים [כלשון הרמב"ם], מכ"מ מ"ט יאסר. וצל"פ דס"ל לגאונים דזהו בכלל אי' דר"ז, שטבו"י אסורה לבעלה, ולא רק לקדשים ולתרומה. אלא דהר"מ לא פסק כמותם בטבו"י ארוך אלא בטבו"י קצר בלבד. וה"ט דאי' הטבילה ביום ז' [לפי הרמב"ם בהל' י"ז שם] – שמא תשמש בעודה טבו"י, ולא הסביר הר"מ – שמא תראה ותסתור. א"ו כדפי'.¹⁵

וביום העשירי פליגי. נל"פ דמחלוקת ריו"ח ור"ל

בגזרת רבי וחומרת ר' זירא. ומשמע דס"ל דאי' הטבילה ביום תלוי בגזרות הללו. והי' נל"פ, דתקנת רבי היתה לבטל החילוק שבין ימי נדות לימי זיבות, ולחוש בכל דם לנדות ולזיבות. ולרש"י דגרסינן: ב' תשב ששה והם ול"ג חמשה והם (סו.) - ערי"ף לשבועות (ד. בדפי הרי"ף) ומאירי על אתר דיש ב' גי', יש עוד תקנה לפי רבי, לחשוש שרק הראייה האחרונה היתה מראה טמא, ואיך היו מראה טהור. אבל הר"ם שלא הזכיר זה (פי"א ה"ג) כנראה היתה לו הגי' ה' והם. ולפי"ז י"ל, שכמו שהחמיר להעמיס זיבות אנדה להצריך ז"נ, ה"נ החמיר בספירת הז"נ לדונם כז' דנדות, שלא לומר בהם מקצת היכ"כ. אך לפי"ז צ"ע, מדוע בדיעבד אם טבלה עלתה לה טבילה. ועוד, דלפי"ז, למה

15 ובעניין חומרא דר' זירא, ע"ע לקמן עמ' טו ד"ה הסבר ובמה שמצויין שם. (יעקב)

בי"א, ויהי' לפנינו מספר של שנים, שהוא יותר מאחד. דז"א. דב' אינם מצטרפים לכלום יותר מאחד, ונמצא שהראייה שביום הי"א נידונת כראייה ראשונה. ודוקא בג' ראיות חשיב כצירוף, שהרי פועלות דין מחודש של ז"ג. וז"פ.

ראינה חוזרת לימי נדות וגו'.
והר"מ (הל' איסור"ב פ"ו, ה"ה-רו) חולק ע"ז. ב"י ולשי' הר"ם שפיר מובנת תקנת רבי, דאפשר בקל לטעות בין ימי זיבה לימי נדה. ונראה, שאף לשי' הר"ם, ב' הל' נפרדות הן: זיבה התלויה בימי זיבה, וזיבה התלויה בי"א יום שלאחר ראיית נדות שקדמה לימי הזיבה. בדין הראשון מיקרי מופלג מנדתה ובשני – סמוך לנדתה. עחווד' (ס"ק ב'), שעפכ"ז יל"ת כמה קו' בר"מ. ובל' המקרא יל"פ לשי' הר"מ הכי: ואשה ... בלא עת נדתה – בימי זיבה, כאופן הא'. או

(עב:) היא מחלוקת דתליא בספק, ונוגעת אף למק"א, אם יש ספירה של יום אחד א"ל, כנ"ל הספק. דלריו"ח, אפשרי ספירה כזאת, ולהכי בעי יום י' שימור בי"א. ולר"ל – זה א"א. (וצ"ע לדידי', מה יהיה הדין בשמועה רחוקה. דאפשר דאף לדידי' י"ל דכך היתה התקנה מעיקרה, שנוהג אבלותו **שעה אחת**, ועיין¹⁶) דא"א להיות ספירה ומנין אלא ביותר מיום א', ולהכי מפרש דבכל ז"ק, איננה שומרת וסופרת יום אחד, אלא שסופרת בכדי לצרף לג' ימי טומאה. (לא הבנתי, דלפי"ז הספירה היא על הימים הטמאים ולא על הימים הטהורים, והיפך מספירת ז"ג; וא"כ, היאך שייך לומר מקצת היכ"כ ביום ב' – יום השימור, הלא לא הי' שם מקצת **טומאה** אלא מקצת **נקיות**). אבל א"ל דאף ברואה יום י' יש אפשרות לראות אף

(על הרי"ף שם) והרמב"ן (הל' נדה, פ"א, הי"ח) פ"י דאית בה חששא, דשמא תראה ב"פ ביה"ש, וזה נדון כג' ראיות, וע"כ חשבו אף רא"י אחת כג'. או שמא תראה ביום ז' לספירתה ותסתור, וראייה הסותרת חשובה כג' ראיות להצריך ז"נ. ולכן דנו כל ראייה כג' ראיות. דלהר"ן דהוי' תקנת ר"ז חששא, הפירוש הוא דיש לדון הרא"י כג' ראיות. ולרי"ף והרמב"ם, דהוא חומרא ולא חששא, הפירוש הוא שכל טומאה נידונית כטומאת זבה גדולה. ואין זה הל' ברא"י אלא בטומאה. ונפק"מ בזה לכתמים, ער"ם וראב"ד פ"א הי"א. (ולפי"ז יש סתירה בר"מ. ד"ע.) וכן נפק"מ ליולדת בלא ראייה שי"ל טומאה אף דאין לא

... על נדתה – בסמוך לרא"י נדות שקדמה לראיית זיבה הלזו. דב' הל' הן. (ולשי' הר"מ, דמתחילים ימי נדות אעפ"י שלא שלמו ימי ז"נ, הרי מוכרח או דס"ל דראיית נדות פועלת אי-נקיות, או דלא בעינן אפשרות לאי-נקיות לספור היום לנקי. ודלא כב' הנחות מו"ר לעיל בביאור שי' ב"ה בי"א דלא בעי שימור. ויש הכרח לשי' הר"ם לומר דלב"ה תלוי החסרון לא באי-אפשרות השימור ביום י"ב, אלא בהראייה שביום י"א.

ד"ע.¹⁷)

הסבר הטור בתקנות דרבי ור"ז אינו מובן. ועב"י, דבטעמא דר' זירא נחלקו הראשונים. הרי"ף (שבועות ד.) והרא"ש (נדה פ"י ס' ו') כ' דהיא הרחקה יתירה, וכ"ה ברמב"ם פ"א הי"ד. אך הר"ן

17 ע"י לעיל מעמ"ד (ד"ה אך צ"ע) עד עמ"ז, בפרט מש"כ בסוגריים מדעת עצמו (שבעמ"ז). (יעקב)

ראייה, אי בעיא ז"נ, עי' מרדכי לשבועות (סי' תשל"ח) הובא בבהגר"א (קצ"ד אות ג').¹⁸

(סז): משום סרך בתה. עתוס', דאפי' בזה"ז דטובלין משום זיבה, ואפי' נחשוש לסרך בתה תהי' טובלת ביום ז' כדין מקצת היכ"כ, מכ"מ אסור מחמת שמא תראה ותסתור. ולא אמרו בפשיטות דשמא תראה ותסתור אף בטובלת שלא בזמנה, דס"ל לתוס' (עי' ב' דיעות בתוס' לו. ד"ה שבוע), ובטור סי' קצ"ד – מחלוקת הרא"ש והרמב"ן) דאין סתירה לאחר ז' נקיים.¹⁹ דאילו הוה ס"ל דיש סתירה אפי' בראי' לאחר ז"נ, הה"נ דהול"ל דיש סתירה למפרע, אפילו בראתה לאחר טבילתה. ולפי ס' זו, דכך ס"ל לרוב ראשונים, דאף ראי' שלאחר

ז"נ סותרת ואף סותרת למפרע, א"כ האיך מותרת לעולם לטבול – אפילו בלילה – הלא איכא למיחש שמא תראה ותסתור, אימתי שתטבול. או צ"ל לאידך שיטות, דליכא איסור טבילה ביום, אע"פ שאפשר לה לסתור אח"כ למפרע, ואיסורא דר"ש הויא אי' ביאה. ותוס' לשיטתם, ושאר ראשונים לשי'.²⁰

תוס' (עא: ד"ה הרואה) – זבה גדולה לר"י היכי משכחת לה (פסחים פא.). דלז"ג בעינן צירוף ג' הראיות, ואי ס"ל לר"י דליכא סתירה למפרע, א"כ כל ראי' מטמאה מכאן ולהבא וא"כ אין הראיות מצורפות זל"ז. דהמטמא דז"ג אינו אך הראי' הג', אלא צירוף כל ג' הראיות. וקו' הגמ' ליכא לתרוצי דמשכחת

18 ועי' לקמן עמ' קיא ד"ה סי' קצב ולקמן עמ' קיט-קיט ד"ה כל וד"ה ואח"י. (יעקב)

19 ועי' לקמן עמ' קיז באמצע ד"ה סי' קצד ועמ' קכ ד"ה סתירה. (יעקב)

20 ולא הבנתי, דא"כ יהא איסור ביאה בליל טבילה. (יעקב)

ר' יוסי. ואפשר דנפק"מ אף לדידן, לענין אבילות, דאפשר להיות דפסקינן כר' יוסי דהל' כדברי המיקל באבל, אף דבזבה פשיטא דלא קיי"ל כר"י.

פסחים (פא.) ראי' ביה"ש

נידונת כב' ראיות

בב' ימים. וצ"ה, הלא אך ספק הוא. כמבואר בגמ' שבת (לד:) להדיא, דאינו אלא ספק. לרש"י (בשבת שם) אפשר לספק אף דביה"ש א' הוא יום והב' לילה. והרשב"ם פליג בתוס' (שם ד"ה בספק) וס"ל דיש לספק שמא חציו יום וחציו לילה. והר"ת מפרש דיל"ח בין רואה כל ביה"ש, דא"כ התחילה ממש בתחילתה והיתה קצתה ביום, ואף היתה ראי' ממש בסוף ביה"ש, והמשיכה עד הלילה, ולפיכך היתה בראייה זאת גם יום וגם לילה.²¹

רשי' הר"י, דאמרינן מקצת

היכ"כ אפי' בסוף היום.

לה דלא טבלה, דל"א מקצת היכ"כ, דז"א. דעכ"פ כל מלאת היא יחידה בפ"ע. וכל מלאת נגמרת בתחילת היום מכח דינא דמקצת היכ"כ. דחסרון הצירוף לר"י אינו מחמת הטבילה, אלא מחמת הפקעת המלאת. דמאחר שיכולה היתה לטבול, חשבינן לה למלאת כאילו נסתיימה. ולצירוף ראיות בעינן שלא תהיינה כל ג' הראיות מג' מלאת נפרדות.

(התוס' סוף פ"ב דנזיר [טז.]

ד"ה זבה] פי' דקר'

הגמ' היא מחמת דבעינן ג"י רצופים, עתוס' נדה נ"ד רע"א [ד"ה וארבעה], ופלוגתא דר"י ורבנן היא בגדר מקצת היכ"כ, אי מחלק היום לב' או דר"ל דסגי בכ"כ ניהוג וקיום.)

אפי' רש"י לא כ' דמקצת

היכ"כ נוהג בלילה אלא

לר' יוסי. וצ"ע, היאך שייך ספק

זה לפלוגתא דתנאי. – ור"ת

פליג ארש"י בכיזור שיטת

ב' מלאיות דנזירותו בזא"ז ולא בזה על גבי זה. אבל ביום האחרון דמלאת ראשונה עגמ' אי עולה לכאן ולכאן. דתלוי' בפלוגתא דר"י ורבנן. ואבא שאול ס"ל (מו"ק יט:) דיום ז' עולה לכאן ולכאן בחל יום שביעי בערב הרגל, דרגל מבטל אבילות ל' מאחר שהתחיל האבל לנהוג ל' קודם הרגל. הרי דקיי"ל דכר' יוסי באבל (דקיי"ל הל' כדברי המיקל באבל). – ונפק"מ כנ"ל, למקצת הלילה, וכמח' רש"י ושאר ראשונים בשי' ר"י. והביאור הוא, דלרבנן ר"ל מקצת היכ"כ אינו מחלק היום לשנים, אלא דר"ל, דסגי בקיום במקצת היום באבלות. אבל איה"נ דאף שאר היום עדיין הוי אותו היום במנין. מקצת היכ"כ – הלכה במעשה דניהוג הגברא, ולא בחפצא דהיום.

דומה לאבילות, נזירות ומקצת שנה ככולה לדין עלרה, וכדו'. ל' התוס' (נדה שם) – מחצות ואילך, ל"ד, דאפי' מקצת פחות מזה נמי.

לר"ת ורש"י, טעות הכותאי היא מחמת דס"ל דאף בסוף היום (דלאחר ראייה) אמרינן מקצת היכ"כ. ולר"י – זה נכון. אלא דטעותא דידהו היינו דמקצת היכ"כ היינו דוקא בסוף הספירה ולא בתחילתה. ובשומרת יום כנגד יום, דאי' בגמ' בספ"ב דנזיר (לפירוש הר"י) דאמרינן מקצת היכ"כ אף דהוי' תחילת מנין, היינו משום דהוי' אף סוף המנין. אך צ"ע, מ"ש מנזיר ואבלות.²² ועוד צל"ע, במאי פליגי ר"י ורבנן.

נזיר (טז.) הריני נזיר וכו'. א"א להיות ב' מלאת²³ בזמן אחד, ולהכי בעינן שינהוג

22 וע"ש בתוס' בסוף דבריהם דנמצא שם הסבר לחלק בין זבה לנדה, וזה שייך לאבילות ולנזירות ג"כ. (יעקב)

23 עיין רש"י לכריתות (י) ד"ה לעולם רבנן היא.

אבל לר' יוסי מקצת היכ"כ
הויא הל' בחפצא
דהיום, דין במנין הימים וסוף
היום אינו חלק מהמלאת הא'.
ואפילו בלא טבלה ס"ל דשאר
היום אינו שייך להמלאת
הראשונה, כדמוכח מקו' הגמ'
דפסחים. וכיון דבאבילות
קיי"ל כוותי' כנ"ל, קשה על
פסק הב"ח הנ"ל שהובא בש"ך
ובט"ז.

ספירה ביממא היא, ל' הגמ'
מגילה (כ:), **דקיום**
השימור בעינן שיהי' ביום,
אבל פשיטא דמקצת היום
הוא שהרי כבר התחיל היום
מצה"כ. ולהכי ס"ל לרש"י
דמקצת היכ"כ בלילה תלוי
במחלוקת ר"י ורבנן.
נזיר ואבל המתחילים
ספירתם ביום קבלת

ונפק"מ – לאבל שרוצה לנהוג
אבלות בשאר היום השביעי.
אי הוי כסתם מתאבל ביום
ח', או דעדיין הוי כמתאבל
בשבעה. דלרבנן פשיטא דאית
בזה קיום. עי' בפוסקים²⁴, די"א
דבחל יום שביעי בשבת, ל"א
מקצת היכ"כ, ולא יעלה לתורה
אפילו במנחה. דבימות החול
דאיכא מעשה קיום אבלות,
שפיר י"ל דניהוג במקצת סגי
לי'. אבל בשבת אף דנוהגים
דברים שבצנעא, מכ"מ ליכא
די-קיום מצותו דאיבול לומר
דבהכי סגי. ואילו הי' מקצת
היכ"כ הלכה בחפצא דיום,
אפי' בשבת – ואפי' בלא קיום
הול"ל מקצת וגו'. הרי, דלרבנן,
ההפסק הוא דמחלק הקיום
אבילות. וכן בזבה – **הטבילה**,
ובנזיר – הבאת הקרבנות.²⁵

24 ב"ח הובא בט"ז יו"ד סי' ת"ב ס"ק ה' ובש"ך ס"ק ד', וע"ש שחלקו עליו.
(יעקב)

25 עי' גמ' נזיר ו. ותוס' שם ריש ד"ה נטמא. (יעקב)

עדיין לא הי' נזיר כששתה היין וכו'. ולפי"ז ביום שביעי דעולה לכאן ולכאן, אמרינן מקצת היכ"כ אך לענין סיום וגמר המלאת הראשונה, אבל ל"צ לזה לענין תחילת המלאת השנייה.

הל' באידיש אויפשטיין פון שבעה, נכון הוא עפ"י דין, דההפסק הוא הפועל לדין מקצת היכ"כ. והקו' בפסק הש"כ ביום ז' שחל בשבת דהלא קיי"ל כר' יוסי. צ"ל לא דקיי"ל כר' יוסי באבל בהגדרת מקצת היכ"כ שמחלק היום, אלא דקיי"ל דאפשר להתחיל מנין שלשים אף שעדיין לא נסתיים המנין דשבעה. והמנהג לישב מקצת שבעה במוצ"ש, בחל יום השביעי בשבת, אף דאין לו מובן (עי' ט"ז דרך הי' המנהג במקצת מקומות), מיוסד הוא אנקודה זו, דל"א מקצת היכ"כ בשבת, מהטעם הנ"ל. והמקילים לומר מקצת היכ"כ בשבת נמי, ה"ט דהלכה כדברי המיקל ר"ל, דקיי"ל כר' יוסי בהגדרת מקצת היכ"כ.

הנזירות או ביום הקבורה ל"א בגמ' דה"ט – דמקצת היכ"כ, אלא דמאחר דמקרה המחייב הי' באמצע היום. דאילו היתה סתימת הגולל בסוף יום א' והתחיל לנהוג אבלותו בסוף יום ב', אז הי' בעיא של מקצת היכ"כ, מאחר שהי' מחייב לנהוג אבלות כל אותו היום. ולא נהג כולו – כל מה שהי' מחוייב לנהוג. (לולא עסק הגמ' בנזיר ואבל שלא נהג אבילותו, עגמ' נזיר לב. וברמב"ם הל' נזירות פ"ד הי"ג, ולגבי אבל עי' טור יו"ד סי' שצ"ד בשם שו"ת הרא"ש [כלל כ"ז סי' ד'] אבל בסוף היום של הקבורה פשיטא דמקצת היום הוי' מנין, דלא היה מחייב בתחילת היום, שעדיין לא נקבר המת. ודוקא בזבה ביום ראשון בעינן למימר מקצת היכ"כ בכדי שיהא עולה למנין, שהרי הראי' דתחילת היום פעלה לשווי' לכולי' יומא כאינו-נקי. משא"כ בנזיר ובאבלות, ששתייתו יין ורחיצתו לפני המחייב לא סתרה לאופי היום, שהרי

פולטת ש"ז סותרת אותו היום (נדה לג:), וק' – הלא ליכא ז' רצופים. וצ"ל דבאמת היום נקי הוא, דלא היתה ראיית דם. אלא דחסר השימור. ודין רצופים נאמר בנקיות הימים. אבל ביום ז' דיש סתירה למפרע היינו דוקא היכא דאח"כ נעשה היום

לאינו-נקי. אבל לא בעינן שימור בעד סוף היום הז'. (ערא"ש ריש פ"ד, דפולטת אינה סותרת לאחר טבילה ביום ז').²⁶ ושי' ב"ש נמי כב"ה דראיית נדות אינה פועלת לאי נקיות היום, אלא דס"ל דלא גרע מפליטת שכ"ז, דחסר עכ"פ השימור.

סי' קפ"ד

(יב:) באין לה וסת, ג' שיטות. לר"י – תמיד אסור. לר"ח בן אנטיגנוס בעיא בדיקה, אך היא מועלת. ולר"מ – אף ע"י בדיקה אסורה, שמא תראה בשעת תשמיש. ולשמואל – לא בעיא בדיקה כל עיקר. (אא"כ עסוקה בטהרות.) להל' נחלקו הר"ם והראב"ד (הל' איסור"ב פ"ד הט"ז) לענין בדיקה קודם תשמיש באין לה וסת. בדיקה שלאחר תשמיש פסק הר"מ דהכל צריכים בדיקה. (והשגת הר"א קאי אזה

הפסק.) וק' לפסקו מהגמ' (יב.), אא"כ נתרץ דהתם אסור דוקא לבדוק כשיעור וסת – תיכף ומיד. ודו"ק.

בדיקה שלפני תשמיש – מתירה. אבל לאחר תשמיש – מה פעולתה, ולמה באה? וצ"פ, שהיא מתרת התשמיש הבא, דשמא לא תועיל הבדיקה שלפני ההוא תשמיש, דשמא ראתה עתה מחמת תשמיש, ויאבד במהרה, ולהכי בעינן בדיקה עתה תומ"י. אך אכתי צ"ב. וכן בשי' ר"ח בן

26 ועי' לקמן עמ' קכב ד"ה וכעין ועמ' קכו ד"ה והשיבו. (יעקב) ועי' מש"כ בסי' בעקבי הצאן (עמ' קע"ה).

איסור"ב פ"ד הי"ג) תלוי בהנך החמה ולא בעמוד השחר.²⁷
אין לפרש דה"ט דפרישה, דחזקת הטהרה נתבטלה, (ובאמת נל"פ דה"ט דר' יוסי – הל' במילי דעלמא, דאורח בזמנו בא.) דלמה נשער בעונה ולא בי"ב שעות, ולמה נתירה לבעלה רגע לפני שעת וסתה ברגילה לראות בתחילת העונה ונאסרנה לבעלה י"ב שעות לאחר שעת וסתה. א"ו דהלכה כך היא. וזוהי הגזה"כ. ויל"ע אי ס"ל לר' יהודה אף מדינא דר' יוסי. ועוד יל"ע אי ס"ל לר' יוסי הגזה"כ ומפרש דזה ר"ל – שהוסת מבטלת החזקת טהרה מחמת מילי דעלמא; או דאית דינו אפילו בלי הפסוק.²⁸
בב"י בשם הר"ן – דמאחר דוסתות דרבנן, אף הפרישה מדרבנן. ולפי הסה"ת

אנטיגנוס – מדוע צריכה העד לאחר תשמיש, דדוחק לומר לחטאת, ובזה"ז ליכא חטאת ואפ"ה פוסק הר"ח כר"ח בן אנטיגנוס. וליכא למימר שהיא מתירה למפרע, דדוחק הוא.
ר"ח בן אנטיגנוס ור"מ והרמב"ם המחלקים בין יש לה וסת לאין לה, זה מורה, דוסת פועלת ב' הל': א) אורח בזמנו בא. שמחדשת הוסת ספק טומאה, בזמנו. וב) שמפקיעה ספק שלא בזמן וסתה. וה"ט נמי דדיה שעתה באשה שי"ל וסת כמו בד' נשים המסולקות דמים, דלא נאמרה בהו חומרת ב"ה דליטמאו למפרע מעל"ע.
(סג): היתה למורה. סוגי' דפרישה. לר' יוסי – פרישה דוקא בשעת וסתה, ולר' יהודה – כל עונת הוסת. יום ולילה – להרמב"ם (הל'

27 וע"ע חו"ד ס"ק ה'. (יעקב)

28 וע"ע לקמן עמ' כח ד"ה וי"ל. (יעקב)

ביוצא לדרך פוקד את אשתו

(יבמות סב:). אם

אי' פרישה מה"ת היאך מותר. ואפי' בדרבנן – אם איסור נדה היא, אכתי לא מובן. דאטו בטהורה מה"ת ואסורה מתקנת רבי או מתקנת ר' זירא – נתיר ביוצא לדרך. אלא דוקא אם נאמר דהוי איסור בפ"ע – ולא איסור נדה, אז יש להתיר.

וכך יל"פ בל' הרשב"א שבמ"מ,

דאם אי' פרישה כולל כל הקריבות אזי אסור ביוצא לדרך. אבל אם דוקא ביאה י"ל דמותה. (אך אינו נראה דכך כונתו, אלא דכך ר"ל – אם בפרישה אסור בכל הקריבות, י"ל דזהו ההיתר המיוחד ביוצא לדרך – בשאר קריבות, וכשי' הר"ת שבטור. ד"ע.)

(טו. טז.) וסתות דאו' או

דרבנן. ופסקי

הר"ם.

שופעת – עי' טור (ב' שי').

וסת הנמשכת. אם

אי' פרישה יסודו בחזקות, הרי האורח לא בא בזמנו, ביום

אסור מדאו'. מהר"מ (פ"ד הי"ב) משמע דס"ל דפרישה דאורייתא. ועי' מ"מ (שם), דפשיטא לי' דלא הוי אלא דרבנן, וכ' בשם הרשב"א שלפיכך אסורה דוקא בתשמיש ולא בשאר קריבות. וצ"ע, דאפילו נניח דהוי דאורייתא, נמי יש להתיר, דאינן ההל' שהיא נדה, אלא דזה אי' תשמיש בטהורה. אך מל' משמע דלא כן, דזה א"א להיות אי' דאורייתא – שיהי' אסור לשמש עם טהורה. א"ו דחשובה נדה אם היא מה"ת. אך פשיטא דליכא כרת, ולא בעינן טבילה (אם סוכ"ס לא ראתה, די' כן איסור נדה, אע"פ שהיא אינה נדה. ואי' נדה כוללים כל הקריבות. אך בשי' הר"ם י"ל דאף דאסור מה"ת, ערוה איננה, ולכך מותר בשאר קריבות. והגר"מ נ"ע הק', אאידך ראשונים דהביא במ"מ, דאף בשאר קריבות אסור, דאי נדה היא, היאך מותרת בלא טבילה.

הא' דהראיה. והי' צ"ל מותר. אך אם נאמר דדין בפ"ע הוא – כמו שהוכחנו לעיל מכמה טעמים – א"כ י"ל דיהי' אסור. **נפק"מ** בין וסת אי דאורייתא או דרבנן, בבדקה (לאחר שעת הוסת ולא לאחר עונת הוסת) ומצאתה טהורה. ודוקא בוסת שאינה קבועה (עי' משנה סג: - זה וזה אסורים. דוסת שאינה קבועה היינו בפ"א, ומתבטלת בפ"א). טהורה אפילו בלא בדקה. ואפי' אי וסתות דרבנן, טהורה דוקא בבדקה אח"כ ומצאתה טהורה, כמש"כ בתוס' טז. (ד"ה ורב נחמן וברוב הראשונים), וכן משמעות הר"מ פ"ח מאי' ביאה הי"ג. עפהמ"ש לשבועות (פ"ה, מ"ד) דפסק דוסתות דאורייתא²⁹, ובמשנה תורה (הנ"ל וכן בהל' מטמאי מו"מ

פ"ג ה"ט) ואף בפייהמ"ש שלפנינו [לא מצאתי] פסק דהויא מדרבנן. ולכאורה סתירה היא. ערא"ה בבדק הבית (ריש שער הפרישה ב"ז, ש"ב) שיל"ח בפרישה שבעונת וסתה בין קודם שעת וסתה לבין לאחר, דלאחר ודאי הויא מה"ת, ולפני – תלוי בפלוגתא דרב ושמאל אי וסתות דאורייתא או דרבנן. הסוגי' דשבועות (יז:) משמע בפשוטו דאי' פרישה מן התורה הוא דאילו הי' אך מדרבנן האיך הי' משתנה דינו מאנוס לשוגג לענין חיוב קרבן, הרי להדיא שהחיוב לפרוש מה"ת הוא. ועי' משמרת הבית, דכל סמוך לוסתה חשיב שוגג מחמת האפשריות שבמילי דעלמא, ואפילו לא הי' כלל חיוב פרישה, ואילו הי' אי'

29 נלענ"ד דהרמב"ם שם איירי בע"א דהיינו החיוב פרישה במי שבא על אשה ופירסה נדה בשעת ביאה. ועי' במהדו' קאפח דלכאורה מוכח כן, וא"כ ליכא סתירה. (יעקב)

דס"ל דפרישה דאורייתא. דהנה, אפילו נאמר דוסתות דרבנן, מכ"מ יש ענין וסת אף מה"ת. כדמוכח מהר"ם פ"ו ה"ו מאי ביאה, דשינוי וסת ולידה משנים הסדר די"א יום שבין נדה לנדה, שהוא דין של תורה.

אף להר"מ יש ב' דיני זיבה, א' – סמוכה לראי' ממשית, והא' – עפ"י חשבון הימים. ערפ"ו ה"א – ה"ג והוא כשי' רש"י ורמב"ן וש"פ. (ה"ב - ביום ח', סמוכה; ה"ג – מופלגת.) ובה"ד – ראיית דם בתוך ימי זיבה שלאחר ימי נדה אפילו לא ראתה ראיית הנדות. אך התנה, דהיינו דוקא לאחר יום שנקבע ליום הוסת – בדוקא. וב' הלכות חלוקות הן: נדה; וימי נדה. וזיבה תבוא לעולם לאחר אחד מהם. וימי נדה היינו דוקא אם נקבעו

דאורייתא לא הי' שוגג אלא מזיד. אלא דק', דבגמ' חילקו בין ת"ח לע"ה, ואם החילוק הוא במילי דעלמא, למאי נפק"מ. א"ו כפרש"י (יח. ד"ה ובתלמיד), דהשגגה תלוי' בידיעת החיוב פרישה, וכשי' הרא"ה.³⁰ ויש ליישב אף לפי"ד הרב משה"ב, דת"ח לא מיקרי אונס וכו'.

ר"מ פ"ה משגגות ה"ו – חילק בין שעת וסתה לשלא בשעת וסתה, אך לא הזכיר החיוב פרישה. משמע מסתימותו כהרשב"א. אך בר"מ פ"ד מאי ביאה הי"ב משמע דחיוב פרישה הוי דאורייתא. אך עי' מ"מ, דהויא אך אסמכתא. (דמדלא הזכירו בהל' שגגות, אז ליכא הוכחה גמורה דס"ל דאורייתא.) אך הגר"ח (בספרו על הרמב"ם שם) תפס מפשטות ל' הר"מ

30 לא הבנת, דבגמ' שם כל החילוק שבין ת"ח לע"ה הוא לגבי הפרישה שבאבר חי, אבל שניהם דינם כשוגג לגבי הביאה בשעת וסתה, וכן אי' בהדיא בפרש"י ג"כ (שם ד"ה אכל). ומה שחילק רש"י לגבי ידיעת איסור נוגע רק לחילוקי קרבנות אי' נחשב העלם אי' או לא. (יעקב)

עפ"י הוסת. (כל הראשונים והאחרונים שתפסו על שי' הר"מ – הוא מחמת שהבינו שה"ד הוא המשך מג' ההלכות הקודמות, ואינו כן.) ... מפני שהם ראויים – ר"ל, מחמת הוסת. הרי דאף הרמב"ם ס"ל כשאר ראשונים, אלא דאינהו ס"ל, או דאין וסת פועלת לימי נדה, או דלזיבה בעינן שתראה לאחר ראיית נדות ולא לאחר ימי נדות.

[לשי' הר"מ מובנת תקנת רבי בשדות, לחשוש שתידון כל ראייה כבאה בתוך ימי זיבתה. דבקל תוכל להחליף המספר, דלא בעינן לאחר ראיית נדות בדוקא, אלא אף לאחר ימי נדות, כנ"ל.]

ה"ג – בין וסת נדה לוסת נדה.
הול"ל בין ימי נדה. דלא ר"ל וסת כל' שבה"ד. ונראה דר"ל, דעפ"י פשטות ל' המקרא הול"ל דדוקא ראיית וסת הויא נדות, וכל אשה שאין לה וסת, תדון כל ראיותיה (שלאחר

ראי' ראשונה – שהיא נדונה כעת נדתה.) כלא עת נדתה, דהיינו זיבה. אלא שהללמ"מ היא, שא"א לדון בלא עת נדתה אלא כל י"א יום. דמחלוקת האמוראים (דף לט ודף י"א.) בקובעת בימי זיבתה היינו, דכל ראיית זיבות נידונת כבלא עת נדתה, ההיפך הגמור של וסת – דהיינו קביעות ורגילות. ובפ"ח מאי' ביאה ה"ט – פסק דאינה קובעת בימי זיבתה, ולענין קביעות וסת בימי נדות, חילק בין מעיין פתוח לבין מעיין סתום, כמסקנת הגמ' פ"ק (יא.), ור"ל – מעיין פתוח, שראתה נדות. ומעיין סתום ר"ל שהיו ימי נדות אבל לא היתה שמה ראיית נדות. כשי' הנ"ל, דב' אופני ימי נדות הם. ולענין קביעות בימי זיבתה לא חילק, ובכל אופן לא תקבע. דבימי נדות, החפצא דהימים ראויים לקביעות וסת, אלא דהבעיא היא אם נאמר דכל ראיות, אף כי בימים בזא"ז,

לומר בנוגע לאשה זו שז' י"א וכו' נמשכים ככה, דהלא א"א להיות לה ימי נדות, אא"כ ראתה בפועל ממש. וכנ"ל.

הרי דאפי' לפי מאי דקיי"ל דוסתות דרבנן מכ"מ יש ענין וסת מה"ת. ומח' רב ושמאל היא בחזקות דלמ"ד דרבנן הוי אך ספק, ולמ"ד דאורייתא – ודאי. ויל"ע למ"ד דרבנן, איר"ל דהוי ספק המבטל החזקת טהרה, והויא הבדיקה מדינא, או אך חומרא, דהחזקת טהרה עדיין נשארת. אך עכ"פ – דרכה של אשה לראות בשעת וסתה, וא"כ שפיר ניתן להיאמר דיש חיוב פרישה מה"ת, דיש ענין וסת מה"ת, שאז מתחילים ימי הנדות, וי"ל שמחמת זה מתחילים האיסורים.

בי"ל וסת קיי"ל דדי' שעתה, ואפילו כל עונת וסתה לא מטמאינן, אלא בשעת וסתה דוקא, דקיי"ל כר' יוסי (סג:): בי"ל וסת.

דינם כראייה אחת (דמים יתירי איתוספו בה – לט:): או כשתי ראיות נפרדות. אבל בימי זיבה החסרון הוא דהחפצא דהימים דינם כלא עת נדתה, ואינם ראויים לקביעות וסת. הרי דזיבה מן התורה גדרה – ראי' שלא בעת נדתה. – וזה ר"ל הר"ם, כנ"ל, דהו"א – לולא ההללמ"מ – שכל ראי' שלא בשעת וסתה, דינה כזיבה. ואף לאחר ההלכה למ"מ כך היא ההל', דלאחר י"א יום נידונת הראייה כאילו היתה בעת נדתה ובעת וסתה.

באשה שי"ל וסת, נמשכים ז' י"א ז' י"א, אפי' יתחילו הז' השניים בטרם יבוא יום הוסת השני. דאשה זו היא בת – עת נדתה. ועל כן שפיר שייך לחלק בה בענין הימים, דימים אלו נידונים כימי וסתה, וימים אחרים – בלא עת נדתה. אבל באין לה וסת, הלא אשה זו מופקעת היא מעת נדות, שהרי אין לה וסת, וא"כ א"א

בטור. הרשב"א חי', דוסת שאינה קבועה אינה נוהגת בקטנה. דין וסת שאינה קבועה ביאורו דכל ראיית נדה יש לה חלות שם וסת, דאילו לא כן לא הי' נדות אלא זיבות, דכל שאינה בעת נדתה היא זבה, כנ"ל ברמב"ם. וצ"ל דכל ראייה נידונת **כעת נדתה**, דהיינו **יום וסתה**. וזהו הדין דוסת שאינה קבועה. ודין וסת דג"פ, הוא עפ"י הל' חזקות דכהת"כ. אך דין זה המיוחד דיום וסת יחידי, פרטי ומיוחד הוא להל' נדה. דאין זאת הל' בכהת"כ, דלחומרא מחמרינן דבפעם אחת נעשית החזקה, דא"כ נחשוש אף בכל אלמנה שקטלנית היא, ובכל שור הנוגח נחשוש שמא הועד באותה פעם, ואי תפס לא מפקינן מיני' בנגיחה השני' שלו. א"ו דהויא הל' מיוחדת בנדה, מכח הללמ"מ שכל ראייה קובעת אותו היום ליום הוסת.

והוסת הזאת מועלת לפעם אחת – הפעם הבאה. ואף בראתה בפעם הבאה באותו היום, אותה הראיי' הב' מועילה לפ"א – בעד החודש הג', ולא בעינן ב' פעמים לעקור חזקת ב"פ, מה"ט (עי' דף סד:).

עצם דין הרשב"א צ"ע, דהלא פרישה בעת וסתה אינה **מחמת חששות**, אלא מכח הלכה היא, כנ"ל מכח כמה וכמה ראיות, אפילו בדליכא חששות. ועוד, לפי דעתו נחמיר אף בכל התורה כולה, לומר דהוחזק בפ"א. דלידי' צ"ע, מדוע חששו לחזקה בפעם א' רק בנדה ולא בש"מ?

רי"ל, לר' יוסי (סג:), וסתות הן חששות; לר' יהודה – גזה"כ דפרישה³¹. אך אף לדידי' צ"ל דיסוד חיוב הפרישה הוא בחששות שיש לנו לחשוש. אך שאני משאר כהת"כ דליכא חיוב לפרוש מספק אא"כ היתה שם לידת הספק, דלידת הספק בעינן לאסור. אך בנדה, חידשה

בענין ספק ווסת

ברא"י מסופקת מלילה

ליום, לא מצינו אף שי' אחת שיאמר דספקא דרבנן לקולא, ולית לה כלל עונת וסת, דהיינו שתי קופות (עי' יו"ד סי' קי"א סע' ה', ע"פ פסחים ט: ומק"א) וב' שבילין (טהרות פ"ה מ"ה ופסחים י.). דבספד"ר מכריעים לקולא, וא"א להכריע בקולת תרתי-דסתרי, כמו בספק טומאה ברה"ר לקולא, דאין להקל בתרתי-דסתרי. וצ"ע פסק הראב"ד³² להכריע לאסור היום. **רי"ל** דאע"ג דכל כתם הוי ספק, מ"מ בספק כתם, תולים, כדאי' בנדה ס: - תולים את הקלקלה במקולקל. וממשנה זו הוא דשמעינן דדין שני שבילין דאוסרים שניהם נאמר אף בספקא דרבנן לקולא. (בבדיקת חמץ - מח'

קרא דוהזרתם דאפשרות אוסרת אפילו בלא לידת הספק המבטלת החזקת טהרה. כלומר, דהאומדנא דאפשרות היא האוסרת [כמו שכתב הרמב"ם (יעקב)] פ"ד הי"ב - שמא תראה דם בשעת תשמיש.

והזרתם - (ואפשר

דהויא הלי' בכל הלי' עריות, או דילמא דוקא בנדה...)

ולכן בשאר כהת"כ לא

מצינו לחשוש לחזקת פעם אחת, דחששא דפ"א לא נתחדשה אלא בנדה, ולא בכהת"כ. אבל בקטנה ליכא כלל חששא, וממילא אין לאסור. אך צ"ע ברגילה לראות בסוף הלילה ממש, מדוע לא נאסור בתחילת היום - עכ"פ מטעם חששא דמילי דעלמא, אף כי אינה עונת הוסת. ויל"ע בזה

הר"ם (הל' חו"מ פ"ב הי"א) ושהרמב"ן³³. עי' מ"מ הל' חמץ ומצה (שם). וצ"ע ממשנה זו [על הרמב"ם]. ד"ע.)

ואף הכא, היום הוא המקולקל, דאפי' הויה לילה עונת הוסת יהי' בין כה וכה היום אסור. דאי' הפרישה הוא מחמת החששא דשמא תראה. דאם תראה בלילה, יהי' היום אסור בתורת אי' נדה. ואם לא תראה בלילה אלא ביום, יהיה היום יום הפרישה ואסור בין כה וכה, והוא מקולקל. אבל לענין הלילה, אם תראה ביום, לא תהי' נדה בלילה ולא יהיה הלילה עונת הוסת, והוא – אינו מקולקל. ושפיר יש לתלות.

ושי' הראב"ד, דמאחר שהאחד מקולקל יותר מחברו – לענין רוב האפשרויות, אף כי איננו המקולקל לגמרי מכל וכל, מכ"מ ניתן להקל בעד המקולקל המועט.

(ואם חיוב הפרישה הוא דאורייתא, פשיטא דאין תולין בו. ד"ע.)

וסת נמשך. הטור מביא ג' דיעות – א) תחילת וסת. ב) כל העונות. ג) עונה ראשונה ושיעור הנמשך, תחילה כר"י ונמשך כר' יוסי, (עי' ב"ח). וצ"ע על הטור מדוע חילק בין וסת נמשך מעונה אחת לשני' או השופעת ומזלפת כמה ימים. **ונל"פ** המח', דאין האשה קובעת וסת בימי נדתה, כפרש"י (יא.) שהכל ראייה אחת. (אך יל"פ אחרת, דה"ט – דאין זאת ראייה המטמאה, עגמ' יא: - דמימי טהרה לימי טומאה לא קבעה

ודעת המחמירים – דאם לא תראה כלל, הרי החמרת על היום ולא על הלילה ללא סיבת הפלייה.

33 לא מצאתי, אמנם רש"י והטור (או"ח סי' תל"ט) פליגי לכאורה על הרמב"ם. (יעקב)

דאיכא למימר שזה הוא המשך אותה הראי'י, דהכל בלתי-רגיל עתה בזאת הראי'י. וה"ט דהפוסקים דס"ל דרק בעונה ראשונה אסורה, דהכל המשך ראייה אחת הוא, וליכא למימר המשך בלא היתה שם הראייה הראשונה.

ולרמב"ן צ"ע, דאין אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה. די"ל דכולה סוגי' דהתם איירי דוקא בלא נקבע היום הא' דראיית נדות להיות חלק מוסת. וראי' זו שבתוך ימי נדות ג"כ אינה יכולה להיות נקבעת לוסת. אבל בנד"ד איירי הרמב"ן בכבר נקבע היום הא' דנדות – הדמים העיקרים - להיות חלק מוסת. וא"כ הה"נ דאף הראייה השני' נקבעת לוסת. (בחיודוד הל' לבעל סדרי טהרה [נדפס בסוף שו"ע] בדף יא. על תד"ה ממעיין, הוכיח ממש להיפך מד' התוס' שמה, דא"א להיות – לכו"ע – ב' ימים בתוך ימי

אפי' לרב דס"ל מעיין אחד. ולמ"ד דקובעת בימי נדתה, היינו משום דמכ"מ הדם טמא, אף כי אין הראייה מטמאה האשה ביותר. ד"ע.) אילו נניח דכל ראי' בכל יום היא ראי' בפ"ע פשיטא דבעיא פרישה בכל יום ויום, דכל יום היא וסת בפ"ע, כלי' הרמב"ן (הובא בטור הכא), וכל יום הוי תחילת הוסת. ולדידי', אם תראה ג"י ביום ולא בלילה, לא תהא אסורה אלא בג' הימים, אבל תהי' מותרת בלילות. אבל אילו נפרש דהכל כראייה אחת, וכל זמן הראייה חשובה העונה, א"כ אף בלילות תהי' אסורה. דלא מפלגינן בין תחילת הוסת להמשכה. וה"ט דלא הסביר הרמב"ן ככה, כפי' הזה, דמאחר שלא ראתה ביום הא' (דאילו ראתה היא נדה וליכא לספוקי בהל' פרישה), ליכא למימר ששאר הימים נידונים כהמשך הוסת. דדוקא בהיתה שמה הראייה הראשונה הוא

כל הוסת. והיא מח' יסודית באין אשה קובעת וגו'. ואף דעת הרז"ה דהכל ראי' אחת, כראב"ד, אלא דרק אוסר תחילת עונת הוסת. ולראב"ה, רק תחילת העונה אסורה מדין עונת הוסת, ולא המשכה. אלא דקיי"ל אף כר' יוסי – לענין איסור שעת וסתה. דר' יהודה ל"פ אר' יוסי, אלא מוסיף הוא על דבריו. ובשעת וסתה הוי דין אף לטהרות, בעוד שעונת הוסת הוי דין פרטי לאיסור לבעלה בדוקא. וכן י"ל להס' דעונה אסורה דוקא בתשמיש, דבשעת וסתה אף בכל קריבות יהי' אי', דמ"ש מטהרות. והוא מסתבר.

במשמרת הבית (הנ"ל ה.)

טען, דאם נאמר דחייב פרישה מה"ת הוא, הרי זה מזיד, ולא שוגג. וצ"ע, הלא פרישה אינה נדה, ועדיין שוגג הוא לענין אי נדה, דב' אי' נפרדים הם. הלא שוגג הוא

נדות א', שכל יום ויום ישתייך לב' וסתות נפרדות, דתרת-י-דסתרי הוא. ד"ע.)

(וביישוב שי' הרמב"ן י"ל

עפ"י פי' במח'

– ואינה קובעת וכו' לא ר"ל שהכל ראי' אחת, ולא נפק"מ באינה קובעת אלא שיהי' חלות שם יום הוסת על אותו היום. אבל יש חיוב פרישה אף בוסת שאינה קבועה, אף דלא הוחזק להיות עליו חלות-שם יום הוסת, כחילוק מו"ר בין חזקה דב"פ לג"פ. ד"ע.³⁴)

ולרמב"ן יל"ע, בעקרה

היום הא' והב'

בג"פ, ולא הג', אי הויא עקירה אף לג' א"ל, דהלא הסברנו דכל יום ויום הויא וסת בפ"ע.

שי' הראב"ד בבירור היא

דלא כהרמב"ן, וס"ל

דאינה קובעת וגו'. אפי'

בהיתה ראי' ראשונה מוסת.

ולראב"ד פשיטא דבעקירת

ראייה ראשונה סגי לעקור

איסורים, יל"ח בין אי' קל לאי' חמור, ושפיר הוי שב מידיעתו לענין האי' החמור. אבל בנד"ה, דליכא העלמת איסור החמור, אלא העלמת חפץ, בעינן בכדי להיות שב מידיעתו שוגג מן **האיסור לגמרי.**

פרישה דאורייתא – אפי' בספק הקרוב לודאי. זהירות יתירה בנדה יותר מבשאר איסורי תורה. וה"נ לדעת הרשב"א בוסת שאינה קבועה. דאינו דין יום וסת (והראי' מקטנה) אלא חששא. אך לא חיישינן בשאר אי' תורה, דזהירות יתירה היא לאי' נדה לבעלה.

רמב"ם פ"ד הי"ב-ט"ז מהל' אי"ב – צירף בדיקה שלפני תשמיש באין לה וסת עם חיוב הפרישה, שדין אחד הוא.

רמב"ם פ"ח מאי' ביאה ה"ט. אינה קובעת וסת קבועה, אבל חוששת לוסת

לענין איסור כרת דנדה ומזיד רק לענין אי' עשה. אך צל"ת, דעכ"פ אינו שב מידיעתו (עי' חולין ה:), אעפ"י שאינו מזיד לענין עונשין. הרי דשונה גדר מזיד דקרבן מגדר מזיד דעונשין. (וצ"ע משבת סט., דאפילו שגג בכרת והזיד בלאו מביא קרבן. ד"ע.) ועכ"פ ראי' מגמ' זה דאי' פרישה הוא אי' נדה וצ"ל שאין קרבות בשר אסורות. לרש"י ורא"ה – בהזיד באי' עשה ושגג בלאו וכרת מיקרי שוגג. ולמשה"ב - הוי מזיד (לענין קרבן).

וצל"ח בין ההוא דשבת, לההוא דמשה"ב, דב' אופני העלמות יש: העלם חפץ; והעלם איסור. ודוקא בנד"ה, שידוע שיש אי' נדה דישי בה כרת, ויש נדה האסורה באי' עשה – בעונת הפרישה, והוא הי' שוגג בחילוף החתיכות. ואין זה שב מידיעתו. אבל במס' שבת (סט.) דישי העלם

מחמת מילה, מכ"מ בוסתות ושור המועד בעיני ג' זימני. (יבמות סד:) הרי דיש חלות-שם בוסתות – ח"ש עת נדתה – מלבד החזקה. ובכ"פ יש חזקה בלא ח"ש. וה"נ י"ל דאפשר להיות ח"ש עת נדתה החסרה חזקה, ולזה לא בעיני עקירה, דדין עקירה לא נאמר אלא לחזקה, ובראיות שבימי זיבתה, דהוחזקה לראות, ליכא חזקה כלל (היפך מהנ"ל), דליכא למיחש כלל, שהרי ימים אלו מסולקים מדמים הם. אלא דחלות-שם עת נדתה שפיר איכא, שהרי ראתה ג"פ לוסת זו, אבל מאחר שדילגה פעם אחת, פקעה ממילא החלות-שם הזאת. דעקירת ג"פ לא נאמר אלא לחזקה, והכא ליכא. והא דחוששת לוסת הנקבע בימי זיבתה, היינו דוקא בראתה

שא"ק. וצ"ב החילוק. וצ"פ דהרשב"א³⁵ כבר השמיענו דוסת שא"ק אינה אסורה מחמת החלות שם יום הוסת, אלא מחמת חששות. וה"ט דאין וסת זו נוהגת בקטנה. ולהכי ביי"א יום, ליכא קביעת וסת עפ"י דין, דימים אלו אינם נקראים יום הוסת לעולם. אבל חששות שפיר איכא למיחש. וזהו דיוק ל' הר"מ – וכ"ה בגמ' (לט.) – חוששת. דאין לפרש הל' חוששת, דס"ל דענין קביעת וסת בימי זיבתה חשיב ספק ולא ודאי קביעת וסת, דא"כ בקבעה וסת באותם הימים הו"ל להצריך עקירת ג"פ, ולהדיא כ' דסגי בעקירת פעם א'.

אך נל"פ אחרת, דאף דקיי"ל דלחזקה סגי בכ"פ בקטלנית ובמתו בניה

כל' – ובתורת חזקה – האשה מסולקת מדמים היא. וא"כ, יש בראי' זו תרתי דסתרי, ועפ"י דין חשיב ספק כביה"ש ואנדרוגינוס. אבל בראיית יום הוסת אפי' לשי' הר"ם דמנין ז' וי"א וכו' הולכים כדרכם (דלא כרש"י ורמב"ן), מכ"מ בראתה ביום הוסת, אף שהוא חל בתוך י"א יום (כמו בוסת ללמ"ד יום), נדה היא ולא זבה, דליכא תרת-דסתרי, דאף חזקה איכא, שהרי לא היו ג' הראיות בימי זיבות **שלאחר ימי ראיית נדות**, כנ"ל החילוק הזה.

בשופעת ג' חדשים אב"ג, ואז התחילה רואה רק יום א' ועקרה ג"פ בו"ג, אי הויא עקירה אך לבו"ג או אף לא', כל' – אי אב"ג הויא ראייה אחת ארוכה או ג' ראיות

ג"פ בימי זיבתה. דאיכא עכ"פ חלות-שם יום הוסת ועת נדתה. דאילו בפעם אחת, שיסוד חששא דוסת שא"ק הוא **בחששות**, והכא ליכא, שהרי בימי זיבתה מסולקת היא מדמיה, וליכא החזקת בירור כל עיקר ואף לא חששא.

שם ה"י. לנדתה מספק. דישראל בראי' זו תרת-דסתרי. כמו ביה"ש דישי בו גם יום וגם לילה³⁶, ומה"ט הוי עפ"י דין ספק. ולא ספק זיהוי המציאות והטבע. וכן באנדרוגינוס, מאחר שיש בו גם זכרות וגם נקבות, הוי דינו כספק עפ"י דין.³⁷ וה"נ, מאחר דוסת קבועה זו שנקבעה בימי זיבות יש בה משום חלות-שם עת נדתה, אבל עדיין חלה הראיה בתוך י"א יום שהם מסולקים מדם,

36 עיי' ריטב"א יומא מז: ד"ה אמר ר' יוחנן. (יעקב) ועיי' מש"כ בס' גנת אגוז (עמ' ע"ב).

37 אמנם, לכאורה זה דלא כתוסי' יבמות סג. בדעה א', ויל"ע בדעת ב'; אבל, לכאורה זה בוודאי דלא כתוסי' נדה כח. ד"ה אמר ובכורות מא: ד"ה ואת ויומא עד. ד"ה איצטריך. (יעקב)

זו שום דבר, דהלא שמא נפלה טפת הדם. וצל"פ דחובת בדיקה בעלמא היא, אף שאינה מבררת למפרע, אלא רק השתא היא מבררת (אבל בירור בעינין לכה"פ לאיזה זמן, דאל"כ היאך נקרא לה בדיקה). דאילו נצריך בדיקה המבררת, הי' לנו להצריך שתהא בסמוך לוסתה תוך שיעור וסתה, דרק כה"ג הוי בירור למפרע. ואף דלכאורה יפלא, היכן מצינו חובת בדיקה שאינה באה לברר הספק, עיין (ד:) דאף די' בירור שלא ראתה, שלא הרגישה, מכ"מ מטמאה טהרות מעל"ע למפרע מפני הקנס על שלא בדקה. הרי דאיכא חובת בדיקה שלא בכדי לברר, שהרי איכא בין כה וכה בירור מדלא הרגישה. (אלא די' לדחות דדין זה המחודש הוא אך לטהרות ולא לבעלה). וכן עגמ' (יא:) מגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא

שוונות עפ"י דין, עי' סי' קפ"ט. ובש"כ (סי' קפ"ט ס"ק ל"ט) הק' על סתירת ד' הרמ"א בנידון זה.³⁸

הב"י מחלק בין מעוברת להיתה במחבוא לשיטת הטור, וכ"פ הר"ב בהג"ה (סע' ח'). דבמעוברת, מאחר שכ"ה מנהגו של עולם והוא דבר הנוהג בכל בנ"א, אין לה וסת, וכאשה שאין לה וסת היא (לכה"פ לענין פרישה). אבל בהיתה במחבוא, יש לה וסת, אבל מפני החרדה ל"א בי' אורח בזמנו בא.

במה' תוס' והר"ם אי בעיא בדיקה לאחר שעבר זמן הוסת למ"ד וסתות דרבנן (עי' ב"י) – יש לדון במהות צורך בדיקה – האם הויא חובה או היכא תימצי לברר המציאות? דהנה בבדיקה לאחר זמן מרובה לכאורה אי אפשר לה לברר עפ"י בדיקה

38 אם אני מכוון נכון, שם לא איירי היכא דעקרה בוי"ג, אלא היכא דעקרה יום א', וצל"ע. (יעקב)

דלא כנ"ל. אך עי' ר"מ (הל' איסו"ב פ"ח הי"ג) דחילוק זה הוא אך לטהרות, דבאמת אין הבדיקה **מבורת** כלל.

בל' הטור. לא מחזקינן לה ודאי ... אבל טמאה מספק. ולכאורה בעיא בדיקה לברר שטהורה היא והיאך מהניא לאחר זמן מרובה? עב"י, דהר"מ והרי"ף ס"ל דלא בעינן בדיקה לאחר זמן. ו**חובת** בדיקה ליכא עוד לעכבה מלהיותה מותרת לבעלה (דאפילו נניח דס"ל דלא תועיל זאת הבדיקה לברר, מכ"מ לכאורה עדיין תצטרך לבדוק מטעם **חובת** בדיקה גרידא, כנ"ל באשה העסוקה בטהרות), דאפי' תבדוק לא יקיים על ידי הבדיקה הזאת תכלית חובת הבדיקה, דבעינן שתברר הבדיקה מה שהי' תכלית בירור הבדיקה המחויבת. ותוס' והרשב"א פליגי אזה, וס"ל דחובת בדיקה מעכבת בהיתרה

בדיקה לבעלה. ואסורה לבעלה עד שתבדוק, אף דבכל שאר נשים מותרות לבעליהן בלי בדיקה. דמאחר דאיכא חובת בדיקה מחמת הטהרות, אם לא תקיים חובת הבדיקה, תשאר אסורה. וזה ר"ל תוס' (טז). ורב נחמן דאפי' למ"ד וסתות דרבנן, מכ"מ יש ספק המחייב בבדיקה לברר אם תראה – בדיקה בשעת וסתה. ומאחר שנתחייבה **בחובת בדיקה**, אינה ניתרת לבעלה עד שתקיים חובת בדיקה הזו. נמצא די' אי' לבעלה בלא בדקה: הא) בשעת וסתה, דבעיא בדיקה מחמת בירור הספק. וב) מחמת חובת בדיקה, אף שלא תברר אותה בדיקה למפרע.

אך עגמ' (טז). דאפי' למ"ד וסתות דרבנן, בדקה ומצאה טמאה טמאה **למפרע**, ובמצאה טהורה – טהורה מכל וכל. הרי דבדיקה אפילו לאחר זמן מרובה שפיר **מבורת** היא,

ר"ל דאיכא אפילו ספק. וצל"פ
 דהא דקאמרינן דאפילו ספק
 ליכא, היינו דוקא על פי האשה
 עצמה, דיש לה בירור שלא
 ראתה, מדלא ארגשה. אבל
 לגבי הבעל בבא לאשתו וא"י
 לשאלה – כגון שהיא ישנה
 – בכה"ג ס"ל להתוס' דאיכא
 ספק מחמת הוסת, שמא ראתה.
 ושי' הרא"מ, דאף לגבי דידה
 איכא ספק. ושי' הר"מ והרי"ף
 – לפי הבנת הר"ן (עי' ב"י) –
 דליכא ספק אפילו לגבי הבעל.
 וג' שי' הן. (אך בחה"ר לדף
 טו. משמע דס"ל לתוס' דלמ"ד
 וסתות דרבנן פשיטא דבעינן
 בדיקה לברר הספק, דספק
 בודאי איכא – לכה"פ. והכי
 דייק בגמ' טז. בדקה ומצאה
 טהורה טהורה, דאף לגבי דידה
 בעינן בדיקה וטהרה להתיר,
 אפילו למ"ד וסתות דרבנן.
 דלמ"ד דאורייתא, איכא רובא

אעפ"י שלא תפעול כתכלית
 הבדיקה המקורית דמעיקרא
 שבה נתחייבה.

בשי' הרא"מ דרק טהורה
 אם בדקה מיד – הובא
 בב"י – יל"פ דוסתות דרבנן
 ר"ל דהוי ספק ובעינן שיברר
 זה הספק. ולשאר הראשונים,
 למ"ד וסתות דרבנן ליכא כלל
 ספק אלא חובת בדיקה בשעת
 וסתה. ומיסוד זה נפרדו תוס'
 והרמב"ם לחלוק אי בעינן
 אפילו לאחר שעת וסתה בדיקה
 א"ל.

תוס' (טו. ד"ה אפי') פי'
 דריו"ח ס"ל וסתות
 דרבנן, ולהכי איכא ס"ס. וצ"ע
 דלמ"ד וסתות דרבנן, ל"ל ס"ס
 להתיר, הלא הי' צ"ל מותר
 בפשיטות. אלא נראה דכיון
 דחובת בדיקה היא בעינן בדיקה
 להתירה.³⁹ אבל ספק לומר שמא
 ראתה ליכא. דוסתות דרבנן לא

39 לא הבנת, דהלא היכא דמקילים מכח ס"ס דספק ראתה וספק טבלה אין
 הכרח שודאי בדקה; ואילו מקילים מכח דהחיוב הוי רק דרבנן ולכן ספק טבלה
 או ספק בדקה מספיק לפוטרו, לא היו תוס' צריכים להתיר מטעם ס"ס וצ"ע.
 (יעקב)

מאישות הי"ט ובהערות לפ' התקבל דף ס"ד. בסוגי' דשליח עושה שליחותו.⁴⁰ אך למ"ד וסתות דרבנן, דר"ל דאורח בזמנו בא לא הוי רוב אלא ספק, א"כ מדינא הו"ל לאוקמא אחזקת טהרה שלה. אלא שמדרבנן החמירו לומר שלא תועיל החזקה לברר בספק זה. אבל בבדקה ומצאה טהורה, דאיכא רוב להתיר, בכה"ג לא החמירו חכמים שלא יהי' הרוב מברר. וז"פ בביאור הסוגי', וכונת מו"ר ל"י ... ד"ע.)

בטור: וא"צ לשאול בין ערה ובין ישנה.
וצל"ה בערה, הלא אפשר לברורי. (ואף בישינה צ"ע אי חשיב אפשר לברורי, מכח מה שיכול לעוררה ולשאלנה),

שראתה, דאורח בזמנו בא שפיר הוי רוב, ורובא וחזקה (חזקת טהרה) רובא עדיף. ואף בבדקה ומצאה טהורה, דאיכא אומדנא, דמדלא ראתה עתה מסתמא לא היתה ראייה, אינה טהורה, דאיכא רובא לבהדי רובא, ולא מהניא בכה"ג חזקה לברר. כמו בתרי ותרי, דלא מהניא שוב חזקה. (אך עש"כ קכ"ז ס"ק ט"ז באמצע דבריו דבחד לגבי חד שפיר מוקמינן אחזקה דמעיקרא. וצל"ח בין חד לתרי, דעדים יש להם כח הכחשה, משא"כ ע"א באיסורים. עי' שיעורי מו"ר לגטין ב:.. ולפי"ז יש להגדיר עדיין ברוב כנגד רוב ואיכא חזקה – דנד"ד, וכן בע"א כנגד ע"א ואיכא רובא, ער"מ פ"ט

והיאך נתיר בס"ס. עי' רמ"א יו"ד סי' ק"י ס"ס ט', ועי' בהגר"א שם ס"ק ל"ח, ועי' כלל"י ס"ס בקצרה להש"ך אות ל"ה ועי' פ"ת על הש"ך שם. ונראה דבעיא זו תלוי' במח' הראשונים בס"ס שכנגד חזקה – ערמ"א שם וש"כ שם ס"ק ס"ד, אי יש להתיר בס"ס אף כנגד חזקת איסור. דזה ברור דאין להקל בספקא דרבנן כנגד חז"א⁴¹, דבעינן הכרעת הספק בכדי להקל, דבעינן להכריע שכך הי' המעשה. וכנגד חזקה, אין לנו כח להכריע סתם ככה. ובס"ס בדאורייתא הוא דיש להסתפק, אי ר"ל דיש לידת הספק אלא דאף דבספק אחד מקילינן בדרבנן, בדאורייתא בעינן תרי ספיקי בכדי להכריע לקולא. או דנימא, דבס"ס ליכא

כלל לידת הספק וא"כ לא איכפת לן במאי דהוי' הקולא כנגד חזק"א. (עי' שיעורי מו"ר ליו"ד.) ואף בספקא דאו' לחומרא נחלקו ראשונים אי הויא הכרעה לחומרא, או דאין לנו כח להכריע לקולא, וממילא נשאר באיסורו, מכח הספק – איסור. ונפק"מ לס"ס היכא דנולדו ב' הספקות בזה אח"ז, אשר בזה נחלקו תוס' ביצה (ג): ד"ה ואחרות) והראב"ד (שם על הרי"ף) וחכמי הצרפתים – הובאו ברשב"א בת"ה (ב"ה, שם [דף כד:]: – הובא בב"י ס"ס ק"י).

ולשי' הש"כ דאין להתיר בס"ס כנגד חז"א דבעינן הכרעה, צ"ע בנד"ד בערה מדוע א"צ לשאול. אא"כ נאמר דזה גופא שהיא שוכבת

41 לכאורה אין זה פשוט, דמשמע דזה גופא הוה מח' התנאים במקואות פ"ב, מ"ב, ועי' עירובין דף לה-לו; ועי' ש"ך (שם כללי ס"ס אות כ') דמכריע לחומרא, אמנם הפר"ח חולק, וכן הפמ"ג (ש"ד שם) מסיק לקולא; וע"ע מל"מ הל' בכורות פ"ד ה"א ד"ה והנני. (יעקב)

חלות-שם עת נדתה על זה הזמן. ובאמת נל"פ עפ"ז פלוגתא דרבי ורבין שב"ג. דבקרא כתיב להדיא דשור המועד בעי תלתא זימני, אלא דהתם איכא חלות שם מועד על השור, דלא סגי בהחזק להיות נוגח לשלם נ"ש (עי' שיעורי מו"ר לב"ק) ובהא פליגי – דלרבי ניתן לחלק בין היכא דבעינן חלות-שם, להיכא דסגי בהחזקה. ובקטלנית ובמתו בניה מחמת מילה, ואף בוסתות – הי' סברת הגמ' דסגי' בהחזקה המציאות והרגילות. ולרשב"ג ילפינן משור המועד, דתמיד בעינן שתחדש החזקה חלות-שם, וסתם חזקה איננה לא מעלה ולא מורדת לענייני הלכה, אא"כ פעלה לחדש עמה איזו חלות-שם. ועגמ' נדה (סג:) דלימים שנים, לוסתות אחת, ולמה שלא מנו חכמים (ר"ל – אכלה שום וכדו'). שלוש. ובסוף

אצלו הוי' הברור, וכאילו שאלה דמי. (מ"ג. עי' דרכי משה לס"י קפ"ה סק"א.⁴²)

בטור. לימים ולקפיצות.

עי' מ"מ רפ"ח מהל' אי' ביאה, דלדעת הרשב"א והראב"ד יש ג' ענייני וסתות: וסת ימים; וסת קפיצות, דהיינו וסת הגוף (סג.); ווסת המורכב מימים ומקפיצות. ולהרמב"ם ליכא כלל וסת קפיצות ואף לא וסת המורכב, אלא דוקא וסת דימים בלבד. וטעם שי' הרמב"ם, דלשי' אזיל, דס"ל דוסת אינה סתם החזקה ורגילות לידע מתי יהי' זמן האורח לבוא, אלא דע"י קביעת וסת נקרא הזמן ההוא עת נדתה, והי"א יום שלאחריהם – בלא עת נדתה, והלאה. ומה"ט הוא דבעינן ג' זימני להחזקת וסת, אף דקיי"ל בכ"מ כרבי דבתרי-זימני הויא חזקה (עגמ' יבמות סד:), דהכא בעינן לחדש

42 לכאורה המקור מנדה יב.; אמנם, עי' פ"ת סי' קפ"ד ס"ק כ"ז בשם החו"ד, ועי' בדי השולחן ביאורים שם ד"ה עד שישאלנה. ובאמת לכאורה צ"ע, אם נאמר דהוה כאילו שאלה, למה הצריכו תוס' ס"ס, אפי' בספק אי יש להתיר ע"פ מה שהיא שוכבת אצלו, וכך הוא באמת שיטת הרמב"ן בנדה שם. (יעקב)

הסוגי' אי⁴³ דהיינו אליבא דרבי דסובר דבתרי זימני הויא חזקה דסגי בהחזקה הרגילות. ובוסת הגוף בראי' פעם אחת כבר יש החזקה, דזו רגילות היא להיות הראיה תלויה בשינויי הגוף. ובוסת דימים – בעינן ב"פ להחזיק הרגילות; ולוסת דאכילת שום – בעינן ג' זימני. אבל לרשב"ג בעינן תמיד ג"פ. דלדידי' בעינן בכל חזקה ג"פ לחדש החלות-שם. ודוקא אליבא דרבי הוא דיל"ח בין מיני הוסתות, דבמין וסת כזה הוא דנקבע בחדא זימנא, וכו'. – ובאמת צ"ע מגמ' זה לשי' הר"מ דליכא כלל וסתות דגופא. וכן ק' מסוגי' דפ"ק (יא.) דמשמע דזה פשיטא דיש וסת דימים ויש וסת לקפיצות ואף ז"פ דיש וסת המורכב אלא דפליגי ב' לשונות הגמ' בקפצה ב"פ בחד בשבתא וראתה, וקפצה פעם ג' בשבת

ולא ראתה, ואח"כ ראתה בחד בשבתא, אי הויא בכה"ג וסת המורכב או וסת דימים בלחוד. ולשי' הרמב"ם צ"ל דס"ל לגמ' דז"פ דליכא וסת המורכב, דבעינן לחדש חלות-שם עת נדתה שתהיה הראייה תלוי' לגמרי מכל וכל בימים ובזמן בלחוד, ובלתי-תלוי כלל באיזו פעולה מפעולות הגוף. ובהא פליגי הנהו תרי לישני – אי בכה"ג הויא וסת המורכב, וא"צ לחשוש לה לשום דבר, או דנימא דהויא וסת דימים, וצריכים לחשוש לה. (ואף בגמ' דף סג: מדומני שפי' בו מו"ר דס' הגמ' היה דוסת המורכב שפיר הויא וסת, ובכה"ג מיירי מתני' דהתם וזה ר"ל הגמ' – לוסתות אחת. אך פי' עוד מו"ר דמפשטות ל' הר"מ רפ"ח מהל' איסורי ביאה משמע שפי' ל' המשנה (סג.) ואלו הן הוסתות וגו', דר"ל –

43 כ"כ תוס' שם ד"ה לימים, וכן משמע מרש"י שם ד"ה ונימא – אמנם עיי' ח"י הרמב"ן ורשב"א שם דכתבו דמח' זו הוי פלוגתא אחריתי ומשמע דאינו תלוי לגמרי במח' הכללית לגבי חזקות.

האשה, ולידע מתי יבוא האורח בזמנו המיועד לו. וענין י"א יום לדידהו הוא לא ימי זיבות הסמוכים לימי נדות, דליכא כלל ענין חלות-שם כזה דימי נדות, אלא ודאי צ"פ דימי זיבה היינו י"א יום הסמוכים לטומאת נדה, ומה"ט בעינן שתראה דוקא בעת נדתה בכדי להתחיל חשבון הימים, ובלא ראייה א"א כלל להתחיל שום חשבון.

דאלו הן סימני הראייה הבאה בעת וסתה, ולא דזה גופא הוא הוסת. (ואף לשי' הר"מ יל"ע בוסת דקפיצות שתהי' עכ"פ פרישה מטעם חששא דשמא תראה, אפילו לא יהי' הזמן ההוא נחשב עפ"י דין לעת-נדתה וליום הוסת. (ח"ב.) וכבר הסברנו דהר"ם אזיל בזה לשי' בחשבון דימי נדות וימי זיבות. אבל שאר הראשונים אזלי לשי', דענין הוסת הוא להחזיק רגילות ראיות

סי' קפ"ה

(ב) לומר שספרה ז"נ. והיא נאמנות פשוטה דע"א, דמינה ילפינן (לשי' התוס' גיטין ב: ד"ה עד(ב)) לכל התורה כולה. (ג) לומר שטבלה. ואף דהויא כנגד חזק"א, צ"ל דהוי בידה לטבול.⁴⁴ ונאמנת בתורת בעלים.

ע"א נאמן באי. ג' ענייני נאמנות יש לה לאשה בהל' נדה: (א) לומר שהיא טמאה. ואף דהויא כנגד חזקה, צ"ל דיש לה נאמנות של בעלים, דחשיב כבידה, דענין זה אליה הוא נוגע, אי הויא היא הטמאה או לא.⁴⁴ (עי' שיעורי מו"ר ריש מס' גטין.)

44 הסבר זה מיוסד על דברי הרא"ש בגיטין פ"ה סי' י"ג (אות י"א). אמנם, עיי' ש"ש ש"ו פ"י"ט דחולק ע"ז לגבי טומאת נדה. (יעקב)

45 כן משמע מתוס' הנ"ל, ועיי' מהרש"א שם. (יעקב)

ע"כ טפי נל"פ ב) דאפילו בלא דינא דאינו חוזר ומגיד, איכא אומדנא, דמה שאדם אומר בפעם הראשונה הוא האמת, ומה שאומר כשחוזר בו הוא שקר. ואומדנא זו מבטלת הנאמנות דהע"א. (עב"י בשם הרא"ש דבבגדיה מלוכלכים בדם נאמנת לומר בשוק של טבחים עברתי. משמע דאם אינה מפרשת היאך הגיע הדם לבגדיה, אע"פ שאומרת בבירור שאין זה הדם ממנה, אינה נאמנת. וזהו אשר חידש הרא"ש בזה. וטעם הדבר, דאומדנא הוא שדם שעל בגדיה ממנה בא, ואומדנא מבטלת נאמנות דע"א. מו"ר. כל', דע"א אינו נאמן כנגד רובא דל"ק, אא"כ נותן אמתלא להסביר מדוע לא שייך הכא הרוב. עי' מזה בש"ש ש"ו פ"ז.) וטעמא דבעינן הלכתא דכיון שהגיד בתרי אף דאיתנהו לחזקה ולאומדנא הנ"ל, דאין עדות מתבטלת מכח אומדנא, אלא דוקא נאמנות דע"א. דאין בירור שבעולם העומד למעלה

בע"א דנאמן באי, ל"א כיון שהגיד וכו'. והרא"י מדחוזר באמתלא [כתובות כב: – ועי' ש"ש ש"ו כ"ח-ט']; ופשיטא דלא תועיל אמתלא לעדות. [עי' גמ' סנהדרין (מד:)] ופרש"י שמה. [אך צ"ע לפי"ז, מדוע א"י הע"א לחזור אף בלא האמתלא. ויל"פ בב' פנים: א) או י"ל דאיה"נ, דחוזר ומגיד, אלא דנשאר כחד לגבי חד. ונשאר ספק. ודוקא ע"י האמתלא מסתלקת הנאמנות הראשונה, והוי' ודאי נאמנות כהעדות השנייה. ולפי"ז צ"ל, דאפילו בלי הגזה"כ דאינו חוזר ומגיד בעדות, לא הייתי אומר שתיעקר עדותו והגדתו מכל וכל, אלא הייתי אומר שישאר כתרי ותרי, וספק היה. וזה חידוש (עפ"ק דמכות ג.) מזה, ובשיעורי מו"ר למס' סנהדרין.]. אך לפי"ז, אם יבוא בעלה עליה לא ילקה – בחזרה בה בלא אמתלא, דעכ"פ הוי חד לגבי חד, ואיכא ספק. אך מל' הטור שכ' – אינה נאמנת – משמע דאינה נאמנת כלל.

בשוחט שעשה סימן בראש הכבש, עש"כ לפנינו (ס"ק ה'). אך עי' ט"ז סי' א' (ס"ק כ"ב), שפסק דלא כהשו"ע מכח קו' זו. ובאמת נל"פ אחרת חילוק הרמב"ן בדין זה. דהר"ם פסק (בפ"ט"ז מהל' סנהדרין ה"ו) דהא דבעינן ב' עדים למלקות, היינו דוקא אמעשה העבירה שעליו לוקין. אבל האיסור עצמו בע"א יוחזק. ובפשוטו י"ל דל' יוחזק דקאמר ל"ד הוא, אלא ר"ל שלברר זהות החתיכה סגי בע"א, בין בא הע"א לפני עדי האכילה, בין בא אחר עדי האכילה. וכן הבין מרן הגר"מ, נ"ע. אך עי' ש"ש (ש"ו פ"י) שהבין הל' יוחזק דדוקא קאמר, ור"ל, שאם ע"י הע"א נתחדשה חזקה שהכל תופסים שזאת החתיכה היא חלב, שאז לוקה על אכילתה זה שאכלה. וכמו באיש ואשה שבאו ממדה", והוחזקה אשת איש למ"ד יום, דבכה"ג סוקלים ושורפים על החזקות. וחזקה זו ר"ל – שהכל תופסים שכ"ה הענין, ועוד כ' סברא לומר

מבירור עדות. וראי' לחילוק זה מגמ' יבמות ר"פ האשה שלום (קטו.), דבמלחמה אין אשה נאמנת לומר מת בעלי עד שתאמר נמי קברתי. ואיבעיא להו התם בגמ' אי ע"א במלחמה מהימן א"ל, כלומר, אי נצריך אף בע"א עד שיאמר קברתי (כ"א מו"ר), אך בב' עדים האומרים שמת, אפילו היתה שעת מלחמה, פשיטא שלא נחשוש שאמרו בדדמי. דהא דחיישינן דבמלחמה אמרי אינשי בדדמי, היינו אומדנא. ואומדנא רק יכולה לבטל נאמנותו של ע"א, אבל לא של ב' עדים.

לרמב"ן, לא מהניא אמתלא בלבשה.

ופי' הרשב"א טעמו דבאמת הי' מועיל אמתלא אף במעשה, אלא **דליכא** אמתלא. דהיאך תתרץ מדוע עשתה מעשה, אבל איה"נ היכא דא"א הי' אלא ע"י מעשה, דבכה"ג שפיר איכא אמתלא, ובכה"ג שפיר מהניא. ומה"ט לק"מ מהא דריש יו"ד (סי' א' סע' י"ג)

מחמת דליכא אמתלא, והיינו כתי' הש"כ, אלא שהמציא ה"ת דליכא בי' אמתלא אף דלא הי' שם מעשה; או דר"ל דהכל תלוי בדיעת הרבים ולא באמירתה היא, והה"נ אמרה היא לבעלה בצנעא, ופרסם הוא את הענין וכהסבר הנ"ל, דגרע טפי חזקה דאתיא מכח ע"א מע"א עצמו לענין חזרה ע"י אמתלא. ואין הפירוש הזה ניתן להאמר. אלא עפ"י יסוד הבנת הרב שב שמעתתא ברמב"ם הנ"ל. אך לפי הבנת הגר"מ נ"ע, אין מקום לכל זה הפירוש, דהיאך נאמר דחזקה שהותחלה ונקבעה מכח ע"א, ואך ורק על פיו, יהיה עדיף מע"א בעצמו שהוא הוא מקור הכל –

היה משמש. ר"ל דפרישה ככניסה לענין כל אי' עריות, ונפק"מ להיכא שנעשית ערוה באמצע הביאה. ועב"י לענין תשובה, דבאונס לא בעי תשובה. ומשמע דמעשה עבירה באונס אינה כלל מעשה עבירה, ולא דאונס הוי פטור

דאף בהא דלוקין אנאמנות הע"א שזה חלב, דיש להצריך שיעברו למ"ד יום משעת הגדת העד עד שעת אכילת הלה את החתיכה. הרי שאפשר להיות חזקה המתחדשת עפ"י ע"א, עדיף טפי מע"א. וה"נ יל"פ בשי' הרמב"ן, דס"ל, דהיכא שהוחזקה נדה בשכנותיה, אעפ"י שנמשכה זאת החזקה מכח הע"א – שהיא אמרה שטמאה היתה, ובע"א גופא מהניא אמתלא, כנגד החזקה לא מהניא אמתלא. ונפק"מ בפירוש זה, דאפילו אמרה בצנעא לבעלה, והוא פרסם ענין היותה נדה בין שכנותיה, דאפילו בכה"ג נמי שוב לא תועיל אמתלא. ודלא כחילוק הש"כ. וממילא לפי פירושנו לק"מ מההוא עובדא דשוחט שעשה סימן בראש הכבש, עי' חו"ד (הכא ס"ק ה'). ובכונת המהר"ל מפראג (הובאו ד' בט"ז הכא ס"ק ב') יל"ע, אי ר"ל דוקא היכא דאמרה היא בעצמה בפני השכנות, דבכה"ג לא מהניא אמתלא

אף שחטאם בשוגג הי'. די ש תשובת חרטה גם אמעשה שגגה ואמעשה אונס, שיתחרט שנכשל בעבירה, ולא נזהר יותר מלהלכד בה. ובכונת ה' בעל חטא שחטאנו לפניך באונס, וברצון יל"ע מאי קאמר אונס, אך אליבא דאמת נל"פ בכונת תשו' מהר"מ שבב"י, דלא ר"ל תשובה דחרטה וקבלה וכדו', אלא ר"ל קבלת עונשין וייסורין, דהוא הנקרא תשובת **המשקל**, שייסר א"ע כשיעור שנהנה באיסור מן העבירה, שיעור שקול כנגד שיעור. וס"ל למהר"ם, דאף דפשיטא דתשובה בעינן אף אחטאים של שוגג ושל אונס, מכ"מ תשובת המשקל – לייסר א"ע – ליכא אלא אחטאים הניתנים **לעונשי בי"ד**.

הב"י הביא ראיי' מהר"ם הל' שגגות (פ"ה, ה"י), דכה"ג מיקרי אונס ולא שוגג. ודחה דאפשר דשאני התם

בעלמא. והגר"ח הי' רגיל לומר איפכא, דמדפסק הר"מ (ביסודי התורה פ"ה ה"ד) דכל מי שנאמר בו יהרג וא"י ועבר ולא נהרג, דעכ"פ פטור, דאונס הוי. ואעפ"כ לכתחילה בעינן שימסור א"ע על העבירה, ולא יעבור. ש"מ **דעבירה איכא**, ואונס הוי אך **פוטור מעונשין**.⁴⁶ אא"כ נחלק בין אונס דפחד מיתה, דבה דוקא ס"ל להר"ם דאיכא מעשה עבירה, לבין אונס שבה"ת, כבנד"ד. (ועוד נוכל לומר דאף דליכא מעשה עבירה, מכ"מ בעינן שיהרג ואל יעשה פעולה זו, וכתירוץ מו"ר לקו' התוס' סנהדרין סא: (ד"ה רבא) בסוגיא דהעובד מאהבה ומיראה. ד"ע.) ואילה"ק, היאך שייך תשובה אמעשה אונס, הוא לא עשה מדעתו ועל מה יתחרט, דה"נ ילה"ק אהר"מ שכ' בריש הל' תשובה, שכל חייבי חטאות ואשמות בעו תשובה בהדי קרבנותיהם,

בדיקה שלפני תשמיש הוא סתם חובת בדיקה. וכעין הא דמצינו חובת בדיקה לטהרות דזה כיו"ב. (עי' פ"ת לקפ"ו ס"ק ג', בשם תשו' מאהבה אי בעיא לראות בעד לפני תשמיש או דסגי במוכיחה קיים. ד"ע.) ואפילו שמה בלא בדיקה מתחילה, לא עברה על איסור נדות, אלא שחיסרה מלקיים חובת בדיקה שהיתה מוטלת עליה. אך חילוק זה צע"ק מהר"ם פ"ח ה"ג, שצירף ביחד החיוב בדיקה שלפני תשמיש לאשה שאין לה וסת עם החיוב פרישה, הרי דתרווייהו הוו מטעם חששות דנדות. אך מדלא הביא ביחד שמה באותה ההל' החיוב בדיקה שלאחר תשמיש לכל אשה, אפילו ליש לה וסת, ש"מ שאין זה החיוב מחמת חששות אמיתיות דנדות, דשמה ראתה בשעת תשמיש, דא"כ – היאך היתה מותרת בכלל לשמש עם בעלה. א"ו, דחיוב בדיקה הזה הוא חובת בדיקה בלחוד, כמו שיש חובות בדיקה לטהרות (והראי'), שהצריכה

שבדקה מתחילה ולא מצאתה, אבל בלא בדיקה ופרסה נדה תחתיו, אין זה אונס, ומקור הספק, אף דמפורש בשבועות דמחמת איסור פרישה מיקרי שוגג ולא אונס, והה"נ דהול"ל הכי בבדיקה שלפני תשמיש היכא דלא בדקה, ומ"ש דיל"ח, כמו שהבין במשמרת הבית דהמהפך מאונס לשוגג הוא לא האיסורין וחיוב הפרישה, אלא החשש – שמה תראה. וא"כ, באשה שאין לה וסת, אף דבאמת מחוייבת לבדוק לפני תשמיש אפילו לבעלה בלחוד – לשיטת הר"ם, מכ"מ בלא בדיקה, אין זה מהפך העבירה מאונס לשוגג. אלא שנראה לאמר שאפילו נפרש כרש"י והרא"ה, דהאיסור פרישה הוא המשנה מאונס לשוגג, מכ"מ י"ל דשאני חיוב פרישה מחיוב בדיקה שלפני תשמיש. דפרישה הויא איסור נדות, והראי' דלחד דיעה אסור אפילו בשאר קריבות, כנ"ל. ועל כן שפיר י"ל שמהפך המעשה דביאת נדה מאונס לשוגג. אבל החיוב

בדיקות דטהרות, ולא הויא בכלל בדיקות דמחמת חששות של נדות. אבל הרא"ש לא הצריך בדיקה בעד שלו באשה שאין לה וסת – בלאחר תשמיש – לבעלה בלחוד, עי' טור קפ"ו. דלדידי', חיוב בדיקה זו הוא מחמת חששות דנדות, דשמא ראתה בשעת תשמיש ומחמת תשמיש, ובכה"ג ליכא למיחש, וכנ"ל. ד"ע. אלא דלפי"ז – יקשה לן – להרא"ש, היאך מותרת לשמש אם חוששים אנו לשמא תראה מחמת תשמיש.

כתובות (עב.), עי' ב"י

לסי' קפ"ה היכא דהיא אומרת שטיהר לה החכם והחכם מכחישה, דנחלקו הרמב"ן והרשב"א אם נאמן החכם לבדו, או דבעינן עדים שיאמרו עמנו היתה וגו'. ונל"פ, דלרשב"א, אין החכם נאמן יותר משאר ע"א, ואף האשה הויא ע"א והוי חד לגבי חד ונשאר ספק – אם שמשו נדה או לא. ובספק אמרינן דלענין ממונא, האשה מוחזקת בכתובתה, וחיוב

הר"מ – פ"ד הט"ז – אפילו לד' נשים המסולקות דמים, אף דפשיטא דליכא למיחש למידי. וטעמא דלא הצריכה המשנה בדיקה זאת אפילו ביושבת על דם טוהר ובבתולה כמו בד' נשים, דבעינן עכ"פ שתהיה בדיקה המבררת, ואף דבד' נשים ליכא חששא, ולא בעינן למיחש, מכ"מ אם בדקה, איכא בודאי בירור. משא"כ בבתולה וביוולדת היושבת על דם טוהר, ליכא כלל אפילו בירור, ומה תועיל הבדיקה, וז"פ. ד"ע), אלא דחובת בדיקה הלזו שייכת אף לבעלה בלחוד. (ומה"ט הצריך הר"מ שיבדוק בעלה בעד שלו. דבאמת, אם לא ראתה בעד שלה, היאך נחשוש שיהי' דם אשלו. הלא כה"ג דמי לקולת הקדושת לוי, בריאה המבצבצת במקום התפשטות הסרכא, ובמקום עיקר הסירכא ליכא כלל בצבוץ. וה"נ הול"ל דאילו הי' דם, בודאי היתה היא רואה אעד שלה. ונראה, דחובת בדיקה בעלמא היא, אף דלית לן למיחש. וא"כ היינו כעין

הבעל לפורעה. (צ"ע, דהלא קיי"ל כב"ה דספק כתובה חשיבא בחזקת הבעל, דשטר העומד ליגבות לאו כגבוי דמי, סוטה כה: ד"ע.)⁴⁷ אבל לענין הגירושין הוי ספק אם שמשו נדה או לא, ושפיר מחוייב לגרשה. כן פי' הרב"י בדעת הרשב"א, ורצה לפרש שאף הרמב"ן כן ר"ל, שאין החכם נאמן אלא לענין הוראתו, ולא לענין הממונות דכתובה, ומר אמר חדא ומר א"ח ול"פ כלל. אך אינו נראה, ובפשוטו משמע דס"ל להרשב"א שהאשה נאמנת לגמרי. ויל"פ דה"ט דל"א דחשיב כחד לגבי חד, דהחכם אינו אלא ע"א, אבל האשה הויא בעלים, שהרי

הפסק דין עליה הוא אם היא טהורה או טמאה, וע"א בהכחשה לאו כלום הוא (ר"ל, היכא דבעלים מכחשי לע"א) כדאיתא בקידושין (סה:).⁴⁸ ואף בכונת הרמב"ן נראה דר"ל שלגמרי נאמן החכם כנגד האשה, ולא הוי אפילו כחד לגבי חד. ובשלמא מטעמא הנ"ל, מדוע לא יחשב כע"א במקום הכחשת בעלים, יש ליישב. אבל היאך נעדיף את נאמנותו יותר מנאמנות האשה. ונראה לפרש עפ"י סוגיית הגמ' דנדה (כ:), דאיבעיא דלא איפשיטא היא דכזה טיהר איש חכם פלוני מהו, אם נאמנת א"ל. וטעם הספק – אם יש נאמנות דע"א לומר הוראה

47 וכיו"ב עיי' ב"ח אה"ע ס"ס ט' דמוציאים כתובה ע"פ רוב מטעם דהוה גבוי, ועיי' ב"ש שם (ס"ק ד') שתמה עליו מסוגי דסוטה הנ"ל. (יעקב)

48 ועיי' ברא"ש בפי' הניזקין (גיטין פ"ה סי' י"ג) דיש לבעלים נאמנות מיוחדת. (יעקב)

או דוקא לברר איזה **מעשה**.⁴⁹ ופוסקים עפ"י סברת עצמם (עי' מה שפי' עפ"י ז' בב' לישני דרבב"ח בפסחים דף נא. עפ"י ביאור המאירי בגדר בפני. ד"ע.) דאילו אמרה על כתם פרטי – זה טיהר לי חכם פלוני, אף זה כנאמנות על מעשה הוא – על שהורה החכם בעובדא זו הפרטית. ולא נסתפקו בגמ' אלא באומרת באופן מופשט – **כזה** טיהר לי, עי' ש"ך קפ"ח (ס"ק ז'). דבכה"ג הרי אומרת היא על הוראה ולא על **מעשה** ההוראה. וצ"ע, דאם נאמר דל"א ע"א נאמן באי' על הוראות, היאך מאמינים לחכמי המסורה ורבותינו בעלי הקבלה על ההוראות שקיבלו מרבותיהם. ובשלמא אם מבינים הם בעצמם את הכל,

ותמיד בכל מקום, ניחא שפיר, דאין אנו מאמינים להם שאמר כן החכם שקדמם, אלא שהם מורים עתה מחדש ככה. אבל מה נעשה במקום שפוסקים אך ורק עפ"י מה שקיבלו מרבותיהם. דברמב"ם מצינו ב' לשונות: יראה לי; וגם, הורו רבותי. הרי דיש לפסוק עפ"י קבלה מרבותיו, והרי מוכח דיש נאמנות אף אהוראה. וצל"ח, דזוהי נאמנות מיוחדת הניתנת לחכמי המסורה, שנאמנים אף על הוראות. אלא דלכאורה י"ל, דזאת הנאמנות המחודשת (אשר היא היא יסוד ענין המסורה והקבלה דתושבע"פ) הויא דוקא במקום שמורה החכם עתה

49 אמנם, עיי' בחי' הרשב"א בנדה שם דכתב דכל הספק הוא רק היכא דיש איזה ריעותא לחשוש שאינה אומרת אמת, דהיינו דחכם אחר ראה את המראה וטימאו או נסתפק בו. וכן נפסק בשו"ע (סי' קפ"ח סעי' ב'). ולדברי רבינו י"ל דהרשב"א לשיטתו מיאן ביסוד הרמב"ן, דהלא הוא הביא ראיי' דבעלמא נאמנת אשה מהסוגי הנ"ל בכתובות. אמנם הרמ"א (סי"ס קפ"ה) פסק כהרמב"ן אע"ג דבשו"ע פסק כרשב"א לגבי גדר נאמנות האשה; ועיי' בהמשך שהעיר רצ"ש שברש"י לא משמע כן בביאור הסוגי. (יעקב)

היכא דע"א מעיד על איזה מקרה והעד השני אומר מפיו מה שקרה, הוי השני בגדר עד מפ"ע. אבל בנד"ה, אפילו האשה הויא בגדר עד ראייה, ועד ראשון ולא עמפ"ע היא, שהרי היא שמעה בעצמה את הוראת החכם. וההוראה היא המעשה שעליו אנו דנים עכשיו ורוצים לברר – היאך היה ומה אמר החכם. (אך בפשוטו יל"ה הבנת הר"ן, דחכם איננו מחדש בהוראתו פסק הלכה מחדש לגמרי יש מאין, אלא שאומר לאחרים מה שצ"ל ההלכה. וא"כ תמיד הויא האשה עמפ"ע, שהחכם הוא העד הראשון שהבין בתורה את אשר צ"ל הדין, דאין רצוננו לברר ההוראה אלא לברר אמיתות הדין ועצם ההלכה. וז"פ. ד"ע.)

באמירתו ובנאמנותו, ופוסק הדין עכשיו לפנינו עפ"י מה ששמע מרבותיו. ובזה חידש לן הרמב"ן, דאפי' בנידון דידן, שאין נאמנות החכם עתה נאמרת בתורת הוראה ופסק, אלא בתורת בירור המעשה – לומר שכך פסק הוא לאשה פלונית אתמול, שהוא נאמן באמירתו זו יותר מן האשה, מטעם הנאמנות המיוחדת הניתנת לחכם בעל הוראה, בתורת אחד מחכמי המסורה. וזה חידש גדול.

ובאמת הר"ן (הובא בש"כ סי' קפ"ה ס"ק ו') הבין אחרת שיטת הרמב"ן, דדינא הכי הוי בכל עד מפי עד, דבמקום הכחשה נאמן העד הראשון ול"ד חכם, ודלא כפי'. אך אינו נראה⁵⁰ דבשלמא

50 וצ"ע, דהלא דבריו מפורשים בפי' הרמב"ן לשבועות (דף לב:), דה"ה בכל עד מפי עד, ומביא הרמב"ן שם בעצמו ראי' מסוגי' הנ"ל דכתובות. (יעקב)

(כמדומה לי שהציע ר' סברא לומר שלהרמב"ן חשיב החכם כבעלים בנוגע לבירור פסקו והוראתו הוא, והאשה כאדם מן החוץ וכאחר חשיבא – וכע"א היא נידונת, ואין דבריו של אחד במקום שנים. וא"כ מדוע הצריך לכל האריכות הזאת. ובפרט דפשטות הסוגי' דנדה כ: משמע שהספק לא הי' בנאמנות אהוראה, אלא בהא – אי חיישינן שמא תדמה שלא כהוגן, וכפרש"י – אלמא קים לה במראה הדמים. וכנראה, שאמר

ר' זאת הס' לסלק מה שהסברנו לשי' הרשב"א דהאשה כבעלים והחכם כע"א, ואמר ר' לדעת הרמב"ן דתרווייהו חשיבי כבעלים; האשה, מחמת שכל הדיון נוגע אליה ולא אל החכם; והחכם – מפני שאומר נאמנות על הוראתו הוא, ועל מה שפסק הוא בעצמו. אבל עדיין נשאר לנו לבאר, מדוע העדיף הרמב"ן נאמנות החכם על גבי נאמנות האשה, ומדוע לא יהי' ספק השוה ושקול מחמת דאיכא בעלים כנגד בעלים. וע"כ פירש כנ"ל. ד"ע)

סי' קפ"ו

באיין לה וסת שבדקה ג"פ ולא מצאה דם, פליגי הרי"ף והרא"ש אי היא חזקה בכה"ג לשווי' כאשה דעלמא. דדעת הרא"ש, דאיין לכה"ג דין חזקה – בחסרון איזה מקרה. ודוקא בהי' השור מועד כבר והוחזק להיות נוגח (בחיוב) ואח"כ עברו לפניו בהמות ולא נגח, אז יכולה שלילות מעשיו לבטל ולשבר את החזקה דמעיקרא שכבר הוחזקה. וכן בקבעה וסת ואח"כ עברו ג' חדשים ולא ראתה, נמי הוי ביטול וסת. אבל להיות איזו חזקה נקבעת ע"י שלילות וחסרון-מקרה, זה לא שמענו.

נדה (יא:): ל"ש אלא באשה העסוקה בטהרות וגו'. טעם זה החילוק דקיי"ל די ש חובת בדיקה לפני תשמיש בעד טהרות, ואם נאמר דלבעלה גרידא מותרת אפילו בלא

בדיקה, יצא תרתי-דסתרי בפסקים שלנו. וכעין ההוא דשני שבילין (פסחים דף י). דא"א לפסוק תרתי-דסתרי בפסקי בי"ד. ובשמשה בלא בדיקה, פשיטא שלא עברה **אאי נדות**, דאין חובת בדיקה זו מחמת חששות דשמא תראה דם וספקי נדה, אלא מפני שאינו-נכון הוא לעשות תרתי-דסתרי בפסק. וכעין מה שרצינו לפרש לשי' הר"מ בבדיקה שלאחר תשמיש הנוהג בכל הנשים, דאינה מחמת איסורי נדות וחששות דראייה, אלא חובת בדיקה בעלמא, כמו בעסוקה בטהרות. **והנה** להר"מ (הל' איסו"ב פ"ד הט"ז), דכל אשה בעיא בדיקה לאחר תשמיש, א"כ צל"פ הגמ' דל"ש וכו' דמיירי בבדיקה שלפני תשמיש באשה שיש לה וסת. ובאמת צ"ב לדידי', דהלא הדין דרבנן דכל אשה שראתה דם מטמאה למפרע מעל"ע הוא מחמת קנס על שלא בדקה, כדאיתא בגמ' (ד:), אך באשה שיש לה וסת קיי"ל (ב.) די' שעתה, וא"כ

בעכצל"פ דה"ט — דליכא למיקנסה שלא עברה על שום חובת בדיקה שהיתה מוטלת עליה. וק' לשי' הר"ם, דס"ל דיש חובת בדיקה אפילו לאשה שי"ל וסת לפני תשמיש — אם היא עסוקה בטהרות, מחמת החובת בדיקה לטהרות ומטעם תרתי-דסתרי בפסקי-ההלכה, וכנ"ל, והרי לפנינו דיש חובת בדיקה אפילו לאשה שיש לה וסת, ומדוע לא יהי' נוהג בה הקנס דטומאת למפרע מעל"ע? **והנה** חובת בדיקה זו שלפני תשמיש לאשה שי"ל וסת בעסוקה בטהרות בדוקא הביא הר"ם אך בהל' טומאת משכב ומושב פ"ד ה"ז, ולא הביאה כלל בהל' אי' ביאה. בעוד שהבדיקה דלפני תשמיש לאין לה וסת ואף הבדיקה שלאחר תשמיש לכל אשה, הביא על מקומו — בהל' אי' ביאה. ש"מ דהללו תרי בדיקות בתרייתא הוו חובות בדיקה מחמת איסורי נדות וחששות דראייה, בעוד שהבדיקה שלפני תשמיש בעסוקה בטהרות שי"ל

וסת היא לא חובת בדיקה מחמת אי' נדות, אלא מטעם זהירות יתירה דטהרות. אך צ"ע, כנ"ל, מדוע לא הזכיר הר"ם בדיקה שלאחר תשמיש דכל הנשים בפ"ח ה"ג, ביחד עם החיוב פרישה והחיוב בדיקה לפני תשמיש לאשה שאין לה וסת, עמש"כ מזה לעיל.⁵¹

סי' קפ"ז

עגמ' (סו.), דפליגי רש"י ור"ת אי מועלת בדיקה להתירה לבעלה הראשון או דוקא לבעלה השלישי ולכאורה נראה שצודק רש"י. דהלא ילה"ק (עי' כס"מ סוף פ"ד מהל' אי' ביאה, ובאחרונים לסי' שלנו – למשל, עי' ט"ז ס"ק ו') היאך יש להתיר עפ"י בדיקת שפופרת ומכחול, הלא אין כל האצבעות שוות, ופשיטא דאין השפופרת שוה בשיעור גדלו לאצבעו של בעלה. ובפשוטו, נראה דמה"ט ס"ל לרש"י, דאין בדיקה זו מתירה אלא לבעלה הג', ולא משום דס"ל דטפי

עדיף לינשא לאחר מלהתירה ע"י זאת הבדיקה (מטעם שמא לא תבדוק –⁵² דא"כ, נחשוש כן אף בבעלה השלישי, שמא תשמש בלא הבדיקה תחילה להתיר. רי'.⁵³), אלא ה"פ – דמאחר שאין כל האצבעות שוות, אין לנו הוכחה בלא ראתה בשפופרת שאינה רואה מחמת אצבע בעלה, דאין כל האצבעות שוות. ודוקא לאחר שהוחזקה לכל האצבעות וא"כ – אף זאת השפופרת בכלל, אז אם אינה רואה מחמת המכחול שפיר איכא הוכחה אף לבעלה, שאין ראיותיה מחמת אבר

51 דפים מט סד"ה הבי"י. (יעקב)

52 כמו שבאמת כתב המ"מ בדעת הרמב"ם ספ"ד מהל' איסו"ב. (יעקב)

53 ועי' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' ת"י דתמה על המ"מ מטעם זה גופא. (יעקב)

הבעל.⁵⁴ ובאמת זה ק' לשי' הר"ת, איה ההוכחה משפופרת בעד אבר בעלה הא'. וצל"פ דר"ל, דאיה"נ דבלא ראתה כלל דם על השפופרת ליכא הוכחה, מה"ט. ומסכים בזה לשיטת רש"י. אלא דרק התיר לבעלה הראשון בבדקה בשפופרת ומצאה שבא דם – מן הצדדים. דמאחר שבא דם, הרי איגלאי מילתא דשפופרת זו בכלל מין אצבע בעלה הוא לענין שתהי' היא רואה מחמתה. ומאחר שידוע לה שבא הדם מן הצדדים ולא מן המקור, יש לה לתלות שאף בשמשה עם בעלה שכן הי' הדבר.⁵⁵ ואפשר

שאף רש"י יסכים לזה, דבכה"ג תועיל שפיר הבדיקה להתירה אפילו לבעלה הראשון. ויוצא, דמעולם לא נחלקו רש"י והר"ת, ומר אמר חדא ומר אמר חדא וכו' – ובאמת נראה דקו' זו הכריחה להר"ם (הל' איסו"ב פ"ד הכ"ב) לפרש, דאין בדיקת השפופרת מועלת אפילו לבעלה הג' סתם ככה להוכיח שאינה בחזקת שרואה תמיד דם מחמת תשמיש, שאפילו הוחזקה לכל האצבעות דבשר מפני ג' אצבעות דג' בעליה, מי הוחזקה לשפופרת דלא דמיא לאצבע כלל וכלל. ועל כן פי', דבדיקה זו היא בכדי לידיע אם נתרפאה,

54 וכיו"ב אי' בשו"ת שאילת דוד חיו"ד סי' ב'. אמנם, צ"ע דהלא מפורש ברש"י (ד"ה לפי) דכוונת הגמ' ב"אין כל האצבעות שוות" הוא ד"שמא בבעל אחר לא תצטרך בדיקה ומוטב שתתגרש וכו' ולא תבוא לידי כרת". ולכאורה בא רבינו לבאר דברי רש"י אלו, ולדעתו צ"ל דיש איזה הוכחה גם בבדקה לאחר בעל הראשון אבל אינה חזקה כ"כ, ולכן כיון דיש אפשרות שלא לסמוך עלי' בבעל שני – הכי מוטב. (יעקב)

55 אמנם, הפוסקים לא כתבו כן. עיי' ב"י וב"ח הכא, וכן בש"ך (סי' ק"א), ועיי' בשו"ת נו"ב (חיו"ד סי' מ"ו) – ועיי' איך שהתייחסו לקושיית רבינו באופנים שונים ומהם צירפו סברת הרמב"ם דביאר רבינו בסמוך דתולים שנתרפאה. (יעקב)

השפופרת הוא דמותרת, דאז איכא הוכחה על הריפוי הגמור. אבל לא ס"ל כחילוק רש"י בין רואה על המוך לרואה על צדדי השפופרת. (אא"כ נפרש בל' דכן ר"ל: ואם לא נמצא על המוך כלום, אבל איה"נ דבאמת נמצא דם על צדדי השפופרת, ואפ"ה טהורה לבעלה. ועפי"ז יובן בפשוטו הל' שאמר אח"כ: בידוע שהדם שרואה מדוחק הצדדים וגו'. העולם.)

בגמ'. ואם יש לה מכה ... תולה במכתה. צ"ע, דבשלמא בכתמים, היכא דליכא הרגשה, שפיר י"ל דתולין באי' דרבנן, עגמ' נדה פ' האשה שהיא עושה (נט:, ס.) וביו"ד סי' קי"א. אבל בנד"ה, הלא ספקא דאורייתא היא, דאולי היתה לה ראייה ממש. (ואי דלא הי' לה הרגשה, הלא

כמבואר מלשונו, ובלא השתמשה ברפואות לא תועיל כלל זאת הבדיקה – מה"ט.⁵⁶ אלא דלפי"ז, מדוע כ' בידוע שהדם שרואה **מדוחק הצדדים** וטהורה היא וכו', הול"ל – בידוע שנתרפאה ואינה רואה עוד מחמת תשמיש. וצל"פ (דפי' בר"מ הנ"ל הוא ברור מלשונו להדיא) דס"ל, דאילו היתה רואה דם מן המקור תמיד, לא היתה מועילה לזאת המחלה שום רפואה.⁵⁷ אבל מאחר שהועילו הרפואות, הרי איגלאי מילתא למפרע, שאפילו בשעת ראיותיה, לא היתה רואה אלא מן הצדדים. ולהר"ם שיטה מיוחדת לגמרי בזאת הבדיקה, דהיא באה להוכיח על אמיתות הרפואה. ומה"ט פירש (כן נראה מפשטות ל') דדוקא בלא ראתה כלל דם בבדיקת

56 וכ"כ בהדיא בשו"ת שאילת דוד הנ"ל (הגה"ה ח'). (יעקב)

57 ועיי' כיו"ב בשו"ת נו"ב הנ"ל. (יעקב)

דהרגשה דאתאמרא בטומאת נדה נשתנו דיניה, להיות כמה וכמה ציורים, הנידונים בשאר אי' תורה כאי' דאורייתא דבתורת ודאי, חשובים הכא כאיסורים דרבנן מחמת חסרון ההרגשה.⁵⁹ אך צריכים להגדיר הדין של הרגשה. דלכאורה כל כתמים דרבנן, אך מסוגי' (נג:), דנחלקו רש"י ותוס' בראתה תוך מעל"ע לכתמה דתולה ראייתה בכתמה אי ר"ל שמתחלת ספירת הז' ימים מעת מציאת הכתם או דר"ל שאין הכתם מטמא למפרע מעל"ע הרי יוצא שלרש"י יש טומאה דאורייתא בכתמים לפעמים. וכן מוכח מסוגי' (נב:) דלפעמים מביאים קרבן על כתמים. הרי דגדר הרגשה צריך להתברר עוד.⁶⁰

קיי"ל דכל תשמיש מיקרי ספק הרגשה, דאימא הרגשת שמש הואי (נז:). אא"כ נפרש דהתם ר"ל הגמ' דכל הרגשה בשעת תשמיש חשובה אך ספק. אך לא ר"ל דכל תשמיש חשוב כספק הרגשה.⁵⁸ ד"ע.) וה"נ יל"ע בגמ' (יז:) מן הלול ולפנים לא הוי' טמאה אלא מספק ולא בתורת ודאי, וכהסברו של אביי – אי בתר חששא אזלת, אידי ואידי ספק הוא. ולכאורה פשיטא דספק הוא, דשמא שחתה או שמא אזדקרה דאטו כל הנשים הולכות בזקיפת קומה ממש תמיד לעולם ועד. ובאמת צ"ע לאידך לישנא, דמטהר בנמצא דם מן הלול ולחוץ הלא ספקא דאורייתא היא כנ"ל – שמא שחתה. וצל"פ מכח גמ' הללו, דמחמת דינא

58 וע' רשב"א לעיל ג. ד"ה ואב"א דביאר כצד הראשון, וכסברא זו כתבו תוס' שם (ד"ה מרגשת) בשם רש"י; אמנם ברש"י לפנינו בפי' הרואה כתם (נז: ד"ה דארגישה) משמע לכאורה כצד השני, ועיי"ש. (יעקב)

59 מסתמא הכונה בזה דמכח דין הרגשה בעינן וודאות, וכל שיש שמה איזה ספק, כבר נחשב כבלי הרגשה. (יעקב)

60 עיי' מש"כ מזה בסי' גנת אגוז (סי' י"ט).

— בענין שתי קופות. ונל"פ, דהיכא דמסופקת אם בא דם זה מן המקור, אפילו תהיה לה הרגשה בזאת הראי', אינה נידונית כהרגשה. (אין זה ס' דלעיל דודאות ברורה חשיבא כהרגשה. רי.) וא"כ, ליכא הכא אלא נדה דרבנן, ובדרבנן, פשיטא דתלינן.

ובאמת קו' זו היתה לפני הב"י, אשר מחמתה הוכרח לתרץ דרוב נשים אינן רואות דם מחמת תשמיש. אלא שאשה זו הוחזקה לראות ג"פ, והרי ריעותא לה — שהיא מן המיעוט, ופשיטא דהיתה צ"ל אסורה. (כמו ברוב בהמות כשרות, אבל בנמצאת סירכא — פשיטא דאסרינן, שהרי איגלאי מילתא שבהמה זו מן המיעוט היא.) אלא, דמאחר דאיכא מכה באותו מקום, ואיכא למיתלי במכה, י"ל דתולין אף בשל תורה בכדי ליישב ולתרץ את הריעותא ולהכניס שוב זאת האשה לכלל הרוב, ולא להשאירה במיעוט. וכה"ג מצינו אף בטריפות, בנמצא

(נג: - בדעת רש"י נל"פ דיום הוא שיעור צירוף דטומאות נדות. וכמו שנחלקו ר"א ור"י בשפתה מעל"ע או שפתה לילה ויום (לו:): ה"נ פליגי רשב"ג ורבי. וס"ל לרש"י דראייה שיש בה הרגשה מטמאה, ולכן בראתה בהרגשה תוך יום לכתמה, שהכל מצורף לראייה אחת, נמצא שאף הכתם הי' ראייה שהיתה בה הרגשה, וא"כ אף היא מטמאה מן התורה. ולתוס' (שם ד"ה שהוא), ז"א. דאין הפירוש שראייה שיש בה הרגשה מטמאה, אלא — שהרגשת ראייה מטמאה. ומה"ט א"א להיות הטומאה דאורייתא אלא משעת הרגשה ואילך, ולא למפרע. וזה הכריחם לפרש הסוגיא בע"א. אבל אין מכאן ראייה לבאר גדר הרגשה באופן שונה מן המקובל. ד"ע.)

סי' קפ"ז. הרואה דם מחמת תשמיש — (סו.) אם יש לה מכה, תולה במכתה. צ"ע, הלא דוקא בדרבנן יש תלי' ולא בדאורייתא, עיו"ד סי' קי"א

אסורה, אף דכל ספק טריפות מותר (חולין ט.) מחמת חזקה, דהכא איכא חזקת אי' (דאינה-זבוחה) לאסור, אבל כ' דא"א לתרץ דמה"ט אסרינן בספק דרוסה, דהריעותא נולדה מחיים, דלרבה אין מחזיקין מאי' לאי'. ונחלקו הרמ"א ומהר"ם מלובלין (עי' ש"כ) אי אביי ורבא פליגי בהאי ס', או בחומרת חליצה בלבד. ובאמת נראה להעיר דהנידון דמחזיקין מאי' לאי' (אפי' נניח כהבנת הרמ"א באביי ורבא) דבסוגיין, ואף בציוור התוס', שונה הוא מבשאר מקומות. (כגון בחזקת אמ"ה לענין ספק אי' נבילה. ערש"י (ד"ה לאפוקי) ותוס' (ד"ה בחזקת) וחה"ר לביצה כה.) (ד"ע) דהכא הוי' אי' יבמה לשוק אי' אישות, והמשך מהאי' א"א דמעיקרא, ולא סתם אי' ביאה בעלמא. וראיות לזה: (א) מספק הגמ' (יבמות צב:) אי' קידושין תופסין ביבמה לשוק, אף דפשיטא לן דקי' תופסין בח"ל. דאפשר דשאני יבמה

נקב בבני מעיים, בודאי נאסרת הבהמה. אבל היכא דאיכא למיתלי במשמוש ידא דטבחא (חולין מט:), או בניקור הזאב (שם ט.), תלינן להתיר שוב את הבהמה. דמתחילה הי' רוב להתיר, אלא שאסרנו מחמת הריעותא, ועתה יישבנו הריעותא עפ"י תלייה.

ובענין זה ערמ"א (סע' א')

וש"כ (ס"ק ג') ליו"ד

סי' נ', ובש"כ טיפל בב' בעיות: (הא') מחזיקין מאי' לאי'. (ב') אי בספק השקול אפשר להתיר טריפה א"ל. לגבי בעיא הראשונה עי' סוגיית יבמות (ל:), דלרבה אמרינן דאשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת, והעירו בתוס' (שם ד"ה אשה), אע"ג דהשתא אסורה לכו"ע בין כה וכה מחמת האי' דא"א. ואביי ורבא (שם לא.) פליגי עלי' דרבה, וכנראה ס"ל דמחזיקין מאי' לאי'. ובתוס' צירפו לכאן ריעותא שנולדה מחיים בבהמה, דאולי יש לומר באותה בהמה שתהי'

לשוק מחמת דהא דאין קי' תופסין בא"א דין בפ"ע הוא, דכבר א"א היא, ולא מחמת דא"א הואא מח"כ. (אף בזה גופא יל"ע, עי' אבני מילואים לסי' מ"ד ס"ק ד'. ד"ע.) (ב) מהא דס"ל לחד תנא (יבמות כט:) דיבם מפיר נדרי יבמתו. (עי' אתווי"ד מזה, בכלל ח') וכן באי' טריפה י"ל דאינו אי' מחודש בפ"ע, אלא – שלענין אכילה הוא זאת הבהמה עדיין בגדר אינה-זבוחה. וכמבואר בר"ם (הל' מאכ"א פ"ד הי"ז) לענין צירוף נבילה וטריפה לכזית למלקות. וידועות כל ראיות הגר"ח ז"ל בענין הזה.⁶¹ ואפשר דדוקא בכה"ג פליגי אביי ורבא לומר דמחזיקין מאי לאי, דהאי' השני מסוג האי' הראשון הוא, אבל במק"א לא יאמרו ככה. ולרבה, אפי' בכה"ג אין מחזיקין, מאחר

דסוכ"ס שני שמות איסורים נפרדים הם זמ"ז: נבילה וטריפה; יבמה לשוק וא"א. **אח"ז** טיפל הש"ך בבעיית ספק השקול בטריפות, אי יש להתירו א"ל. דהרמ"א וגם מהר"ם לובלין תפסו בפשיטות כד' התוס' יבמות (לא.) דספק השקול מותר מכח החזקת היתר דרוב בהמות כשירות, ודוקא בספק דרוסה יש לאסור, דהוי ספק הקרוב לודאי איסור. וכן דעת התוס' חולין (מג:) ד"ה קסבר) – לשיטתם. אכן הרשב"א (חולין י: ד"ה ולענין כל) והר"ר יונה והר"ן והבה"ג והסמ"ק והאו"ה אסרו, והיתר הגמ' דתלינן במשמוש ידא דטבחא או בזאב היינו דוקא בהיתר הנראה לעינינו, ר"ל – דספק הקרוב לודאי היתר. ובכונת הסמ"ג שאסר (בנשבר בעצם וכיו"ב, וספק אם נעשה

61 עיי' מכתבים בסוף סי' חי' הגר"י"ז הלוי על הרמב"ם, דף עט. (יעקב) ורבנו הזכיר פעם שישוד זה חידש הגר"ח בגיל הבר מצוה שלו, שאביו (בעל בית הלוי) לא הכין עבורו פשט"ל לומר לכבוד הבר מצוה שלו, אלא אמר לו שיגיד איזה חידוש משלו.

שיקום חכם ונבון שיוכל לשער כה"ג, מסתברא דלא יקרא זה ספק דאפשר לברורי. ועיי"ש בט"ז סק"ו מזה, מה ר"ל דין זה דדעת שוטים.

ויסוד המחלוקת שבין התוס' והרשב"א אם יש לתלות בספק השקול בכדי ליישב הריעותא ולהתיר עפ"י חזקה, היינו – מה בכחה של חזקה לפעול. היכא דאית לן חזקת היתר, האם החזקה יכולה להכריע הספק שלנו, או רק שיכולה לפעול שע"י תלי' נוכל לומר דליכא לידת הספק, אבל אין לחזקה כח הכרעה.⁶² ונפק"מ – לספק השקול דבודאי יש לידת הספק. דדוקא בספק הקרוב לודאי היתר ניתן להאמר כנ"ל, דהחזקה פועלת דליכא כלל לידת הספק.⁶³

ועב"י לסי' שלפנינו, שהביא מחלוקת

מחיים או לאחר מיתה) מחמת דספק זה תלוי בחסרון חכמה הבין הש"כ בו א' מב' כונות: או דר"ל ג"כ כנ"ל, דהוי ספק השקול, וא"א להתיר אלא בספק הקרוב לודאי היתר, וחסרון חכמה ר"ל, שאין לנו די-ידיעות לידע שזה הספק נוטה לצד היתר; או דר"ל דספק כזה – בכהת"כ לא ניתן להכרעה, עשו"ע יו"ד סי' צ"ח ס"ג – בלא נשפך אלא שא"א לנו לשער את הס', אין להקל, דדעת שוטים אינה דעת. ובאמת אף שמה צ"ע, דמסתמא ר"ל בפשיטות דהוי זה בגדר ספק דאפשר לברורי. וא"כ, היינו דוקא אם יש עתה בעולם מישהו שיוכל לשערו כמות שהוא. אבל אם עתה בזה"ז ליכא שום ב"נ שיוכל למיקם עלה דמילתא, רק שלאחר כמה דורות ברור לנו

62 עיי' לקמן עמ' פא ריש סי' קפ"ט. (יעקב)

63 ועיי' בשערי ישר ש"ב פי"ז מש"כ בביאור שיטת רבינו יונה הנ"ל, ולכאורה דבריו משלימים זה את זה. (יעקב)

צל"פ דלא תלינן אלא בדידעה
 בבירור שזה הדם שותת
 ממכתה. (ובאמת הי' נל"פ דג'
 עניינים נפרדים הם: שיודעת
 שזה הדם בא מן המכה;
 שיודעת שהמכה מוציא דם;
 שיודעת שי"ל מכה, אך א"י
 טיבה כל עיקר. ערמ"א לשו"ע
 סי' זה. ולכאורה נראה שהתוס'
 טז. ר"ל המדריגה הא'; המרדכי
 וההגהמיי' – הב'; והרשב"א –
 הג'. אבל אין להשוות א' וב'.
 ד"ע.) - ומדכתבו התוס' ככה
 בתלי' דמכה דדף ט"ז, מסתמא
 כן הוא אף בתלי' דמכה
 דדף ס"ו. דהתוס' ס"ל כשי'
 המרדכי, והרשב"א – הובא
 בב"י, פליג. ולכאורה צ"ע,
 שהחליפו שי'. דהתוס' התיירו
 בספק השקול בטריפות, ואסרו
 בנדה; והרשב"א אסר בטריפות
 (בשם הרר"י, כנ"ל מש"ך סי'
 נ') והתיר בנדה.⁶⁴

הרשב"א והמרדכי בהא דתולה
 במכתה. דדעת הרשב"א היא,
 שיכולה לתלות אפילו אינה
 יודעת שממנה שותת הדם.
 והמרדכי והגהות מיי' פליגי
 ומצרכי – כל' הגמ' בדוקא –
 שתדע שממנה שותת הדם.
 ומקור הפלוגתא יל"פ כנ"ל,
 דלהרשב"א אף בספק השקול
 יש לתלות. ולמרדכי והגהמיי'
 – דוקא בספק הקרוב לודאי
 היתר. ועגמ' (טז.) דפליגי
 תנאי בראתה דם בעת וסתה
 אלא שיש לה מכה באותו
 מקום, דלמ"ד וסתות דרבנן,
 יש לתלות – דתלינן בדרבנן –
 שאין זה דם נדה אלא דם מכה;
 ולמ"ד וסתות דאורייתא, אין
 לתלות. ופי' בתוס' (ד"ה ומר),
 דלמ"ד דרבנן הלא אשה זו
 הי' לה וסת קודם שנולדה לה
 זאת המכה באותו מקום, וכי
 נאמר שלעולם לא תיטמא. א"ו

64 איני מבין, דלכאורה על הרשב"א ל"ק כלל, דסובר דהכא המכה הויא כמו
 ידא דטבחא, דהוא דבר לפנינו לתלות בו; ודברי תוס' דחמירו איירי דווקא
 בשעת ווסתה דאין לה אז חזקה שלא תראה, אלא, אדרבה, קיימת הסברא דכי
 לעולם לא תראה. (יעקב)

וכן עתוס' (כא.) ד"ה ורבנן. דלר"י אסרינן בספק השקול, ולרבנן הוי ספק הקרוב לוודאי היתר, ומה"ט מותר. אבל אילו הי' שקול, הי' אסור בנדה. וכשי' בדף ט"ז., וכדעת המרדכי, כנ"ל. (דהתוס' פי' ל' הגמ' יח: למעוטי מאי וכו' למעוטי רובא דר"י, דר"ל, דאפילו לר"י אין שורפין, דליכא רוב באמת, אלא הוי ספק השקול. אבל בחי' הריטב"א רפ"ג כ' דר"ל הגמ', שלרבנן ליכא רוב, ואתא ריו"ח למימר דלית הלכתא כר' יהודה. הרי, שלרבנן תולין להקל בספק השקול בנדה, וכשי' הרשב"א במכה באותו מקום. ד"ע.)

ובשי' התוס' נל"ח בין נדה לטריפות. דחזקה לטריפות ר"ל חזקת רובא דליתא קמין. (עי' קובץ הערות סי' כ"ח אות א'. ד"ע.) אבל בנדה ר"ל החזקה, חזקת הגוף, דלאחר טבילתה האחרונה עומדת היא בחזקת טהרה. וס"ל להתוס', דרובא דל"ק יכול להכריע בספקות, משא"כ חזקת היתר, שאין בכחה אלא לומר דלא היתה בזה לידת הספק. אבל אין להכריע עפ"י חזקת היתר. (אך זה ק', דאף בטריפות אין בהמה זו מתבררת עפ"י הרובא דל"ק, שהרי רוב בהמות אין להן אף ריעותות. וצ"ל דבאנו לברר הכשרו עפ"י החזקת הגוף דאתי מכח רובא, וא"כ שוב שוה ממש לנדה, והיאך התרנו בטריפת יותר מבנדה. ד"ע. עיי"ש בקובץ הערות.⁶⁵) ובדעת הרשב"א ק' – מכח הק"ו. ונל"ת עפ"י

65 וע"ע חזו"א אה"ע סי' פ"א ס"ק ד', דביאר עפ"י שיטת הרשב"א, דרק בטריפות דכל החזקה באה מכח רוב, אז היכא דיצא מכלל הרוב ליכא לאוקמי אחזקה, אבל בחזקה בעלמא אזלינן בתרי' גם במקום ריעותא. (יעקב)

ראתה נדות – כל', דם מן המקור, שמא אין כל האצבעות שוות, ולא תראה בעודה תחת בעלה השני. דבלא"ה צ"ב, היאך נתירנה לבעלה שני בלא בדיקה מכח הא דאין כל האצבעות שוות, הלא זה אינו אלא ספק, והויא לה ספק רואה דם מחמת תשמיש, והיאך מותרת לבעלה. א"ו כהסמ"ג. ולפי"ד, בבדקה בעודה תחת בעלה הראשון ומצאה דם על המוך, כל' – שבא הדם מן המקור, תו ליתא לס"ס זה, ואסורה לכו"ע, וכמש"כ הב"י בשם המ"מ, וכ"פ הש"כ להלכה. ולפי"ז י"ל דהא דתולין במכה, היינו נמי עפ"י ס"ס כזה – שמא לא ראתה מן המקור כלל; ואפי' הי' הדם מן המקור, שמא הי' בא מחמת המכה. (ואין זה משם אחד, כמו שפסק הרמ"א בסימן זה, וכמו שהסביר בתשו' נוב"י (הובא בפ"ת ס"ק כ"ח), דקיי"ל מקור מקומו טמא, בר"מ הל' משכב

דברינו לעיל, דהיכא דאיכא ספק בזה הדם, שמא אינו בא מן המקור, אז אין לקראות לה הרגשה. וא"כ הוי אך ספקא דרבנן בנדה, ושפיר תלינן אפילו בספק השקול, כדמצינו בב' קופות – (ביו"ד קי"א). (ר' הבין שקו' התוס' (כ"א). היתה שנאמר דבספק השקול בנדה יהיה אסור מטעם ספקא דאורייתא לחומרא. אך ל' היא דנימא ספק טומאה ברה"י לחומרא. ור' התפלג, שהלא כבר תירצו בזה, ב' תי', בב"ק (יא. ד"ה דאין) ובריש מס' דידן (ב. ד"ה מעת). ומה הקשו עוד הכא. א"ו צל"פ דר"ל בקו' דספקא דאורייתא לחומרא. ול' התוס' צ"ב.)

אף הסמ"ג (הובא בב"י סע' ג') נתקשה בתליי' זו שבדאורייתא, ותירץ דהא דמותרת לבעלה שני ה"ט – דאיכא ס"ס להיתרא. שמא לא ראתה כלל מן המקור בעודה תחת בעלה הראשון; ואפי'

דבשיעור כזה מיחשב כספק, האשה בגדר ספק רואה מחמת תשמיש, וספקא דאורייתא לחומרא, וכל הדינים הללו צריכים להיות נוהגים בה. ודוחק לומר, שחידוש הב"י הי' לענין פטור כתובה (עי' בדבריו שדיבר אף מזה), דנימא דספק ממונא לקולא, וע"ז תי', דאדרבא, הבעל עדיין הוי מוחזק בממון. וצל"פ דהוקשה לו, דמאחר דאיכא ספק הו"ל להתיר, כמו בבעלה שני דמתירין מספק – שמא אין כל האצבעות שוות, וכך במכתה באותו מקום, דתולין במכתה, ש"מ דמקילינן בכל הספקות בזאת האשה. ולזה העיר, דעל ספק זה דבזמן הראייה, אין להקל (מטעם רוב; או ס"ס; או חסרון הרגשה – עפ"י דין; יהי' איך שיהי').

במחלוקת רש"י ותוס', אי לרבי – דבתרי זימני הויא חזקה – בעינן חזקת ג"פ ברואה דם מחמת תשמיש דאף זה כוסתות; או דלרבי סגי בב"פ, כמו בכהת"כ. לכאורה

ומושב (פ"א, ה"ט); דאיכא דם נדה בלא ראיית נדה. י"ג.) (ולפי"ז הא דתולין להקל ביש מכה באותו מקום, היינו דוקא בלא בדקה ומצאה דם ע"ג המוך. דאילו כן, תו ליתא לס"ס זה, וכשי' המ"מ בהיתר אשה זו לבעלה השני. ולכאורה זהו דלא כד' הש"כ ס"ק י"ח. וצ"ע, דד' סותרין זא"ז. דבס"ק י"ג פסק כהמ"מ, והכא היקל כנגדו. ד"ע לשי' מו"ר.)

ותי' הב"י (דרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש) ותי' הסמ"ג (ס"ג) אינן תי' אחד, וצ"ע, שלא הדגיש הב"י שב' הסברים הללו שונים הם זמ"ז, ושניהם לתרץ קושיית תלייה באו.

בטור. מיד בכדי שתוד וכו'. ובב"י – דדעת הראשונים, דאפילו בכדי שיעור תכיפות שאינה חייבת בחטאת קבועה כודאות, אלא שחייבת באשם תלוי, אם ראתה בתוך שיעור זמן זה חשיבא כרואה מחמת תשמיש. וצ"ע, מה חידש בזה, פשיטא, דמאחר

ק', דאין זה וסתות. דבוסתות בעינן לאחזוקי בכדי לחדש חלות שם יום-הוסת⁶⁶, ולזה בעינן ג"פ, אבל הכא בעינן חזקה של חששות, ולמה לא יהיה די בב' פעמים שראתה דם מחמת תשמיש⁶⁷ ונל"ת, דכמו שבוסתות בעינן, ה"נ בעינן הכא, מאותו הטעם, אבל לא דהכא הוי וסתות. כל', דה"ט דמחלקינן בין ב' לג', דבחזקת ב"פ איכא עכ"פ לידת הספק לענין הפעם השלישית; משא"כ בחזקת ג"פ דיש יותר מסתם לידת הספק, ואף רגילות ומסתמיות (probability) איכא. ומה"ט קיי"ל דלענין מתו בניה מחמת מילה דסגי בב"פ, דאיכא עכ"פ

לידת הספק לענין הבן הג', וספק נפשות להקל. (אבל במתו בעליה צ"ע, דהיאך נחשיב הקטלנית לספק נפשות, ומדוע סגי בב"פ. ר'.⁶⁸) – ולפי"ז שפיר מובן מדוע ברואה דם מחמת תשמיש בעינן ג' זימני. דבתרי זימני ליכא אלא לידת הספק, ובכל הספקות כבר הוכחנו דתלינן לקולא באשה זו. (מג' הטעמים הנפרדים.) - ובשיטת הסמ"ג הבין הב"י שעשה פשרה בזה בין רש"י לתוס', דלענין מספר הבעלים, סגי בב', כרבי – וכשי' רש"י; ולענין מספר הראיות מחמת תשמיש דבעינן תחת כל בעל ובעל בהא ס"ל דדמי לוסתות, דבעינן ג' – אף למאי דפסקינן

66 עיי' לעיל עמ' לג-לד ד"ה רמב"ם ור"ה אך. (יעקב)

67 ויש להעיר, דרש"י ותוס' דנו בשיטת רבי עצמו, ומבואר ביבמות סד: ובתוס' שם דרבי חולק גם לענין ווסתות, ורק נחלקו אי הוה דומה לאכלה שום דגם רבי מודה בו דבעי ג' פעמים. (יעקב)

68 קשה, למה אינו בכלל ספק נפשות, כמו דאי' ברא"ש כתובות פ"ד סי' ג' דמטעם חמירא סכנתא מאיסורא כופין להוציא; אמנם, באמת דעת הרמב"ם (הל' איסורי' פכ"א, ה"א) הוא דאין כופין להוציא, ובתשובות הרמב"ם (סי' רי"ח במהדו' בלאו הובא בב"ש אה"ע סי' ט' ס"ק ב') אי' דס"ל דליכא סכנה אמיתית כלל. (יעקב)

כרבי. ופשרה זו אין לה טעם, דהא אף במספר הבעלים הוי ענין של החזקת ראיות, דשמא אין כל האצבעות שוות, כמו בהחזקת מספר הראיות אשר תחת בעל אחד – דשמא אין כל הכוחות שוות. והיאך אפשר לחלק ביניהם בנידון זה.

אם יש לה וסת תולה בוסתה.
ג' פי' נאמרו בו: להר"מ, ר"ל – אם שמשה בעונה הסמוכה לוסתה; לרש"י – ר"ל, אם קבעה לה וסת לימים ולקפיצות, ר"ל וסת המורכב לתשמיש בימים ידועים, וכפי' הרשב"א בתשו' (סוף הסי' בב"י); ולהמרדכי ר"ל, בראתה שלא בשעת וסתה יש לתלות דאין זה דם נדה, דבזמן ההוא האשה מסולקת מדמים.

כתב הראב"ד ... אפילו אם הוא ידוע וגו'. בנות ישראל גזרו. זה תימא, דמנהג דר' זירא לא נאמר אלא לענין

דם טמא. ואף דיש סוברים דדם טוהר ג"כ נכנס בכלל הא דר"ז (במרדכי לשבועות סי' תשל"ח הביא כן ממקצת הגאונים), אין כן דעת ר"ם, ואף לא השיגו הראב"ד. דהרמב"ם כ' (בפי"א מאי' ביאה ה"ו) דד"ז תלוי במנהג, אם לבעול על דם טוהר. דהגאונים אסרוהו ובצרפת אין נוהגים כאי' זה דהגאונים (כן הלשינו על חכמי צרפת, אבל לאמיתו, אף הם נהגו בזה האי'. מו"ר). אבל אינו נכלל במנהגא דר"ז, דר"ז לא דיבר אלא בדם טמא, ולא בדם טוהר. ועי' ר"ם (פ"ה הי"ב) בענין הא דבודקין בין מראות הדמים, דהראב"ד השיגו, דמאחר דתיקנו הגאונים לאסור דם טוהר, אף אלו המראות הטהורות בכלל האי'. ולכאורה יפלא מה ענין זל"ז.⁶⁹ וצל"פ דהראב"ד מחלק בין מראה ירוק ולבן לבין מראות אדומות דיהות.

69 לכאורה לא ברור שזה כוונת הראב"ד, אלא רק דמאחר שאין לנו דם אדום טהור, אין צורך לכל פרטי סדר הבדיקה. וכ"כ בס' פרדס רימונים בריש סי' קפ"ח (שפתי חכם ס"ק ב'). (יעקב)

דגזרה דר"ז הי' מחמת חששות ומחמת ספיקות. ואף בראיית דם, ספק מן המקור ספק מן הצדדים, ס"ל להראב"ד דזה נכנס בכלל גזרת ר"ז, להחמיר לאסור אפילו בידוע בבירור שצריך להיות מותר. וזה חידוש גדול באמת.

בטור. היו מפחידים אותה

פחד פתאום וכו'

נתרפאה. ובב"י, שמקורו בגמ', דרבי א"ל לאבדן שמעיה, זיל בעתה. ונראה, דכן הבין הר"ם – מכח גמ' זה – את עיקר דינא דבדיקת שפופרת, לידע אם נתרפאה, כמש"ב לעיל.

השמטות: בין לרבי בין

לרשב"ג, הבדל

יש בין ג"פ לב"פ, דכב' פעמים יש רק לידת הספק בעד הפעם השלישית, ובג"פ יש יותר מספק השקול, דיותר נוטה להאפשרות שיתמיד המקרה לקרות. ובהא פליגי – מהו ענין חזקת רגילות. לרבי, דין חזקה הוא להוליד ספק, ובהכי סגי לאסור בפעם

דירוק ולבן לא מיקרו דם כלל, משא"כ אדום דיהה, דדם הוי, אך אינו דם טמא אלא דם טהור. ומחלק ככה, דבדיקה בין ירוק ולבן לאדום, שפיר עבדינן אף בזה"ז, דבאמת **בקיאים** אנו בבדיקות. אלא שבין המראות באדום גופא אין אנו בקיאים, ר"ל – אין לנו להתיר, מפני שכבר קיבלנו חומרת הגאונים בדם טהור לאסור כל **דם**, אע"פ שאיננו דם טמא. ואף מראות אדומות דיהות בכלל זה. ובדעת הר"ם נל"פ דס"ל דאף אדום דיהה דטהור ה"ט – דדמי לירוק ולבן דלא הוי בגדר דם כל עיקר. נמצא, דיסוד מחלוקת הר"ם והראב"ד בענין בדיקות – **בדאורייתא** הוא מונח, מה גדר המראות האדומות הדיהות, וכנ"ל – אך שי' הראב"ד דמשנה תורה לא תסייענו להבין ד' בטור לפנינו, דפשיטא דדם מן הצדדים לא חשיב דם כלל וכלל. והנל"פ בכונת הראב"ד הוא דטעמא

איננו גורם לספקות, היכא דליכא ריעותא. (אבל פשיטא דהיכא דראתה בעת וסתה, דאמרינן שבא האורח בזמנו המיועד, עחי' הגר"ח על הרמב"ם הנ"ל מזה) אך עוד יל"פ אחרת, דדעת הר"ם דאיה"נ דחזקה דג"פ מחדשת ספק השקול אבל כל ספק השקול מותר בנדה, כנ"ל בכ"מ. [ומה"ט שהיא עושה צרכיה, דכל ספק בנדה טהור. ר.]

בנולדה הריעותא מחיים הי' נל"פ בכונת התוס' (יבמות ל:) דר"ל שאז היתה ידיעת הספק. דבכהת"כ זהו גדר לידת הספק – ידיעתו. אך הרמ"א (סי' נ סע' א') לא כן הבין, אלא דר"ל – היכא דבודאי היתה הריעותא מחיים. דידיעתנו דהשתא פועלת שתחשב כלידת הספק מחיים. והיכא דברור לנו שהי' נקב מחיים, אלא דנסתפקנו אם הי' מפולש או לא, בכה"ג – הרי היתה ריעותא ודאית מחיים. אבל בנסתפק לנו אם הי' כלל הנקב מחיים, אעפ"י שעתה

הג' – בתורת ספק. ולרשב"ג, אין דין כזה של חזקה המולידה ספק בלבד, אלא בעינן בעד חזקה החזקת אפשרות קרובה ורגלים לדבר. אלא דצ"ע א"כ, היאך פליג רשב"ג עלי' דרבי במתו בניה מחמת מילה, הלא סוכ"ס איכא לידת הספק, וספק נפשות להקל. (לא הבנתי כל זה)

הב"י הציע די"ל שאף לרש"י תועיל בדיקת שפופרת בבעל הא'. ונראה שכ' כן לשי', דס"ל דיסוד דינא דבדיקת שפופרת היינו דאיכא רוב להתיר. וא"כ מדוע לא תועיל הבדיקה להתיר אף בבעל ראשון, דאף בי' יש לתלות הריעותא ולתרצה, וממילא להתיר האשה עפ"י הרוב.

לפי מאי דקיי"ל דוסתות דרבנן, נחלקו התוס' (דף טו. ד"ה אפילו) והר"ם איכא עכ"פ ספק. דלהר"מ (הל' איסור"ב פ"ד ה"ט), בא עליה אפי' בלא ס"ס להתיר, דליכא כלל ספק. ולתוס' – בעינן ס"ס להתיר. כן פי' לעיל דדעת הר"ם היא דחזקת אורח בזמנו בא

הר"ם בדיקה לאחר תשמיש לכל הנשים, אפילו לאלו שיש להן וסת. ולדידי' צל"פ, דבראתה דם מחמת תשמיש, איכא ספקא דאורייתא – שמא תראה, והוי ספק אי' נדה. אבל לשאר הראשונים, דהוי חיוב פרישה פשוט, א"כ י"ל דלא הוי זה אי' נדה, אלא אי' בפ"ע, כנ"ל, מדמותר בשאר קריבות בעונת וסתה. ואף להסוברים דאסור, אכתי י"ל דאין זה אי' נדה, וגם דליכא ספק דאורייתא ע"י החזקת הוסת. – (לא הבנתי.)

עחור"ד (בקו' הג'), דהיאך נעקרת וסת דרואה מחמת תשמיש בבדיקת שפופרת בחדא זימנא, הלא עקירת וסת בעיא ג"פ שלא תראה. ונל"ת, דבעקירת וסת, הוי' אך מכאן ולהבא, אבל

ברור לנו שהוא נקב מפולש בודאי, בכה"ג לא מיקרי נולדה הריעותא מחיים. אף שבהל' ספקות הכל ספק אחד שוה – שמא ניקבה מחיים, מכ"מ בהל' ריעותאות יש הבדל. וזה תימא, דליכא חלות-שם ריעותא דנימא הכי. וצע"ג.

לרוב ראשונים⁷⁰, דיש ענין וסת לקפיצות – כל' לפעולות הגוף, שפיר מובן ענין אשה הרואה דם מחמת תשמיש. והאיסור לבעלה הוא, דוהזרתם את בני' מטומאתם מחייב פרישה בעונת הוסת, ותשמיש הוא הוא עונת הוסת של זאת האשה. אך לדעת הר"ם (הל' איסור"ב פ"ח ה"ה – ועי' מ"מ שם), דלא ס"ל וסת הגוף, צ"ל דראתה דם מחמת תשמיש, הויא הלכה מחודשת ומסויימת, וחזינן הכי אף מזה שהצריך

70 היא דעת רש"י (דף יא:): הרז"ה (השגות לבעה"נ שער הווסתות אות י"ט – הובא בב"י סי' קפ"ט), והטור סי' קפ"ט; ועוד, דעת ההגמ"י (פ"ח מהל' איסור"ב אות ג') דמ"מ חיישינן ל"י כמו וסת שאינו קבוע, ודבריו הובאו בב"י שם וברמ"א (סי' קפ"א ע"י י"ז) ועיי' לקמן עמ' פג ד"ה הר"מ ודפים צב-צג החל ד"ה (יא). וד"ה ורש"י. (יעקב)

כל הכוחות שוים, י"ל דאין התשמיש הב' מסוג התשמיש הא', וכאילו היתה הקפיצה השני' שלא מסוג הקפיצה הראשונה, וכאילו קפצה וראתה פ"א, ואח"כ אכלה שום, דלית בזה וסת שאינה קבועה. אך לפי"ז, אפילו ביש לה וסת המורכב מתשמיש וימים, לא נאמר בכה"ג שתאסר כיש לה וסת שאינה קבועה, ודלא כתשו' הרשב"א שבב"י ובשו"ע סעיף י"א. והיא קולא. אך הרשב"א לשי' (תוה"ב ב"ז ש"ג דף יג:) לא הוצרך לתרץ כנ"ל, דאיהו ס"ל דליכא וסת לקפיצות בלחודיה אא"כ היא וסת המורכב. ולדידי' צל"פ, דראתה ג"פ מחמת תשמיש הוי דין בפ"ע, וכמש"כ לשי' הרמב"ם, דצל"פ דהוי דין מחודש בפ"ע. ולהכי לא החמירו בפחות מג"פ – בזה הדין המחודש. אבל ביש לה וסת המורכב, דזה הוי קביעות וסת מדינא, א"כ – אף בפעם אחת יש לה לחשוש, וכמו שכ' הרשב"א בתשו'.

אין העקירה מבררת שלמפרע לא הי' הדם מן המקור. אבל בשפופרת, ל' הברייתא היא דבידוע שמן הצדדים בא (סו.), שבדיקת שפופרת אינה עקירת וסת מכאן ולהבא אלא מבררת שלא הי' הדם דמתחילה דם נדות מן המקור, אלא שלא הי' כלל דם, דבדיקה זו מבררת היא ולא עוקרת, ובפעם אחת סגי. ובאמת צ"ע לפי"ז, בראתה פעם ג' מחמת תשמיש ואח"כ בדקה בשפופרת קודם שטבלה, אם צריכה טבילה לאותה הראיה השלישית. די"ל דהבירור דלמפרע שיש בשפופרת אינה אלא לענין האי' דרבנן דהוחזקה להיות רואה מחמת תשמיש. אבל לא לענין דינא דאורייתא – דנאמר שאינה כלל נדה, ובפוסקים לא מצינו מזה.

להסוברים דיש וסת

הגוף (רש"י

ורו"ה הנ"ל) ק', מדוע ל"א וסת שאינה קבועה דתאסר אפילו לאחר תשמיש הא', ככל רואה פעם אחת. וצל"ת, דמאחר דאין

בתשו' השני' של הרשב"א
(הובא בב"י שם) כ'
דדין זה דרבנן, מפני דקיי"ל
דוסתות דרבנן, ומה"ט פרישה
דרבנן. ול"ד קאמר, דלדידי'
ביררנו דאין זו פרישה פשוטה
בעונת וסתה, אלא דין מחודש
בפ"ע. אך זה ר"ל, דליכא
למימר שזה הדין חמור טפי
מדין פרישה סמוך לוסתה.

סי' קפ"ח

שני מראות – לבן וירוק.
ל"ד ב' מראות, אלא
ר"ל – כל שאר מראות שאינן
לא שחור ולא אדום. ולכאורה
הה"נ brown, וצ"ע בחומרת
האחרונים.
דעת הראב"ד ביארנו⁷¹,
דמראה אדום אף שאינו
מטמא, מיקרי דם. משא"כ
בלבן וירוק, כמש"כ לעיל.
ושמע מו"ר מאביו בשם
הגר"ח, דשי' מפליאה. דל"ד
לדם טוהר, דהתם פשיטא דהוי
דם נדות, אבל הכא – ממנ"פ,

אם דם נדות הוא, מדוע אינו
מטמא.⁷²
נאמנת אשה לומר כזה
ראיתי ואבדתי. אף
דאיכא למיחש לשמא אמרה
בדדמי.
ער"ם הל' סנהדרין פ"ד
ה"ח – סמיכה לראות
כתמים בלבד, ר"ל – לראות
מראה דמים. הרי דסמיכה הויא
ענין להוראת או"ה ול"ד לבית
דין ולד"מ. וצ"ע, היאך אפשר
לראות דמים – בזה"ז – בלא
סמיכה. וצ"ל דאיה"נ דיכול

71 לעיל עמי סח ד"ה כתב. (יעקב)

72 ועי' חזו"א יו"ד סי' י"ב ס"ק די וסי' ק"ז ס"ק די' דסובר דלגבי שאר
דברים חוץ מטומאת נדה שאר המראות דינם כדם. (יעקב).

לומר הדין, אבל לא יהי' חשוב כהוראה, אלא כגילוי מילתא בעלמא. כאחד האומר דעוף זה – שסימניו ברורים – טהור הוא או טמא. דדבר שהצדיקים מודים בו, ר"ל שגלוי וידוע אף לע"ה – אינו בגדר הוראה, אלא דזה מיקרי גילוי מילתא. ומה"ט נאמנת האשה לומר איזה מראה דמים הי' לה. דאין בזה הוראה לברר איזה מראה הי'. אבל בחכם פלוני טיהר לי כיו"ב – דליכא ע"א נאמן באי' אהוראה אלא אמעשה ואעובדא, אא"כ הע"א הוא אחד מחכמי המסורה וחכמי הקבלה. והיינו כולא מס' דעדיות, דחכמי המסורה יש להם נאמנות מחודשת, מסוג בפ"ע.⁷³ – ואפילו לגבי עצמה אין לה לסמוך על השתוות עצמה, לדמות דמה דהשתא

לאותו הדם שטיהר החכם לפני זמן. דכל השתוות דמים חשיבא כהוראה.

לחד לישנא שבגמ' יש נאמנות דע"א אף אהוראה, ולא חיישינן דאמרה בדדמי. ובאמת צ"ע כל סוגיית הגמ', דהיאך הי' ס' לומר שע"א יהי' נאמן אהוראה.⁷⁴

כזה ראיתי ואבדתי. נאמנת. דוקא לומר שהי' מראה לבן או ירוק. אבל לומר שהי' אדום ממראה טהור, אינה נאמנת. דזה כבר כהוראה. משא"כ בלבן וירוק, דזה הוי גילוי מילתא בעלמא, דדוקא השתוות דמים שבין מראה אדום זה למראה אדום אחר חשיבא הוראה, אבל הזדהות לבן וירוק הוא גילוי מילתא בעלמא. (שו"ע סעיף ב'.⁷⁵)

73 דברים אלו הובאו בס' נפש הרב (עמ' מ"ו-מ"ז).

74 ועי' לעיל עמ' מט סוד"ה כתובות (עב.). (יעקב)

75 וצ"ע, דלכאורה אין ראוי מדברי השו"ע, דהלא כבר פסק בסע' א' דאנן נוהגים לטמא כל מראה אדום; ואדרבה, מלי' הרמב"ם (הלי' איסוי"ב פ"ה הי"ג) משמע דאיירי בנאמנותה לגבי שאר מראה אדום. (יעקב)

(כא:) התם דרכה לראות. פרש"י (ד"ה דככה) דבחציצה לא חשיבא ראי', אך מב"מ לא חייץ. והשר מקוצי (הובא ברא"ש פ"ג סי' ב') מפרש דלא היתה ראי' כדרכה, אך למסקנא לא איכפת לן בחציצה. ולפרש"י צ"ע שי"ר"א, היאך טיהר אפילו בראתה דם בחתיכה, הלא מב"מ לא חייץ הויא הל' בכהת"כ. ונפק"מ לנתן כלי שרת בתוך כלי שרת (יומא דף נח.), וכן לענין איגוד הלולב בעליו, דלא הוי' חציצה בין ידו לד' מינים. וצל"פ דב' הל' הן בחציצה: בנוטל לולב בידיו המכוסות בבתי-ידיים, דלא מיקרי' מעשה לקיחה היכא דאיכא חציצה. דפשיטא דלא בעינן נגיעה. דזה ר"ל לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה – לרבא (סוכה לז.), והלא ליכא נגיעה. א"ו צ"ל דל"צ לנגיעה,

אלא דהבעיא היא אם ע"י חציצה מיקרי מעשה זה א"ל. וכן בכהן העובד בכלי שרת, דלא בעינן שיגע בהכלי שרת, אלא שיעשה מעשה העבודה בו – ולקח הכהן.⁷⁶ ומב"מ עדיין מיקרי מעשה זה. אבל הכא ס"ל להת"ק דבבשרה בעינן שיגע הדם בבשרה, דלא רק דבעינן מעשה (דבאמת ליכא מעשה מצד האשה בראיית דם) אלא דבעינן נגיעת הדם בבשרה. ובחציצת נגיעה בניגוד לחציצת מעשה ס"ל לת"ק דאף מב"מ חוצץ. [ע"י מזה בתשו' אבנ"ז (תאו"ח סי' י"ד). (ד"ע). וז"פ דבמניח בשר טהור ע"ג בשר נבילה המטמא, ונגע אדם בבשר הטהור, דלא נטמא דבמגע לא שייך לומר דמב"מ אינו חוצץ, אלא במקום שדין חציצה נאמר להפקיע המעשה. ובאמת זה ברור, ופרש"י בחילוק הגמ' אינו

76 אמנם, ע"י פרש"י בזבחים כד. ד"ה לא [דלא כתוס' שם], ולפי דבריו שם דומה דין חציצה בכלי שרת לדין חציצה שבין רגלי הכהנים והרצפה בשעת עבודה, וכן לכאורה משמע מסוג' דיומא דף נח. הנ"ל, ואולי י"ל דגם לגבי הרצפה נחשב כמעשה הכהן ע"י הרצפה, וצ"ע. (יעקב)

ראי' ע"י חציצה; ואף כו"ע ס"ל דדם חתיכה הוי שפיר דם נדה; וטעמא דחכמים בתראי הוא דאין זה דרך ראי', וראי' בשינוי אינה ראי' לטמאות. והתיר הלכה למעשה בנמצא המקור בבית החיצון חוץ לבין השיניים (cervix), דאינה ראי' רגילה אלא משונה היא.

דם מכה אינה דם נדות, יל"ע בכל (biopsy) אי מיקרי' מכה א"ל, די"ל דאף זה דם נדות. ומכה הוי' דוקא שיש שם ליחה סרוחה. דז"פ דדם נדות אינו תלוי בmenstrual flow, דזה הוי דוקא התלוי בענין ovulation. וענין menstruation הוא **עצבות** טבעיות המקור על שלא הזריע, ומה"ט אין המעוברת רואה דם נדות. אך עפ"י דין כל דם מן המקור הוי דם נדות, אף שאינו תלוי בהזרעה כלל. ומה"ט הוא דנסתפק לנו בגדר מכה – מהי (ואף באשה שאין לה וסת, עפ"י רוב אין דם שלה תלוי בהזרעה ובmenstruation אלא באיזה

מובן. (ולומר דבהא גופא פליגי – בגדר דין בבשרה, אי הוי דין חציצת מעשה או דין חציצת מגע דוחק הוא, דליכא בראיית דם שום מעשה מצד האשה, וכנ"ל.)

(טז.) תוד"ה במקור. **הללמ"מ.** עי' משנה אחרונה למשנה דף ע"א ע"א, שכ' דהוי **דרבנן.** ד"ע)

(כב.) תוד"ה כי פליגי. רש"י פי' דלכו"ע בחציצה ליכא ראי', ופליגי בדם חתיכה אי הוי דם נדות במציאות. והתוס' פי' דבהא פליגי – אי מב"מ חוצץ א"ל. אבל בפלי פלויי – טמא לכו"ע, דתרווייהו ס"ל דדם חתיכה הוי דם נדות, ול' חכמים בתראי ל"ד הוא. (ול' חתיכה העשוי' כמין שפופרת – צ"ב. ד"ע.)

עתוס' הרא"ש בשם השר מקוצי, דפליגי בפלי פלויי. דכו"ע ס"ל דע"י חציצה איכא ראי'; ואף כו"ע ס"ל דמב"מ חייץ, וחשיבא

לדעת השר מקוצי – כל

biopsy צ"ל טהורה, דאין הראי' כדרכה. אבל בקפיצות הגורמות לראי', אף דהגורם הוא משונה, מכ"מ הראי' באה כדרכה. וגדרי השר מקוצי בראי' משונה אינם מבוררים.

בטור. חתיכות גדולות.

צ"ע השיעור. חומרת הנוב"י⁷⁸ – כל בדיקה פנימית הוי' בכלל דין זה. ונל"פ דלא מיקרי' פתיחת הקבר אלא בהפלת חתיכה, וביציאה טבעית היוצאת מגופה באופן רגיל.⁷⁹ אך בעיא אחרת היא, דאטו מאן יימר לן incision דם נדות. ובכ"פ יש דם בהכנסת הכלים של הרופאים.

חולי.) דדוקא בזב אמרינן דראיית אונס לא שמה ראייה (נדה לה.). אבל האשה מיטמאה בין באונס ובין ברצון (נדה לו:), וא"כ אף במכה דחיתוך סכין נמי י"ל דחשיב דם נדות. וא"כ, מ"ש מכה.

Menstruation תלוי' תמיד במיעוט drop of hormone level, ולפי"ז – אילו השוינו נדות לענין זה – היו רוב השאלות נפשטות. אך ז"א. כנ"ל. וכן בהא דא"א לפתיחת הקבר בלא דם, דליכא menstruation. ומה"ט צ"ע טובא תשו' מהר"י איסרלין (תה"ד ח"ב סי' מ"ז הובאה בשו"ע סי' קפ"ז סע' ז') במרגשת כאב באותו מקום, דמה בכך, הלא אין זה דם מכה.⁷⁷

77 וצ"ע, הלא התם מבואר דאיירי שמרגשת כאב כשנוגעת בצדדים של בית החיצון, וא"כ זה סימן שהדם מן מכה שבצדדים שאינו דם המקור כלל. (יעקב)

78 הובאה בפ"ת סי' קצ"ד ס"ק ד'. (יעקב)

79 ועיי' בפ"ת הנ"ל דמביא השו"ת תשובה מאהבה בשם הנו"ב גופא כעין דברי רבינו, דרק כשיוצאת חתיכה אמרינן אין פתיחת הקבר בלא דם. (יעקב)

הר"ם (פ"ה מהל' איסו"ב הי"ג) פסק דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם. ובראב"ד (עי' השגות שם) פסק דהוי ספק.⁸⁰ וברי"ש המפלת (כא:): ס"ל לר' יהושע דהוי ראיית דם. וג' ש' נפרדות הן. עי' ח' רשב"א ריש המפלת. למאכל בהמה, אף דאינו מק"ט עד שיהא בשעת קב"ט ראוי למאכל אדם (טהרות פ"ח מ"ו). וב' בעיות נפרדות הן: א) אי חשיב חפצא דאוכל, ואף ה"נ בסוגיין – אי חשיב כחפצא דדם; ב) אי מאחר שכבר חל בזה החפצא איזו טומאה, מתי תיפקע מעליו הטומאה.

ד"ם היבש. (כב.) בבעיית הגמ' בדם יבש, יל"פ דהספק הוא אי אכתי חשיב אותו החפצא דדם, דלמשל קיי"ל (נד:): דשרץ ושכבת זרע לא מיקרו אותו החפצא בהיותם יבשים. לח ונעשה יבש לא קמבעי לי – דמאחר שהי' פעם אחת טמא נשאר בטומאתו לעולם, דזהו דינא דבהויתו יהא (נד:). וכעין זה באוכל שקיבל טומאה דבעינן בכדי שתפקע הטומאה שיפסל אפי' **עתוס'** ד"ה אם נמוחו. לתי' הב', אין מקום להקל ביכול להחזיר ההדס ללחותו ע"י שריי' במים⁸¹, דיכול לחזור לכמות שהי' הוי שיעורין בהזדהות החפצא, אם פקע מיני' שמי' א"ל. אבל בהדס, פשיטא דיבשות אינה מבטלת הזדהותו, והראי': א) דס"ל לכמה ראשונים (דהדר לא פסול בשאר יומי) דכשר יבש ביו"ט שני⁸²; ב) דס"ל להר"ם (הל' לולב פ"ח, ה"א) דבשעת הדחק

80 לא ידעתי מהיכ"ת לרבינו דהוי רק ספק לשיטת הראב"ד. (יעקב)

81 עיי' משנ"ב סי' תרמ"ו ס"ק כ'. (יעקב)

82 הובאו בשו"ע או"ח סי' תרמ"ט סעי' ה'. (יעקב)

כבריה בפ"ע. דלאו חפצא דדם
הוא מחמת יבשותו.

חטאת העוף הבאה על

הספק (כא:). צ"ע,

הלא ספק קרבן אין מביאין

מפני ספק חולין בעזרה.

ופרש"י (ד"ה הרי) – לאכול

בקדשים, דהכא בזבה ויולדת,

מלבד מאי דאיכא חיוב ומצוה

בהבאת הקרבנות, הם ג"כ

מתירים (מחוסרי כפרה) אותה

לאכול בקדשים. ער"ם פי"א

ה"ב משגגות.

ובפלוגתא דהני תנאי

דחכמים דברייתא

(שם) ס"ל דהוי עכ"פ ספק זבה,

ותנא דמתני' מטהר לגמרי.

דבספק מעמידים אחזקת

טהרה. וחכמים דברייתא

ס"ל דדין ספק לה, דאין

לומר דה"ט דמביאה הקרבן

– מחמת הספק דשמא ולד

הי' – אבל מחמת ספק זיבה,

נוטלים לולב היבש.⁸³ ויכול

לחזור ללחותו אינו שיעור

ביבשות אלא בזיהוי החפצא.

אך התי' הא' של התוס' תפס

דיכול לחזור לכמות שהי'

הוי שיעורין ביבשות, ובעיית

הגמ' לא הי' לענין החפצא דדם

אלא לענין הראייה. וזה ר"ל

הגמ' בדחיי', לח ונעשה יבש

לא קמבעי לי וגו'. ובתחילה

הבין הפשטן לבעיית הגמ'

שהי' הספק בחפצא דדם. (עחי'

ריטב"א)

במח' הראב"ד והרז"ה,

לכאורה דעת הראב"ד

מפורשת היא בגמ'. עש"כ (ס"ק

י"ז). וצל"פ דלרז"ה ר"ל הגמ',

דמאחר שלפעמים יכולים אנו

לטעות במה שהפילה ולדונה

כבריה מחמת אי-הימוחו, א"כ

אף בדם גמור ממש אינו חפצא

דדם, דיבשות גמורה מבטלת

ג"כ השם דם. ועפ"י דין חשיב

83 אמנם, מפורש דרק הכשיר לולב אבל לא שאר מינים – ומסתמא כוונת רבינו היא דמשמע דסיבת פסול יבש שוה בכל המינים, דהיינו חסרון בהדר, ואם מצינו דבלולב כשר בשעה"ד מוכח דלא הוי חסרון בהזדהות בחפצא, רק דאינו כ"כ חסרון של הדר כמו בשאר המינים. (יעקב)

הייתי מעמידה אחזקתה, דז"א. דאף דלק"מ מהדין, הקו' היא מהלשון, שמא דם שמא לידה. עחי' הרשב"א שהק' כן, ותי' דבברייתא א"א כלל לבדוק, ומספק מספקינן. אבל במתני' הוי לפנייה ובדקה ולא מצאה דם. כל', דספק השקול הוא, והי' צ"ל חזקת טהרה שתועיל. אלא דאיכא ריעותא – פתיחת הקבר והחתיכה. ובמתני' – הרי הריעותא לפנינו, ותרצה הריעותא דאין עליה דם. ובברייתא הריעותא מבטלת החזקת טהרה.

רמב"ם פ"ה הי"ג מאי ביאה – אפשר

לפתיחת הקבר. ורוב ראשונים פסקו כדעת הראב"ד. ובכונת הר"ם פשיטא דלא ס"ל כרש"י שציטט בחי' הרשב"א, דאף לרבנן תולין. אך י"ל דה"ט דאיכא חזקת טהרה. וצ"ע היאך פסק (הל' איסור"ב פ"ז, ה"ד) לענין קשתה שנים וגו' דאפשר, דדוקא היכא דאיכא חזקת טהרה הוא דמיקל הרמב"ם.⁸⁴

תוס' (כא.) ד"ה ורבנן – ברה"י. משמע דלבעלה הי' מותר בספק השקול, כשי' הרשב"א (ד"ה ורבנן) לסוגיין. ודוקא לענין טומאה הק', דלא תועיל החזקת טהרה לענין ספק טומאה ברה"י.⁸⁵

84 לא הבנתי, דהלא התם באמת פסק הרמב"ם דדיינין ליי' כספק. (יעקב)

85 ע"פ תוסי' ב"ק יא. הנ"ל דיש לחלק בין איסור לטומאה כזה. (יעקב)

סי' קפ"ט

והזרתם. פרישה בעונה בינונית. אף דאין זה וסתה שלה. ואין הל' זו דפרישה מיוסדת אדין וסתות, דלא חיישינן לחומרא בכה"ת כולה לומר שתקבע חזקה בחדא זימנא. והדין הזה הוא, דאף דבכה"ת ליכא לידת הספק, הכא בהל' נדה איכא לידת הספק. וצ"ע, למה אנו מחמירים כל כך באי' נדה לחשוש לכו"כ חששות, ובספק השקול לאחר המעשה מקילים כמה וכמה ראשונים בנדה, כרשב"א הנ"ל. ונל"פ דחזקה אינה מועלת להבא אלא לשעבר, כתי' הנוב"י (מהדו"ק חיו"ד סי' נ"ו) עפ"י הגמ' גטין (כ"ח רע"ב), דחזקה **מכרעת** היכא דאיכא לידת הספק בדוקא. אבל קודם שנולד הספק, א"א להכריע. ובכל הנהו דמחמרינן ליכא לידת ספק אלא חששות.

(ומזה ראי' דחזקה מכרעת הספק, ולא שמונעת הספק מלהוליד.)⁸⁶ ואפי' בלא זה נמי יל"פ דהבדל יש בין חששות לספקות, דספקות דנדה שוו ממש לספקות דשאר איסורי תורה. ודוקא בחששות **דקודם** לידת הספק הוא די"ל דשאני נדה, שלא תכניס א"ע לספק נדות.

פרישה בעונה בינונית – הוא פרש"י בד' ר"ל (טו. ד"ה בתוך). דמפ"ק (ט:) ליכא ראי', דהתם אמרה לענין מסולקת דמים, עיי"ש. ואף חידוש נוסף יש בסוגי' דר"ל בפ"ב, דבא לאחר עונת וסתה אסורה לבעלה א"כ י"ל לבעל ס"ס [לפי תוס' שם].

וסת הפלגה בעיא ד' פעמים, והק' בספר בעלי הנפש (שער תקון הווסתות סי' ג') משור נגח וכו' (עתוס' ב"ק לז:

86 עיי' לעיל עמ' יב ד"ה אסורה ולעיל עמ' סא-סב ד"ה אחי"ז וד"ה ויסוד. (יעקב)

באמת חידושו של הראב"ה, הביאו בת"ה (ב"ז, ש"ג דף ט.). שהוא פלא דאטו בשיפורא תליא מלתא, א"ו צ"ל פ דבעיקר, היא וסת דראיות, ודומה ממש לחזקת שור המועד. ודוקא בוסת דהפלגות בעינן שתהא וסת של ראיות וגם של אי-ראיות. דבוסת לימי החודש עיקר החזקה היא של ראי', וממילא נמשכת מזה אף וסת לאינה-רואה. ובוסת להפלגות, עיקר הוסת נקבעת למען אי-הראיות, וממילא נמשך מזה חזקה של ראיות. דאין לומר דעיקר הוסת נקבעת בעד הראיות בחיוב, דהא לא שוו ג' ראיותיה לא לימי החודש ולא לימי השבוע, ורק הי' שוה אצלה הפלגותיה של אי-ראיותיה.

חזקת אינה-רואה, דאשה שי"ל וסת די' שעתה, היינו אף ביש לה וסת לימי החודש, וז"ב. – אשה שיש לה וסת אינה חוששת לעונה בינונית, לכל הראשונים (חוץ

ד"ה יום ותוס' נדה סד. ד"ה איתמר), ותי', דבוסתות המחזיק הוא ההפלגות, משא"כ בשור המועד, דהחזקה מתהוה ע"י הנגיחות, ולא ע"י אי-הנגיחות. ובאשה שי"ל וסת, מועלת וסתה אף לחשבה כמסולקת דמים בכל המשך הזמן שבין וסת לוסת, ולזה פשיטא דבעינן שלא תראה ג"פ בזמני ההפלגה – דאשה שי"ל וסת בעינן שתהא לה חזקת אינה רואה – שלא בשעת וסתה. ובאמת הי' לנו לומר, דדוקא לענין חזקת אינה רואה בעינן ד' פעמים, אבל לענין פרישה – ר"ל, חזקת רואה, הול"ל דתסגי בג' פעמים. אך היינו דינא דוסת, דחזקת רואה בלא חזקת אינה-רואה שלא בזמנה, אין זו חזקה, ולא הוקבעה הוסת אפילו לענין רואה בלבד. (וצ"ע בחזקת וסת לימי החודש, דמדוע לא נצריך ד' פעמים. ד"ע.) – ובאמת וסת ימים צ"ע בכלל, היאך יש חזקה לימי החודש, והוא

אינה וסת אא"כ בא הפיהוק והעיטוש מאליו (לא כקפיצות, שהיא עושה להביא על עצמה). ונפק"מ: א) לקפיצות במורכב⁸⁷; ב) לוסת דפיהוק⁹⁰. ובאמת צ"ע שי' הרשב"א. דפיהוק אינו מביא הוסת, אלא שהוסת גורם להפיהוק. וכס' הרמב"ם.

שי' הרא"ה (בד"ה שם דף ט.:-) דאף וסת דהפלגות נקבעת בג' ראיות, אף דליכא אלא ב' הפלגות. ולרבי – בב' ראיות, אף דליכא אלא הפלגה אחת, והוא לבדו הוא. – ולשאר ראשונים ב' מיני החזקת וסתות, יש, הא' – שמחזיק הראיות, והא' – שמחזיק ההפלגות,

מרש"י שם ד"ה לא), דוסתה פועלת שתהא לה חזקת אינה-רואה שלא בעת וסתה.⁸⁷

ערא"ה (בדקן הבית, ב"ז ש"ג, דף ט.), דוסת

לימי החודש אינו תלוי בימי קידוש החודש, אלא למולד הלבנה. וכן מודה בימי השבוע. (וצ"ע, מהו הפאקטאר הטבעי

הגורם בזה, ש"ך. ולק"מ, דשבת קובעת ... העולם.)

הר"ם (הל' איסו"ב פ"ח, ה"ה) והרשב"א

(ב"ז; ש"ג, דף יג.) תרווייהו ס"ל דליכא וסת בקפיצות⁸⁸.

להר"מ, וסת בעינן שתהא תלוי' לגמרי בזמן מכל וכל. ולרשב"א – דוסת ע"י אונס

87 עיי' חווי"ד סי' קפ"ו ס"ק ג' דלא אמרינן שיש לה חזקה שאינה רואה, ולכן גמגם בדין תה"ד המובא בשו"ע שם סעי' ג' וסובר שבוודאי מי שהוחזקה שאינה רואה עד לאחר ל' עדיין צריך לחוש לעו"ב. אמנם בגוף הדין נוטה הסד"ט (סי' קפ"ט ס"ק כ') להקל כנגדו, ועי' אג"מ חיו"ד ח"ב סי' ע"ב שהשיג על כל היסוד של החווי"ד. (יעקב)

88 עיי' לעיל עמ' עא ד"ה לרוב, עמ' עב ד"ה להסוברים, ולקמן עמ' צב-צג ד"ה (יא.) וד"ה ורש"י. (יעקב)

89 לכאורה דלא כמ"מ שם בדעת הרמב"ם. (יעקב)

90 עיי' רמב"ם שם ה"ב ורשב"א בת"ה שם דף ח.:. (יעקב)

כנ"ל. דבעינן שיחזיק ג"פ בדבר השוה בכל ג' הפעמים. ובוסת להפלגות אין שם דבר השוה בכל ג' הראיות אלא בג' ההפלגות דאי-ראייה. ולרא"ה, אפי' בכה"ג חשיב כדבר השוה בין ג' הראיות, דכל ראי' באה ביום ל"ג (או כדומה). ולשאר ראשונים, אין זה נקרא דבר השוה בכל ג' הראיות. אלא מה שהן שווין הוא באי-הראיות.

סי' קפ"ט (בשו"ע סע' א'). –

עונה בינונית. עש"ך ס"ק ל' דס"ל דזה ר"ל וסת החודש, ותו לא מידי. והרב ח"צ (הובא בפ"ת ס"ק י') חלק עליו בכל תוקף, דב' חששות נפרדים הם. **ס"ב. חוץ מוסת הדילוג.** יל"פ דלא שכיחא וסת בכה"ג, ודוחק. ונל"פ⁹¹ דה"ט, דבראתה ט"ו בחודש ניסן וט"ז בחודש אייר, נמצא באי-ראייתה שביום ט"ו שבחודש אייר **שנעקרה**

הוסת שאי"ק דיום ט"ו, וא"כ אין שם יום ט"ו שאליו נצרף יום ט"ז. ואילו היו חששות בעלמא, הי' ק' טובא להבין ד"ז, אך נל"פ דבעינן לומר בוסת שאי"ק, דפ"א קובעת וסת לחומרא, וא"כ בעינן שתהא הראי' עדיין במקומה עומדת, ובלתי-נעקרת.⁹² אך לפי"ז צ"ע בדילוג להיפוך – י"ז ט"ז ט"ו וכו' מדוע לא נחשוש לוסת שאי"ק. ואם לא ראתה בחודש השני בי"ז, י"ל דנעקר י"ז. אך בראתה בחודש השני אף בי"ז, יל"ע דהא לא נעקר, ויש לנו לומר דקבעה וסת לדילוג (בוסת שאי"ק בפ"א). וי"ל דא"כ, ליכא דילוג, דהא ראתה י"ז בב' חדשים. אך אכתי לא יוכן מדוע חיישינן לוסת שאי"ק בוסת דהפלגות, הלא אין הראי' הב' שוה להראי' הא', וא"כ מדוע לא נאמר דנעקרה הוסת הראשונה.

91 וכ"ה בראב"ד בס' בעלי הנפש (שער תקון הווסתות סי' ג').

92 עיי' לקמן עמ' פח ד"ה סי"ב לגבי ווסת לדילוגין. (יעקב)

ס"ג. (עי' מקור מים חיים.)
מדנעקר בשעה אחת,
ש"מ דלא הוי' וסת, דאילו נקבעה
הי' מצריכים ג' פעמים, והיאך
נאמר דבג' ימים שלא ראתה
עקרה, מנ"ל שהי' לה לראות
בזה היום. ואף ה"נ צ"ע, מה ר"ל
שנעקר בפ"א, הלא מנ"ל דהי' לה
לראות בזה היום. וצל"פ דעקירה
פ"א ר"ל שראתה פ"א בשעות
אחרות מן היום. וא"צ שתראה
ג"פ בשעה אחרת, דליכא וסת
שעות בתורת וסת קבוע, אלא
כוסת שאי"ק. ומקור דין זה,
דליכא וסת קבועה לשעות בלי
ימים, מגזזה"כ דתמול שלשום⁹³,
דבעינן שתהא שייכות לוסת עם
הימים. והכא, ליכא שייכות כלל,
אלא עם **השעות** בלבד. (וצ"ע
מוסת לפיהוק. ד"ע.) והה"נ ביש
רגילות לראות להפלגת שעות
שאינה הפלגת ימים שוים, דליכא
בכה"ג וסת, דבעינן שתהא הוסת
שייכת **לימים**, מגזזה"כ דשור
המועד.

חיישינן לוסת דשעות
כמו וסת שאי"ק
– לפ"א, וצ"ע, מדוע דוקא
בקבעה ג"פ לשעות, ולא
בראתה פ"א לשעות. וה"ט,
דלא חיישינן בכהת"כ להיות
חזקה מתבררת בפ"א. ואף ה"נ,
בעינן ג"פ להחזיק הרגילות.
ובוסת דשעות בלבד, ליכא
וסת כלל. וסת שאי"ק דפ"א
דחיישינן לפ"א, ה"ט, די שם
דין **קביעת וסת** וזה לא שייך
בוסת דשעות.

אפי' לא בדקה. שהיתה
רגילה לראות כ"פ בד'
שעות והיום ראתה בה' שעות,
אבל אפשר שאף ראתה בד'
שעות, וזה ר"ל, דא"צ לחשוש
לזה, דמסתמא לא ראתה עד
שעה ה'.

ס"ד. א"צ בדיקה לוסת
שאי"ק. אילו הי' שמה
לידת הספק, היו מצריכים
בדיקה בשיעור וסת, כשי'
רא"מ (הובא לעיל בב"י סי'
קפ"ד [דף מג.]). א"ו צל"פ

עש"כ סקיי"ח. הי' לה וסת, ר"ל לראות ביום י"ד. וא"כ אף ראי' ראשונה דיום ט"ו היתה בדילוג. ולמודה שאני לא אמרינן אלא בוסת דימי החודש, אבל בראי' א' דד' דהפגלות א"ל כן. דלא בעינן לי' בתורת חלק מהמחזיק של הוסת אלא בכדי לידע מתי להתחיל ואין אנו מצרפים הראי' האחת לב' וסתות. וז"פ וברור. שור שור שור חמור וגמל, בגמ' ב"ק (לז:): הוי' ספק, והכא אמרינן דלמודה שאני. ערא"ה (בד"ה שם דף י.) וחוו"ד (ס"ק י').

(סד.) שי' רב צע"ג, דהלא בעינן בחזקת וסת שיהא צד השוה בין כל ג' הראיות, ובדילוג לימי החודש, אף דשוה ראי' ג' לב' בזה שדילגה יום אחד מיום הראי' שלפני זה, מכ"מ אין שוה ראי' הא' לאידך ב' בהא מילתא, דהא לא היתה הראי' הא' בדילוג.

דיש חובת בדיקה שחלה עליה בשעת וסתה. וא"כ צ"פ דליכא חובת בדיקה בוסת שאי"ק. ולרא"מ הי' נל"פ בפשיטות, דליכא לידת הספק בוסת שאי"ק אלא חששא בעלמא; ודוקא בוסת קבועה הוא דאיכא לידת הספק. אך לתוס' א"א לפרש כן, דס"ל דבדיקה מתרת אפילו לאחר זמן דאותיום, אף דאינה מבררת, והוכרחנו לפרש בדעתם, דבדיקה זו לא באה לברר הספק דשמא ראתה אלא חובת בדיקה בלבד היא.⁹⁴

עונה בינונית בעיא בדיקה. ושוה בזה לוסת קבועה. וזה צ"ב. דבשלמא אם הי' החילוק הנ"ל, דבוסת שאי"ק ליכא לידת הספק, הי' מקום לומר דבעונה בינונית, איכא שפיר לידת הספק.

ס"ה. דלא כרא"ה. צ"ב לשי' רב, דסגי בג"פ לדילוג. ובס"ז הביא מחלוקת הראשונים בזה, הלי' כמאן.

שכעין של רש"י לא ס"ל, דראתה ט"ו ט"ז י"ז, וא"א לנו לומר שי"ל וסת לי"ח, שמעולם לא ראתה עדיין בעבר בזה היום. ולהר"ח, איה"נ דאיכא וסת שע"י דילוג, מכ"מ היינו דוקא במקום שמבקשים לקבוע שתראה בעתיד באחד מהימים שכבר ראתה בהם. כל', קביעות הוסת יכולה להיות בדילוג, אך בעינן שיחול יום הוסת באחד מהימים שכבר ראתה בהם.

ולפי' הר"ח לא הוסיף שמואל אלא חודש א' (הראשון) בלבד.

סקי"ח. הש"ך הק' על המחבר פשיטא מאי קמ"ל, הלא בצירוף הראי' האחרונה שמוסתה יוצאים ד' ראיות, והיינו ממש דינא דשמואל. ונל"פ דחידש המחבר בכאן, דאף שהי' לה וסת לי"ד ולא ראתה בחודש אדר וליכא אלא ג' ראיות בדילוג (ניסן-סיון), מכ"מ חשיבא ראיית ניסן כאילו היתה בדילוג ליום הוסת. (דאילו לפירוש הדרושה (ס"ק ג') ק', מנ"ל דיין זה ואין לו

להר"ח (הובא בתוס' שם ד"ה איתמר) שיטה אחרת בביאור הגמ' (עש"כ סק"כ), דס"ל דליכא וסת בדילוג כל עיקר. אלא דבכה"ג י"ל ג' וסתות נפרדות זמ"ז, וכל וסת באה לסירוגי ג' חדשים. ודילוג א"א להיות, דוסת ודילוג הוו כרתת-דסתרי, דהלא זהו ענין וסת – שתבוא הראי' באותו היום או באותה ההפלגה. ולהר"ח – כל שתבוא הראי' בסדר קבוע. ולפי' הר"ח, מח' רב ושמואל היא – דאילו הי' ג' וסתות בפשיטות ברור הדבר שרב צודק. א"ו צל"פ דהכל וסת אחת, (דס"ל לכו"ע דא"א להיות לאשה ב' וסתות נפרדות.) ומאחר שהכל וסת אחת, בענין לצרף ט"ו ט"ז וי"ז לט"ו ט"ז י"ז, ולא ט"ו לט"ו וט"ז לט"ז. וא"כ מוכח דאף לפי' הר"ח יש ענין של דילוג בוסת, דלא כנ"ל. וא"כ, דאף להר"ח יש וסת שע"י דילוג, מדוע לא פירש הגמרא בפשיטות כרש"י ותוס'. וצל"פ, דדוקא וסת הדילוג

שבינתיים. א"ו דאין זה אלא וסת דהפלגות, וא"כ: א) אין זה תלוי במח' דרב ושמואל, וצ"ע ל' הפו"ד (פרישה ס"ק י"ז); ב) דלפי"ז יש לדקדק שיהיו ההפלגות שוות, כגון חודש א' מלא וא' חסר – כסדר. דאילו אינן בסדר, ליכא הפלגות שוות.

ס"י (בשו"ע). צ"ע, מה חידש בכאן.

סי"ב. צ"ע, מדוע אינה חוששת לוסת שאינה קבועה, הלא אין זה הוסת אלא לימי החודש בפשיטות, דא"צ ד' ראיות אלא ג'. וצל"פ דאף לדילוגין הכא הוסת נעקרת בכל חודש שאינה רואה בו בר"ח. ורק לאחר שראתה בפעם הג' בר"ח בסירוג אז אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שהיו הראיות בוסת וברגילות. כל אי-ראייה מבטלת הוסת שאי"ק. ודוקא לאחר שיש כבר קביעות הוסת, אז אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שאף

(מובן). ואף ה"נ בראתה באדר ביום י"ג, מכ"מ הוסת הוא ביום י"ד (שלא נעקר עדיין), והיתה ראיית ניסן בדילוג ליום הוסת.

לבסוף הסיק שראתה בי"ד אדר, והק' – מאי קמ"ל, ופי', דהו"א דלמודה שאני. כל', הי' מקום להצריך שאף הראי' הראשונה, שעל פיה אנו קובעים את הראי' השני' להיותה כבדילוג, שתהי' בלתי-מצורפת לשום וסת אחר, ושתוכל להצטרף להוסת העומדת להקבע, אבל בלמודה לראות בי"ד, ששייכת אותה ראייה לוסת אחרת, הו"א דאין זה חשיב דילוג, דבעינן שיהא הדילוג מיני' ובי' דהוסת המחודשת העתידה להיקבע, ולא שייך להיות קביעות דילוג לחשבון וסת אחרת. קמ"ל דל"א הכי.

סקכ"ד. וסת החודש לסירוגין. לפרישה, אין זה וסת דימים, מדלא ראתה בחדשים

ששתי הוסתות נקבעו ע"י אותן הראיות.

סי"ג. שיש דין עונה הנאמר לא רק בהל' פרישה

אלא אף בהל' קביעות וסת.

והוא מהראב"ד (בעה"נ שער

הווסתות הובא בב"י) ועיי"ש

שכ', דהבדל זה שבין עונת

יום לעונת לילה לא נאמר

אלא לענין פרישה דתחילת

הוסת, אבל לענין וסת נמשכת

לענין זמן המשך הוסת, כגון

שמתחלת ביום ורואה באותה

לילה ובליילה שני', אבל ביום

האמצעי אינה רואה, דאסורה

אף באותו היום, ופי' דה"ט,

דאינה בודקת. אבל איה"נ דאם

בדקה הכל לפי מה שבדקה.

והי' מקום לומר דאף בבדקה

אסורה ביום שבינתיים, דהכל

הוי עונת וסתה לענין פרישה,

מאחר שכבר נכנסה תחילת

זמן העונה ועדיין לא נסתיימה

עד הזמן האחרון של הראייה.

ראי' ראשונה היתה מצורפת לחשבון דהוסת. דחוששת

בפ"א אינה דין חששא בעלמא,

דא"כ הו"ל לאסור אף בוסת

של דילוגים ואף בשל סירוגים.

אלא דין קביעות וסת לחומרא

הוא, שנקבעת בפ"א, ולהכי

שפיר שייך למימר ביי' דיהיה

נעקר בפ"א.⁹⁵

ונקראת וסת הסירוג, דבכל

חודש שאינה רואה

יש ביטול ועקירת הוסת של

החודש שעבר. ובזה שוה לוסת

הדילוג.

עי' פתחי תשובה סק"ח.

ואפשר דדוקא קאמר

השו"ע, דהיכא די' וסת

שאפשר לתלותו בוסת הפלגה

או בוסת לימי החודש, דשדינן

לי' בתר וסת הימים, ומאחר

שנתבטל וסת הימים ונעקר בכל

חודש הוסת שאי"ק דפ"א של

אי-ראייה, שאף הוסת דהפלגה

נעקרה בעקירת הוסת דימים,

ומה"ט נמי מיושב מדוע לא חשב הרמ"א כהש"כ לענין יום י"ב, דליכא הפלגה בין כ"ף ניסן לר"ח אייר, דמאחר שראתה ב"פ בר"ח, אמרינן דראי' זו חלק מוסת ימים הוא. וא"כ י"ל דיודה הרמ"א להש"כ בראתה בכ"ח ניסן, דתו אינה חוששת לט' אייר, וגם שיש לה לחשוש להפלגת ח' ימים – הפלגה מחודשת, דהא בהא תליא כנ"ל, דבכה"ג אין לנו לתלות ראית ר"ח בניסן בוסת החודש אלא בוסת הפלגות.

ס"ק ל"ט. יל"ת בדעת הרמ"א, דהתם מיירי ברגילה תמיד לראות אך ביום אחד, ושינתה להיות שופעת עתה בפ"א, אז הוא דאמרינן כדעת הרמב"ן, דכל יום ויום חשיב כוסת בפ"ע, בכדי להשוות הראי' שהיתה באותו היום לרגילותה לראות באותו היום.

ובעיא זו הי' צ"ל תלוי' בב' פירושים ברמב"ן (הל' נדה פ"ה הכ"ג, הובא בטור סי' קפ"ד) – אי חשיב כל יום כוסת בפ"ע, או שהכל כוסת אחת, עמש"כ על הטור קפ"ד⁶. ול' הטור שמה בהביאו שי' הראב"ד הי' שהכל וסת אחת, והיינו כדברינו אנו, וק' דברי הראב"ד אהדדי. ואפשר לומר, דכל עסקו של הראב"ד הי' לענין שאר היום האחרון – לאחר שפסקה מלראות, דמעיקרא דינא פסק דהי' צ"ל מותר, דדוקא בזמן הנמשך יש לה להיות אסורה לבעלה ואיה"נ דאם בדקה באותו היום האחרון, שתהי' מותרת בשאר היום, אף דאותו היום כולו אינו עולה לספירת ז"נ.

ס"ק ל"א. צ"ע קו' הש"כ, היאך יתרץ הרמ"א. וצ"ל דס"ל דראייתה דבר"ח אייר לא היתה בהפלגה מכ"ף ניסן, אלא חלק מוסת ימים הי',

סעיף כ"ו. בוסת הגוף הוא

נעקר ע"י שתפהק ולא תראה. ומסתמא ר"ל ג"פ. ויל"ע לפי"ז בחזרה וראתה ע"י פיהוק בפעם אחת, אם תחזור לוסתה הראשון, או שנאמר דבעינן ג"פ. הלא לפנינו סע"י ד בעינן שתקבע וסת אחר בכדי לעקור הראשון לגמרי מכל וכל (לענין שלא תחזור בראי" פ"א באותו היום). ודין זה לכאורה ר"ל דאף דלא נעקרה הוסת מכ"מ אינה חוששת. וזהו גם ההל' דבראתה שוב פ"א, שוב חזרה לוסתה הראשון. ר"ל – דמעתי צריכה לחשוש לוסתה. ונל"פ, דבלא ראתה בזמן הוסת נעקר החזקה דאורח בזמנו בא. אך החזקה דאורח שלא בזמנו אינו בא⁹⁷ – זה לא נעקר, עד שתקבע לה וסת אחרת (שאז משתנית ה"זמנה" דזאת האשה). ומה"ט סגי בחזרה לראות פ"א בזמן וסתה. ובכה"ג בלא ראתה ג"פ בוסתה ולא קבעה לה וסת שני' עדיין – מסתמא

עדיין נאמר בה דדי' שעתה, וכן לא תהי' צריכה לבדיקה קודם תשיש (אפילו לשיטת הרמב"ם), דחזקת שלא בזמנה אינה רואה עדיין קיימת היא. נמצא שהוסת עדיין קיימת – לענין החזקה השלילית – דשלא בזמנה אינה רואה. אך אינו מובן, מדוע לא תעקר אף זאת החזקה ע"י מה שראתה ג"פ שלא בזמנו, אדרבא – זהו עיקר עקירת הוסת בכה"ג!! ואפשר דליכא עקירה לחזקה שלילית, אא"כ תקבע וסת שני' שונה. ולפי"ז, כל אשה שיש לה וסת, אינה נעשית לעולם כאשה שאין לה וסת, דאו תשנה לוסת אחרת, או שתבטל ותעקור חזקת אורח בזמנו בא. אך חזקת שלא בזמנו אינו בא – לא תבטל לעולם, וא"כ היא תמיד יש לה וסת. וזה דבר זה. אך זה צ"ע אף להסבר הפשוט (דלעיל). ועויל"פ – דעקירה גמורה היא מכל וכל, אך נקבעת היא שוב בפ"א מאחר שלא

בשור המועד שחזר לתמותו מכח אי-נגיחות דג"פ ואח"כ חזר לנגוח פ"א – פשיטא שלא יהי' נידון כמועד **בפעם אחת**. ומ"ש נדה. וצל"ח כנ"ל, דבוסתות יש עוד חזקת אורח שלא בזמנו אינו בא וא"כ – עדיין וסתה עליה. אך פרישה תלויה בחזקת אורח בזמנו בא. (אך עדיין ל"ה מדוע חוששת בפעם אחת, הלא עדיין אין לה **חזקת אורח בזמנו בא בפ"א**.) **(י"א.)** וסת המורכב (דימים וקפיצות) שפיר נקבעת.⁹⁸ משא"כ וסת הגוף דנקבעת בפנ"ע. וצ"ע, הלא אף במורכב, עדיין היא הקפיצה – מחמת אונס. גם צל"ה החילוק שבין פיהוק לקפיצה. וכ' הרשב"א (ת"ה ב"ז, ש"ג, דף יג:), דפיהוק אינה הגורם אלא הסימן שראתה או שהגיעה וסת ראיתה. ונל"פ דענין וסתות היינו שיהא זמן אחד הנידון

הפסיקה בוסת אחרת בינתיים. ורו"ה (השגות לבעה"נ, שער הווסתות, אות ח') חולק על כל עצם הל' זו.

יש לה וסת די' שעתה, אף שרואה יום אחד בכל חודש. וכ"ש באינה רואה כל עיקר בג' חדשים. דעדיין די' שעתה. אבל ברואה בג' חדשים בימים אחרים, הרי ביטלה חזקת אורח שלב"ז אינו בא ע"י אותן ג' ראיות, ומעתה תו ל"א די' שעתה. וה"נ לענין דא"צ בדיקה לפני תשמיש.

[בכונת רש"י (סד: ד"ה ונאסר) יל"פ אחרת, דאף הוא סובר כרו"ה, דוסת שפיר נעקרת באי-ראיות של ג"פ, אף דלא קבעה וסת אחרת. אבל ברגילה לראות לימי חודש, ועבר חודש שלם ולא ראתה בו כל עיקר, אזי חודש זה אינו נמנה לא לחיוב ולא לשלילה, ולא לכלום.] (ד"ע).

את הדם מגופה. אבל באכלה פלפלין אין זה דחיית הדם אלא שגורם לידי פרוצס שתגרום ראייה. וא"כ מדוע קובעת וסת במורכב עם ימים? בשלמא לדידן ניחא כנ"ל, אך להגדרת תוס' והרא"ש במחמת אונס, מ"ש מורכב מפשוט?

ורש"י (יא.) ורז"ה (השגות לבעה"נ שער הווסתות אות י"ט) פליגי, דאפי' בקפיצות נקבעת וסת. **להר"מ**, אפי' במורכב, אפילו בפיהוק, ליכא קביעות וסת.⁹⁹ להר"מ עת נדתה הנצרכת לוסת, ר"ל – שתהא תלוי' בזמן לחוד. לרשב"א ורוב ראשונים ר"ל – שתהא תלוי' בדבר שמחוצה להאשה. ומה"ט א"ש פיהקה ומורכב בקפיצות. ולרש"י וסת היינו חזקות, בלתי תלוי כלל בענין עת-נדתה ולא-עת-נדתה.

כעת-נדתה, וזמן אחר – הנידון **כלא-עת-נדתה**. ובוסת שיכולה האשה להביאה ולגרמה בעצמה, והכל תלוי בה לגמרי, כל כה"ג אינה נקבעת כוסת. דבעינן ראייה **הבאה מאליה**. ומחמת אונס לא ר"ל אונס שמחוצה לה, אלא שבידה להביאה ולגרמה בכל עת שתרצה. אבל בוסת המורכב, אינה יכולה להביאה על עצמה, אלא שרק יכולה **למנעה** מלחול. אבל כל כה"ג שפיר מיקרי' וסת הבלתי-תלוי' לגמרי מכל וכל בהאשה. ופיהוק, אף שוסת הגוף הוא מכ"מ אינו תלוי בה, אלא מאליו הוא חל. אך לפי"ז לא תובן שי' התוס' (סג: ד"ה אכלה) דאכילת שום קבעה וסת, הלא זה תלוי בה לגמרי. וערמ"א סעיף כ"ג, מחלוקת בזה. ולתוס' צל"פ גדר אחר בוסת מחמת אונס, דלא כהבנתנו דלעיל. וצל"פ, דבקפצה היא דוחה באופן מכני

99 לפי המ"מ (פ"ח מהל' איסוי"ב ה"ג) הרמב"ם מודה לגבי וסת המורכב. (יעקב)

ברא"ה¹⁰⁰ הק', מ"ש דהתם ליכא דינא דעת נדתה ופיצות משמע קול שופר ונגח. ובפשוטו לק"מ,

וגו'.

סי' ק"צ (בענין כתמים)

(נדז): הקשו ג' קו': מעד, מראתה מחמת תשמיש, מעושה צרכיה, ותי' לעולם דארגישה. אבל בידעה בעצמה שלא הרגישה תהי' טהורה, אך מתורת כתמים תיטמא. ולפי"ז, בנמצא על עד שאינו מק"ט – לא תהי' טמאה. אתמהה. ותירץ הר"מ (הל' איסו"ב פ"ט, ה"א) – דכל דם הנמצא בפרוזדור חזקתו שבא בהרגשה. והוא פלא, הלא בבדקה לפני רגע ולא הי' שם דם ועתה מצאה דם, היאך נאמר שבודאי היתה הרגשה. הלא החוש והמציאות מכישים זה – וצל"פ דר"ל דהיכא דנמצא הדם בפרוזדור לא בעינן הרגשה. ודוקא בנמצא על קרקע עולם, שבאה לידת הספק מחוץ

לגופה, בכה"ג בעינן הרגשה. בבשרה – עד שתרגיש בבשרה, וב' הלכות הן: א) נמצא בבשרה **לא בעינן** הרגשה; וב) דמחוץ לפרוזדור בעינן הרגשה. וזה ר"ל הגמ', האי בשרה מבעי לי' לבפנים כבחוץ – ובכה"ג **לא בעינן** הרגשה. והשיבו דאף דין זה במשמע, דבנמצא מחוץ לפרוזדור בעינן הרגשה לשווי' כנדה. ול' הגמרא לעולם דארגשה וכו'. וחילוק בין עד לכתם, דעד חשיבא כאילו היתה לידת הספק בפנים בפרוזדור. משא"כ בכתם, דלידת הספק באה מחוצה לגופה. וכן במי רגלים, שעשתה דבר-מה בפנים בגופה חשיבא כיציאת הדם בפנים. – ולפי שיטת הר"ם

לדבר לאיסור מחלקינן בין גופה לבשרה. עי' ת"ה (ב"ז, ש"ד, יח.). והיא עפ"י מהלך הרמב"ם, ויל"ע לדידי' בתליי' בספק השקול, היכא דליכא רגליים לדבר לא לאיסור ולא להיתר.

באב"א שבגמ' דאזדקרא ומיירי למעלה מן החגור, פי' בו הרמב"ם (שם הכ"א) דמיירי בעברה בשוק של טבחים.

כתם שעל בשרה – טומאת ראי' שלא בהרגשה; שעל בגדה – טומאת כתם. ונפק"מ בתלי' ברגלים לדבר לאיסור, אם יש לתלות.

מדינו של ר' נחמי' (עפ"י תוס' נח. ד"ה כרבי) מוכח דטומאת האשה באה בזמן מציאת הכתם, ולא בזמן יציאת הדם מגופה. דמציאת הכתם היא הראי'. כנ"ל. ובגמ', דהו"א דבקרקע עולם ליכא ספק, כל' – וחשיבא כטומאת ראי' (כעל בשרה), קמ"ל דאף היכא דליכא ספק הוי בכלל דין כתמים דבגדים. והרמב"ם

בדיקה אינה כתם, ואין להקל בה כקולות מקצת האחרונים. דעד כמציאת הדם בבשרה הוא, וא"צ הרגשה בכה"ג.

(שם) על בשרה ספק טהור ספק טמא על

חלוקה ... טהור. מקור הר"ם (שם ה"ו) לחלק בין כתם שעל בשרה לעל חלוקה, דעל בשרה אנו חושבים כאילו היתה שמה ראיית דם גמורה משא"כ בכתם שעל חלוקה, דהיא בגדר ראי' מחודשת – בפ"ע. ולא דנחשב כראיית דם מן המקור.

שוק של טבחים – תלי'

ברגליים לדבר להיתר. ואף הרמב"ם מודה דישנה לתלי' כזו על בשרה, ודוקא תלייה במאכולת ס"ל דל"א בכתם שעל בשרה. דבתלי' בכגריס במאכולת באמת הוי רגליים לדבר לאיסור, ואפ"ה תלינן. ובענין קו' התוס' (ד"ה על) מחלוקה התחתון בלבשה ג' חלוקים. יתרץ הרמב"ם בין כתם שעל בשרה לעל חלוקה, וכתירוץ חי' הרשב"א והריטב"א, דבתלי' ברגלים

(שם ה"ז) פסק כמסקנת הגמ', דאפי' במקום ודאות חשיבא אך כתם. וצ"ע ל' הר"מ (שם ה"ב) בהסבירו ענין כתמים – וטומאה זו מד"ס מספק, וצל"פ דעכ"פ גזרת כתם מדרבנן היתה בתורת ספק.

ראיות ליסוד הזה: ¹⁰¹ (א)

בהעבירו סממנים ולא עבר, לשיטות הסוברים דמותרת לבעלה אף כי הבגד בעי טבילה (עי' רמב"ם שם הל' ל"ו ומ"מ שם, ועי' הל' מטמו"מ פ"ד הי"א), דהבגד נטמא מלפנים – בשעת שלא הי' הדם בלוע עדיין, אבל טומאת האשה לבעלה נגרמת ע"י מציאת הכתם (ולא עי"ז שהכתם מורה שהיתה שם ראי' מלפנים), ועכשיו ליכא דם כי בלוע הוא הדם עתה. (ב) עוד הוכחנו כן מדין ר' נחמיה.

(ג) עגמ' (נב.) ג' גריסין. (וק', מדוע לא סגי בגריס וג' עודין, עפ"י שי' החו"ד (הובא בפ"ת סי' ק"צ ס"ק כ') במקצת הכתם על בגדי צבעונים ומקצתו על הלבן. וצל"פ דגריס הוי שיעור בכתם לפעול חלות הטומאה. דהמטמא הוא מציאת הכתם ולא זה שהכתם מורה על היות שם ראי' מלפנים.) ועיי"ש בתוס' בשם מהר"ם, דלא בעינן ג"י אלא במטמא דראי', אבל במטמא דכתמים, אפילו היו ג' הראיות ביום אחד – הויא זבה, דלא בעינן ג' ימים אלא למטמא דזיבות דראי' ולא במטמא דמציאת כתמים. הרי כנ"ל, שאין המטמא הראי' מהכתם על שהיתה שמה ראייה לפני-
זמן. ¹⁰²

לתוס', מחלוקת רב אשי ור' ירמי' היא בגדר

101 ועי' לקמן עמ' קג ד"ה (ס:). (יעקב) ועמש"כ בס' בעקבי הצאן (סי' כ"ח).

102 לא הבנתי. ועוד צ"ע, למה אי"כ מקולקלת למניינה. עיי' במשנה. ועי' לקמן עמ' קג (שם) דמתייחס רבינו לזה. (יעקב)

דיש תלי' בכתמים אפילו בספק שאינו שקול, אלא שיש באמת רגלים לדבר לצד איסורא. ומדלא תלינן בממקום למקום, שמעינן דליכא כלל ספק – אפילו ברגלים לדבר לצד איסורא, אלא שהוא אינו כלל בגדר ספק. ואפילו ספק שאינו שקול – איננו. וזה הקשו בגמרא, דא"כ – מדוע אמרינן דלחומרא חשיבא כלידת הספק לומר שיחשב ככתם. הלא ליכא כלל ספק? כן פירשו בתוספות את קו' הגמ'.

ברש"י (ד"ה והתניא) – הי' מתעטף בטליתו וגו'. ואם אי אפשר אא"כ נגע וגו'. ר"ל דאיכא ספק הקרוב לודאי לטומאה. ולרשב"ג – טהור ברה"ר במקום ששונה. ולרבנן – דוקא ספק השקול טהור ברה"ר. וס"ל דשונים לא יברר, ועדיין קרוב לודאי הוא. ולרשב"ג בעינן שונין בכדי לברר דאיכא עכ"פ ספק (הקרוב לודאי) דלא נימא דהוי ודאי **ממש**. דבכה"ג פשיטא דיהי' טמא ברה"ר. ומחלוקת רשב"ג ורבנן – בספק הקרוב לודאי

קרקע אי יש לדנונו ככתם שעל בשרה או שעל בגדה. דאילו על בשרה – ל"ב דבר המקבל טומאה. ולרש"י – פליגי בגדר כתם בניגוד לראי', אי ר"ל כתם מציאת הדם מחוץ לבשרה, או דם שבא שלא בהרגשה... (חסר כאן)

ומש"כ רש"י (ד"ה רב אשי), דלק"מ כל הני תיובתא. וצ"ע, הלא כתם אך דרבנן, ובהנהו איתא דהוו טומאות דאורייתא, שהרי יש חיובי קרבן, וכו'. וצ"פ בכונת רש"י דס"ל כשיטת הרמב"ם דהיכא שנמצא הדם בבשרה בפנים, שטמאה נדה אפילו בלא הרגשה.

בגמ' (נח). – אין שונין בטהרות לקולא, אבל לחומרא – שונין. דשונין אינו יכול להכריע הספק שכבר נולד. אך בכוחו לפעול לידת ספק היכא דלא הי' לפני זה כלל ספק. והקשו בתוס' (ד"ה ומי) מדוע לא נחלק בהא דאין מחזיקין ממלמ"ק, - בין לחומרא ובין לקולא? ותירצו, דכאן דכתמים דרבנן וכו'. ר"ל

לאיסורא בטומאה ברה"ר. ובההיא משתיתא – ספק הקרוב לודאי לטהרה הוא, ואפ"ה מטמאינן לה, אם תחזור ותשנה ויהי' בין רגלי'. וצ"ע – א"כ מדוע תלינן במאכולת, הלא כל כתם שבספק הקרוב לודאי לאיסור הוי טמא? וצל"ח בין היכא דאפשר לתלות במאכולת – באיזה דבר פרטי – לבין במשתיתא, דליכא התם איזה דבר ברור לתלות בו.

עכ"פ חזינן מהכא, דספק הקרוב לודאי לקולא – יש בו עכ"פ לידת הספק, ובעינן הכרעה, אך בכדי להכריע, בעינן שיהא שמה איזה דבר – ואיזה תירוץ שנתלה בו הכתם. וההבדל שבין כתמים לשאר ספקות שבכל התורה כולה הוא לא בגדר לידת הספק אלא באופן ההכרעה. דדוקא בכתמים יש רשות להכריע. ובעינן איזה דבר פרטי לתלות בו, ולא סתם תליי' בעלמא.

בקושיית הגמ' באין

מחזיקין טומאה ממלמ"ק, הק' – דאם נאמר דאיכא לידת הספק – מדוע אין תולין בו, כנ"ל. אבל לא הקשו, היאך יש לטמא כתם בספק הקרוב לודאי היתר, דז"א, דאף בגמרא דידן מפורש (בעובדא דמשיתא) דאיכא גזרת כתם אפילו בקרוב לודאי להיתר.

(ס.) לתוס' (ד"ה טמא), לרב

אדא, אף רבי מודה דתולין במקולקל הטמא, אעפ"י שגם הוא יפסיד. אלא דפליגי בכבר נשלם מנין שלו, וכבר הוי ראוי לטבול, דאף דפשיטא דעדיין הוי טמא עד שיטבול, מכ"מ ס"ל לרבי דלענין תלי' נידון כטהור. ולרב חסדא ס' רבי היא, דכל היכא דמפסיד הטמא כשנתלה בו, אין כאן תלי'. אף דפשיטא דהוא הטמא. ורשב"ג הוא היחידי הסובר דטמא הוי המקולקל תמיד – עפ"י דין.

מהן לתלות כתם בכתם. צ"ב,

מדוע לא תהי' בעלת

שבין למפרע ולהבא. אך התוס' הבינו דמספקא לי' לגמ' אפי' בתלי' בבעלת כתם ביום ראשון שלה. והוכרחו לפ' למפרע ולהבא באופן אחר – דאין תלי' בדבר שעדיין לא נודע לנו עד לאחר זמן. וברמב"ם כתוס', דאפילו בראשון שלה אין תולין בבעלת כתם.

וצ"ע, דטהור ותלוי תולין

בתלוי. והיאך תהי'

בעלת הכתם גרועה מהתלוי?

ונל"פ בל' הגמ' מעלמא

קאתי, ועיי"ש פרש"י,

דס"ל דאף דכל כתם חשיב

ספק, מכ"מ לאחר שתיקנו גזרת

כתמים הוי' טומאה ודאית,

ואפילו אליבא דאמת בא

הדם מחוץ לגופה. ואף בר"מ

(פ"ט ה"ב) יל"פ כן, דלא ר"ל

שהטומאה אך טומאת ספק היא,

אלא ר"ל שהיא טומאת ודאי

הכתם נחשבת כמקולקלת. ועוד צ"ע, היאך שייך ד"ז לפלוגתא דר' ורשב"ג. ועוד צ"ע ל' הגמ' – דמעלמא אתי', אדרבא, הלא ה"ט דטמאה בעלת הכתם, דמחזקינן כדם הכתם שבא מגופה.

הא בא' הא בב'. דלא כהבעיין

(תוס' ד"ה מהו). וצל"ה,

דלרב אדא אף רבי מודה ביום

ב'. וצל"פ דהתירוץ הוא דוקא

אליבא דר' חסדא.

לרש"י (ס: ד"ה כאן) משמע

דלא היתה כלל

בעיא בראשון שלה דתלינן,

דבודאי הויא מקולקלת.¹⁰³ ולא

נסתפקו אלא ביום ב' וביום

ז' – לרשב"ג, דאפשר דמודה

רשב"ג לרבי בכתם, דטמא

לא נקרא מקולקל, היכא שאף

הטמא יפסיד. או דמודה עכ"פ

(לרב אדא ב"א) היכא דראוי

הטמא לטבול, דנידון כטהור

ולא כטמא. כפרש"י בחילוק

103 צ"ע לפ"ז מה קושיית הגמ'. – מ"מ קשיא – על בר ליואי, הלא הוא איירי במכאן ולהבא. (יעקב)

שנתקנה על הספק.¹⁰⁴ (ואפשר לחלק בין נדות לזבות). ומשל לזה – דמאי, דאין מברכין מפני שנתקן מחמת הספק. (שבת כג.) וכן י"ט שני של גליות.¹⁰⁵ דבאמת הוה עתה חיובים בתורת ודאי, אך נתקנו מחמת הספק.¹⁰⁶ רש"י (ס.) ד"ה בשני שלה [הראשון] – מעיינה פתוח. טעם אחר הוא, והעיקר מש"כ לבסוף – כיון דטמאה השתא.¹⁰⁷ וכן צ"ל פ בע"כ בסוף זי"ן. וצ"ע ל' רש"י. וכן ערש"י ד"ה אלא משום – בחזקת טהרה. דבריש מכילתין (ב:) מבואר דטמא שירד לטבול חשיב כעומד בחזקת טומאה, וצ"ע ד' רש"י. עי' משנה סוף מס' (עא:-עב.) דאף לב"ה

דל"צ שימור בעד יום י"א, מכ"מ אין טבילה באותו יום, אלא בלילה שלאח"כ. וצ"ב. וער"מ (פ"ו ה"ט) דלא' קיי"ל ככותאי, דכאילו לא פסק הדם כל אותו היום. ולכך אמרינן הכי אפילו ביום י"א לב"ה. דטבילה ביום הראי', כטובל ושרץ בידו, כאילו טבלה הנדה בעת ראייתה ממש דחשיב כאילו יש לה ראייה ממושכת כל אותו היום, וכאילו היא עדיין רואה.¹⁰⁸ ובטובל תוך ז' בעד נדה וזבה, ה"ט ג"כ, דלא רק שלא שלם זמן המתנתה. אלא דחשיב כאילו המטמא עדיין כאן, וכאילו עדיין רואה היא, ודינה כטובל ושרץ בידו, משא"כ בנדה לאחר ז' ימים,

104 ועיי' היטב בלי הכס"מ שם. (יעקב)

105 והתם באמת מברכין. עיי' בשבת כג. ועי' רמב"ם הלי' חנוכה פי"ג ה"ה. והלי' מילה פי"ג ה"ו ובכס"מ שם בשם תשובת הרמב"ם לחכמי לונל. (יעקב)

106 ועיי' רמב"ם הלי' יו"ט פ"ו הי"ד וחי' הגר"ח שם. (יעקב) ועמש"כ בזה בס' גנת אגוז (סי' ג).

107 וכי"כ בערולי"ג שם, לאפוקי מדעת המשלי"מ (הלי' איסוי"ב פ"ט הכ"ט) דהבין בדעת רש"י דהעיקר הוא משום דמעיינה פתוח. (יעקב)

108 עיי' לעיל עמ' ח ד"ה (סט.). (יעקב)

דליכא כלל מטמא, דבכתם ליכא "שרץ". וזה ר"ל הגמ', השתא ברואה מגופה שהי' שם מטמא אבל לאחר ז"נ ליכא תו מטמא, ומה"ט ליכא תלי'. ה"נ בכל כתם אפי' תוך ז"נ, דליכא לעולם מטמא. כי תבעי לך לרשב"ג. דאפשר דס"ל דלא איכפת לן במאי דליכא מטמא. אלא הכל תלוי בגברא טמא – בכדי לתלות. או י"ל דס"ל, דר"ל שלא טבלה עדיין נידון כאילו **המטמא** עדיין קיים. (דלא סגי בחזקת טומאה דהגברא לומר תליי', דמדוע יהי' יותר קרוב שבא הטומאה מזה ולא מזה) אך זה דוחק. דא"כ היאך טובלת לעולם הלא כטובל ושרץ בידו הוא זה. אא"כ נפרש דהטבילה מבטלת זה ג"כ, ודוחק. ונראה יותר לומר דאיה"נ דאין המטמא קיים עוד. אך מאחר שפעם אחת הי' שמה מטמא י"ל לרשב"ג דתולין, אבל בכתם מעולם לא הי' שם מטמא. (ובטמא מת מסתמא לא אמרינן דאיכא מטמא כל זיי"ן. ואף

דאף דהגברא טמא, מכ"מ ליכא **מטמא** עוד. ובתוך ז', כאילו איכא עדיין המטמא. וב' אופני חזקת טומאה יש – בתוך זיי"ן, שהמטמא עדיין קיים, ולאחר ז"נ – **שהגברא** עדיין טמא, ובהא פליגי ר' ורשב"ג. לרשב"ג – הגברא טמא אפילו לאחר ספירת כל ז', ועפ"י דין היא **הטמאה**, והטמא כמקולקל עפ"י דין, ולרבי – תולין דוקא בגברא שיש בו עדיין **מטמא**. וזה ר"ל רש"י – ד"ה אלא – אין כאן טומאה שתוכל לתלות בה וגו', דליכא **מטמא** אף דאיכא **גברא הטמא** עדיין. ועפ"י ז"ל ה"ה הגמ' דכתם בכתם, דלרבי ליכא איבעיא. דבכתם, אף דאפילו בא הדם מחוץ לגופה טמאה היא, בע"כ צ"ל פ דאין לה **מטמא**, אלא **שהיא טמאה**. דדם שמחוץ לגופה אינו **מטמא**. ובכל טומאת כתמים צ"ל פ דהגברא טמא בלי מטמא תמידי וקיים. דאילו הי' מטמא בכתם, הי' צ"ל אף עיקר הטומאה בספק בלבד. ומדחשיבא טומאה ודאית צ"ל

דבגמ' דימו ב' שבילין לזבה – בפלוגתא דר' ורשב"ג – היינו דוקא לרב חסדא, שהבין אחרת פלוגתא דר' ורשב"ג.)

וכ"ז הוא לתוס', דאף בראשון שלה אין תולין. אך לרש"י צ"פ דב' הלי' נפרדות הן בתלי' במקולקל. (א) היכא דלא נפקא לן מידי בתליי' במקולקל. וכה"ג הוא תלי' ביושבת על דם טוהר, דאדרבא – אינה טמאה כלל. וזה פשיטא דנוהג אף בבעלת כתם ג"כ. (ב) אבל היכא דאיכא אפילו הפסד כל דהו, אז י"ל דתולין הוי דין מחודש בפ"ע, **דטמא** חשיב עפ"י דין למקולקל – אפי' לרבי (לרב אדא בר אהבה), ולענין דין זה בענין שיהי' שם חזקת **מטמא**, ולא סגי בחזקת **טומאה** דהגברא. ובכתם ליכא מטמא, כנ"ל. וזהו ההבדל שבין ראשון שלה לבין שני שלה. ובשיטת התוס' צ"ע, מ"ש כתם בכתם בראשון שלה מיושבת על דם טוהר, הלא זהו דין בפ"ע – אפילו אין האשה שבה תולין חשיבא כטמאה וכמקולקלת

עפ"י דין. ונל"ת, דקלקלה ר"ל – מטמא. ובעד היושבת על דם טוהר, אין ראיית הדם **מטמאה** וכן בנכרית, שבעדה, אין הדם **מטמא**. אבל בתלי' כתם בבעלת הכתם, באמת יש כאן – אף בעדה – קלקלה דהכתם שפיר **מטמא** בעדה, אלא דלא נפקא לן מידי בתלי' זו, דבין כה וכה מצאה כתם באותו היום ממש. ובהא פליגי תוס' ארש"י דמאחר דאיכא הכא קלקלה אף לאחר התלי', בעינן שתהא האחרת מקולקלת עפ"י דין. ול"ד ליושבת על דם טוהר ולנכרית, דע"י התליי' ליכא כלל קלקול לגבי השנייה. והיינו, תולין את הקלקלה באדם שני שביחס אליו אין זה קלקול כלל. ודין בפ"ע הוא.

ולרש"י, ההבדל שבין למפרע ולהבא היינו, דזה ר"ל יום ראשון וזה ר"ל שני, ויל"ע לרב אשי לרבי – דלכאורה היינו הך, דל"פ ר' ורשב"ג בהא.

וביאורנו כל הסוגי' לדעת רב אבא ב"א,

נקיים. אינה תולה. פסק כרב חסדא וכרבי. דדוקא ביום הראשון ממש אפשר לתלות דליכא עוד מטמא לאחר היום הראשון. ובהשאלה לנדה לא חילק הר"ם, וכן לא חילקה המשנה, בין נדה בימי שפיעת דמה לבין לאחר כך. וצל"ה, מהו החילוק שבין נדה לזבה. ונל"פ, דבנדה עדיין המטמא קיים כל ז', מדלא מפלגינן בין ימי טהרה לימי טומאה. אבל בזבה, שהקפידה התורה לחלק בין ימי ראי' לבין ימי טהרה, בה איכא למימר דהדבר המטמא הוי דוקא ביום הראשון – ביום הראייה עצמו. (ואם נפרש שיטת רב חסדא עפ"י חשבונות בהפסד, לק"מ מנדה, אך לפי"ז לא תובן סוגיית כתם בכתם.)

(ס:) תוד"ה כאן למפרע. הכירה. משמע אפילו בהי' הכתם על בגדה בטרם מצאו זה הכתם השני, דהכל תלוי בהכרת הכתם הראשון. ואילו פירשו התוס' כאן למפרע, שמציאת הכתם הודאי הי' אחר לידת הספק, ולכאורה

שיש דין מיוחד (אף לרבי) של תלי' במקולקל. אך לרב חסדא, בהא פליגי. ותוס' פי' דאפי' כתם בראשון אין תולין. וצ"ע, דהלא ליכא הפסד להטמא כלל בכה"ג, ולר"ח – הכל תלוי' בהפסד? וצל"פ, דפלוגתא דר"ח ור"א הוא, דלר"ח המטמא איתא אך ביום הא' – ביום הראייה. ופלוגתא דר' ורשב"ג לר"ח היינו – בהי' לו פעם אחת חזקת דבר המטמא ועתה אין לו – בשאר ימים שבין יום הראייה ליום הטבילה. ועפי"ז הסוגיא יוצאה לנו הבנה מחודשת בשיטת רב חסדא ולא כדפי' לעיל, דלדידי' אין תולין במקולקל היכא שיפסיד אף הטמא, אלא, דאף איהו לא חייש להפסד. אלא דס"ל, דהפסד הוי סימן המורה דב' גדרים נפרדים הם, דאף שביום ראשון טמא הי' עם מטמא, ביום שני הוי הגברא בחזקת טומאה מבלי היות לו עוד מטמא הקיים.

רמב"ם פ"ט הכ"ט – או לז"ג בז' ימים

זהו דין פשוט דאין תולין, דהא בשעתו היתה טהורה. וכן בג' נשים שהיו ישנות במטה אחת (משנה שם), ומצאו כתם, ואח"כ – לאחר שעה – פירסה אחת מהן נדה - שבודאי לא נאמר בכה"ג תלייה, דבשעת לידת הספק דהכתמים, עדיין טהורה היתה.¹⁰⁹ אבל לפי הפי' הראשון הוי זה דין פרטי בכתמים, דכל שלא ידעה שהיתה טמאה בשעת לידת הספק, לא אמרינן בכה"ג תלי'. משא"כ בכל התורה כולה, למשל, בשני שבילין, וחשבו ששניהם טהורים היו, ואחר שפסקו ב"ד שטמאים שניהם, בא אחר והגיד לב"ד שאחד הי' טמא, דפשיטא שיפסקו תלי'. וצל"ה מדוע יהי' חלוק בין כתם לכהת"כ. וצל"פ דליכא מטמא בכתם עד שעת מציאת הכתם. דמציאת הכתם ה"ה ראייתה.¹¹⁰

אך צ"ע מהמשנה (נב:) דהרואה כתם מקולקלת למניינה. וצל"פ דאיה"נ דמציאת הכתם היא הדבר המטמא, אלא שמטמאה למפרע, ואילו לא תדע לעולם על דבר הכתם שלה ועסקה בטהרות וכו', לא נאמר שעברה בשוגג איסורי טומאה, אלא שלא עברה כלל אשום איסור. דבעינן מטמא של מציאת כתם שתטמא. וב' פי' הם בתוספות. ולפירוש האחר, מציאת הכתם כמציאת השרץ הוא, שאין המציאה המטמא, אלא שהיא מורה על היות שמה טומאה ממטמא קדום.

במציאת כתם יש ראייה, כנ"ל, וראייה זו מורה שהי' כתם אף מלפנים – וחשיב כראיי' עד שעת הכיבוס, דעד אז איכא ספק, שמא אף אז הי' בבגדה הכתם.

109 וכן מוכח בגמ' דרק אם מצאה א' מהן דם מיד תולין בה. (יעקב)

110 וע"ע לעיל עמ' צה ד"ה מדינו בענין הזה. (יעקב)

דמטמאה אף למפרע, ובעוד דס"ל לרבי דמטמא למפרע עד כל שעת הספק, לרשב"א מטמא למפרע רק עד מעל"ע למפרע. דאילו נאמר דהמטמא הוא הראי' שיודעים אנו שהיתה – מכח זה שיש עתה כתם, א"כ בודאי הי' סובר כרבי, דמטמאה למפרע עד שעת כיבוס. והק' בתוס', הלא סוכ"ס איכא עדיין חומרא, ותי' דלא איכפת לן אלא בחומרא בשיעורין. כונתם, דלרבי – המטמא בכתמים הוא הוויות ומציאות הכתם, והיותו שמה. ולכך מטמא עד שעת כיבוס, דהוא שעת הספק. אך לרשב"א א"א להיות יותר חמור מראי', דנאמר דליכא מטמא של ראייה בכתמים. א"ו צל"פ דמציאת הכתם הוא המטמא, ולא מצינו מטמא של ראי' שתפעול למפרע יותר ממעל"ע. והא דמחמרינן בכתם שתהי' חשובה ראי' למפרע בין לבעלה ובין לקדשים – ובראי' ממש

(נג:) לרבי דמטמאין למפרע עד שעת הכיבוס¹¹¹ ה"ט, דבראי' איכא חזקת טהרה, ולא מטמאין למפרע אלא משום קנסא – על שלא בדקו. ולא מטמאין אלא מעל"ע ולטהרות ולא לבעלה. דאין טומאה זו מחמת הספק אלא מחמת הקנסא. אבל בכתמים, משום ספקא הוא. ומה"ט מחמרינן אף לבעלה ולמפרע עד שעת כיבוס ולא רק מעל"ע למפרע. ועגמ' (ג.) דלשמאי טעמא דלא מטמאין למפרע היינו מכח ההוכחה – מדלא ארגשה למפרע ורק עתה הרגישה. אבל בכתם, אף עתה לא היתה שמה הרגשה.

ואף לר"ש בן אלעזר נל"פ דהטומאה בתורת ספק (דלא כראי') אבל ס"ל דזה דין חדש – שלא יהא כתמה חמור – בשיעורין. ומשי' ר"ש בן אלעזר חזינן דמציאת הכתם היא היא הראי', והיא היא המטמא, אלא

דמטמא רק מסוף הראיה. אך י"ל דמודו לי' לרש"י בהא דמלתא דמסתברא הוא. אלא דס"ל דהיינו דוקא בראיה ממושכת. אבל בכתמה וראייתה ליכא צירוף, דמנא ידעינן שהיא היתה ראייה אחת. ודוקא לענין הדין דרבנן דעד שעת כיבוס יש להקל לדון הכתם כראי' עפ"י צירוף דיום אחד.

(שם) כתמים צריכים הפסק טהרה. החילוק שבין כתם לנדה, דנדה כל ז' עדיין יש בה המטמא – וכאילו שופעת היא, ולא רק שיש לה חזקת גברא הטמא אלא חזקת דבר המטמא וחזקת רואה לה, דהפסק טהרה הוא לברר דליכא תו שרץ ואינו כטובל ושרץ בידו. ולא הוי דין בגברא הטמא. משא"כ בכתמים, דליכא מטמא. (כנ"ל בשיעורים¹¹⁴)

לא חשיבא ראי' למפרע אלא לקדשים ולא לבעלה, בהא לא איכפת לן. דטענת רשב"א היתה היאך נאמר שכתמים יטמאו אפילו בלא ראייה. ולתוס', זוהי המחלוקת היסודית שבין רבי ורשב"א – בגדר המטמא דכתמים.¹¹²

(שם) תולה כתמה בראייתה לרש"י (ד"ה הוא) – בין לקולא ובין לחומרא. דכיון שבאה ראייה בתוך אותו היום, דינו כראי'. וטענו עליו בתוס' (ד"ה שהוא), הלא כתמים דרבנן.¹¹³ ונל"ת לדעת רש"י, דהיכא שהיתה ראי' ושפיעת דם ממושכת, ובסופה היתה ההרגשה, יל"ע, - מאיזה זמן תהי' טמאה? ולדעת רש"י נראה דטמאה מתחילת הראי'. דהכל ראי' אחת ועכ"פ היתה הרגשה בסופה של הראי'. וי"ל דהתוס' פליגי איסור זה וס"ל

112 צ"ב, איך זה מתאים עם יסוד רבינו לעיל (עמ' ק באמצע ד"ה רש"י) דבכתמים ליכא מטמא. (יעקב)

113 אין זה מפורש בתוס', אבל לכא' כך הבין רבינו בטענתם דאין נראה להקל כולי האי. (יעקב)

114 לעיל עמ' ק ד"ה רש"י. (יעקב)

מיקריא ראי', אך הרגשה בעינן בעד חלות הטומאה. ולתוס' – בלא הרגשה לא חשיבא ראייה. עחי' רעק"א ליו"ד קפ"ג אי כתם סותר מדאו' בז"נ, והבעיא תלוי' בהגדרה הנ"ל.¹¹⁵ – וכן ערש"י נב: דיש זיכות דאורייתא ע"י כתם שלישי. ונל"פ דלשי' אזיל, דאף כתם הויא ראי', אך ליכא חלות טומאה; ובזיכות גדולה המתמא הוא הראייה הראשונה, כשי' הראב"ד בפ"י לתו"כ – הובאו ד' באור שמח הל' משכב ומושב (פ"ג ה"א). (ד"ע) (ור' הסביר מח' רש"י ותוס' בהיפוך ממש, ולפי פירושונו הרוחנו, ביישוב שיטת

רש"י נב:)]

לתוס', יל"ע כבעיית הגמ' לפי רש"י. ונראה דפשיטא דבעינן הפסק טהרה. ול' התוס' עד שעת בדיקה ר"ל עד מעל"ע למפרע. (תוס')

רשי' ר"ל – דפשיטא דאינה טובלת בליל ח' שאחר יום ז' לכתמה, דלא הפסיקה בטהרה. אלא ודאי דמח' ריו"ח ור"ל בטומאת למפרע דכתם היא, אי יש לטמאות עד שעת כיבוס א"ל. דס"ל לר"ל דאף דאותו הכתם נידון כתחילת ראי' – מדאורייתא, מאחר שלא טבלה, הטילו חכמים עליו חומרות דכתמים לטמאות למפרע עד שעת כיבוס. ולריו"ח – כתמה בראייתה שר"ל שהכתם הוא תחילת הראי', לא ישתנה לעולם, ולעולם נידון כראי' ולא ככתמים. **מכלל** דכתמים צריכין הפסק טהרה. הלא יפלא.

דהכא היתה ראייה ממש. (תוס' ד"ה צריכה.)

[בביאור מח' רש"י ותוס' בראי' ממושכת שהיתה הרגשה בסופה, נ"ל, דלרש"י אף בלא הרגשה

115 וע"ע פ"ת ס"י קצ"ו ס"ק ה' דהביא מח' חו"ד וחת"ס בענין זה, אבל אולי נחלקו מטעם אחר. (יעקב) ועמשי"כ בזה בס' בעקבי הצאן בקונטרס הכתמים (ס"י כ"ח).

הרא"ש. ומח' ריו"ח ור"ל היא אי יש חומרת מעל"ע למפרע או רק עד שעת כיבוס בכתמים. ולפי התוס', אפילו לא היתה ראי' אח"כ נמי לא היינו מחמירים, וצ"ע ל' הגמ' לפי"ז – תולה כתמה בראייתה. ובפשוטו משמע דמודו ריו"ח ור"ל בכל סתם כתמים דמטמאים עד שעת הבדיקה (עי' גמ' ד-ה.). ודוקא הכא דתלינן כתמה בראייתה, כל', דדוקא הכא, שיש אפשרות לדון הכתם בתורת ראייה, (שהיתה ראייה אחר הכתם בתוך אותו היום), בכה"ג אמרינן דהיכא דא"א לדונו ככתם למפרע לגמרי עד שעת כיבוס, דלא אמרינן שיטמא למפרע כל עיקר – אפילו עד שעת בדיקה, דמעשה, נדון על זה הכתם כראייה. (אך לפי"ז ק' טובא שי' ריו"ח, דפשיטא דיטמא למפרע מעל"ע – מאחר שדינו מעתה כראייה? ד"ע.) ותי' ע"ז מו"ר, דטומאת כתם היא טומאת ראי' – לענין מעל"ע למפרע וי"ל דמאחר

שהיתה ראי' ממשית באותו היום, בכל כה"ג לא תיקנו חז"ל שתהא מציאת הכתם חשובה כראייה, דב' ראיות ביום אחד – הא' מה"ת והא' מדרבנן – לא תיקנו. ודוקא בלא בדקה בין כיבוס למציאת הכתם, דאז יש לדון טומאה על הכתם בתורת הוויות הכתם (שלא בתורת טומאת ראייה – דמציאת הכתם, דטפי ממעל"ע אינה מטמאה בתורת ראי' למפרע אלא בתורת הוויות ומציאות הכתם), אז לא שייך לומר דב' ראיות ביום אחד לא תיקנו לגזור, דטומאת כתם בכה"ג אינה בתורת טומאת ראייה. ולר"ל – אפילו ביום אחד שהי' בו ראייה ממשית גזרו לדון מציאת הכתם כראייה חדשה. ולריו"ח בסתם כתמים בעלמא שבדקה בין כיבוס למציאת הכתם י"ל דאף הוא יטמא למפרע עד שעת בדיקה, דאף דאין לדון כתם זה לטמאו בתורת הוויות הכתם שיטמא, מכ"מ יש לטמאו בתורת ראי' (דמציאת הכתם)

הכתם בתורת הוויות הכתם. ומדלא אפשר לטמא למפרע לפני בדיקת גופה – ממילא לא מטמאין כלל למפרע – בתורת הוויות בכתם, דזה א"א לטמא למפרע עד שעת בדיקת עצמה, כנ"ל, דמה ענין שיעור זה לטומאה זו. ואין לנו לטמאותה למפרע אלא בתורת ראיי' המטמאה למפרע.

ער"מ פ"ט הט"ו וכו'
שמפרש אחרת כל סוגיין. – ומיירי סוגיין במנין ראיות. והפסק טהרה היינו בצירופי כתמים – לענין זיבות. דאילו לענין נדות, דסגי במטמא דהוויות הכתם, אין כלל שייכות דכל ענין תליית כתם בכתם, דכך מטמאה בכתם של יצירת הכתם כמו ראית מציאית הכתם. אבל בזבה, דבעינן ג' ראיות, ושיצטרפו (כמו שהוכחנו מקו' הגמ' נזיר ספ"ב – ז"ג לר' יוסי היכי משכ"ל.¹¹⁶) יחד, וזה א"א שיצטרפו א"כ ג' ראיות הן,

המטמאה למפרע. ויש ראיי' למפרע עד שעת הספק – עד שעת בדיקה. ודוקא בראתה אח"כ באותו היום אז אמרינן דליכא כלל טומאת מפרע, דלא גזרו שיהא נידון מציאת כתם כראיי' במקום שיהיו ב' ראיות ביום אחד.

בדיקת חלוקה היינו כיבוס
ממש (משנה נו.), ובדיקה בתוס' ר"ל – בדיקת גופה, כל' הגמ' – הפסק טהרה – וה"ט דלא שייך לומר שיטמא הכתם בתורת הוויות הכתם עד שעת בדיקת גופה, דבדיקת גופה היא ענין לראייה, שהמטמא מגופה. ושייך להגדיר ולמעט הראיי' דלמפרע עד שעת בדיקת גופה, אבל במטמא דהוויות הכתם, מה ענין גופה למעט בשיעור הלמפרע הזה. דדוקא בדיקת החלוק או כיבוס – זמנים שתלויים בבגד עצמו, שייכים להיות גדרים הממעטים בשיעור הלמפרע שיטמא

מחמת שגזרו על דם בתולים
 שיהא מטמא, או דגזרו שתהא
 טומאה על האשה מחמת
 בעילת המצוה – ואינו ענין
 לגזרה שיהא דם זה דם נדות,
 אלא טומאה זו באה בלי מטמא
 של ראי'. ונפק"מ ל"ראתה"
 דם בתולים שבוע או ב' לאחר
 בעילת המצוה. ובר"מ משמע
 דאיתנהו לב' הלכות אלו, ואף
 בבעל בעילת מצוה ולא יצא
 דם, נמי טמאה, כנ"ל, דלא
 בעינן מטמא בראיית דם. אך
 בפוסקים (רא"ש פ"י סי' א';
 רשב"א ב"ז ש"ב דף ה., ועוד)
 הסבירו ד"ז דחיישינן – חשש
 רחוק – דשמא חיפהו ש"ז. ול'
 הרמב"ם "וכן" לא ר"ל הלכה
 אחת, אלא חומרא נוספת, אך
 אינה ענין לחומרות הראשונות.
 דם טוהר, מח' הר"ם והמרדכי
 (שבועות ס' תשל"ח) אי הוי
 בכלל גזרה דר"ז, דאפשר דר"ז

ולא בג' כתמים שנתהוו, דכל
 אחד עומד בפ"ע, ובזה מחלקת
 הסוגיא לפי דעת הר"ם.

הראב"ד פי' כרש"י, אלא

דרש"י פי' הגמ'
 אהפסק טהרה וראב"ד פי'
 אקיום בדיקה. ואפשר דרש"י
 רק יפרש דא"צ הפ"ט, אך קיום
 בדיקה בעינן וכחילוק הרמב"ן
 (ה.) – לענין חורין וסדקין¹¹⁷
 וכן (סו.) לענין דם חימוד [הל'
 נדה פ"ג הי"ב]. אך להראב"ד,
 דלא בעינן קיום בדיקה, פשיטא
 דלא בעינן הפס"ט. (מדומני
 שכ"א מו"ר.)

ער"מ פי"א – שהביא תחילה

חומרא דר' זירא
 (ה"ג-ה"ד), חומרת הגאונים
 בדם טוהר (ה"ה-ה"ז), וכן
 החמירו בדם בתולים (ה"ח),
 וכן בדם חימוד (ה"ט). וצ"ע
 צירוף דינים אלו אהדדי. בדם
 בתולים יל"ע אי הויא הטומאה

117 צ"ע דשמה אי' להיפך דמחמיר הרמב"ן יותר בהפסק טהרה. אמנם סברת
 רבינו היא דחומרא זו הוא כדי לברר הפסק הדם, אבל מטעם קיום בדיקה א"צ
 לזה. עיי' לקמן עמ' קכז ד"ה אי. (יעקב)

שיעורי הרה"ג הרב יוסף דב הלוי סלוביצי'ק זצ"ל קיא

לא גזר אלא על דם טמא של נדה שיהא כזיבה. ודם בתולה פשיטא דלא הוי בכלל גזירה

הוא.¹¹⁸

סי' קצ"ב

כנדה בלבד. ואם נאמר דדם טוהר נכלל בגזרת ר' זירא, אי אפשר בשום פנים לומר דאיסור וטומאת נדות נחשבת כטומאת זיבות, דבדם טוהר הא ליכא כלל טומאה. א"ו דס"ל לאותם הראשונים דגדר גזרת ר"ז היתה בראיות ולא בטומאת הגברא. אך אם נתפוס החבל בב' ראשים, צ"ע, דמדוע קיי"ל דדם טוהר בכלל דינא דר"ז וגם דבלידה יבשתא טמאה בזיבה. ואפשר ליישב, דאף לידה נידונת כראייה, ודו"ק, עיי"ש במרדכי.

אפי' בדקה וגו'. ובוסתות דרבנן קיי"ל דמהניא בדיקה, וה"נ הוי אך דרבנן, ומדוע לא תועיל הבדיקה

יל"ע אי בהאי חששא אמרינן דתבעוה לינשא אסורה לבעלה בלי ראי', או דחשיב ספקא דרבנן – דשמא ראתה דם. ומחלוקת הראשונים היא אי בעיא הפסק טהרה. ובאמת נחלקו ראשונים ביולדת בלי דם אי אמרינן דכל יולדות הווין כיוולדות בזוב א"ל – עי' מרדכי לשבועות (שם) – אי גזרת ר' זירא היתה שכל איסור נדות נידונת כאיסור זיבות או דגזר שראייה אחת כג' ראיות הוא נידון.¹¹⁹ והנה לראשונים הס' כהצד השני ואפ"ה בעינן ז"נ בנתייבה, הרי מוכח להדיא דחשיב כאילו ראתה, דאל"ה, מדוע נחמיר בתבעוה לינשא שתיטמא כזבה ולא

118 עיי לעיל עמ' סח ד"ה כתב. (יעקב)

119 עיי לעיל עמ' טו ד"ה הסדר, ועיי לקמן עמ' קיט-קיט ד"ה כל וד"ה ואח"ז. (יעקב)

אינה בחזקת רואה, עבהגר"א
 אות ב'. וצל"פ דעכ"פ קיום
 ספירה ובדיקה הוא בעד הז"נ,
 אף דאיכא ידיעה שטהורה היא.
 וכן באמת בכל זבה, אף דבדקה
 להפסיק בטהרה, ויש לה חזקת
 טהרה, מכ"מ בעיא בדיקה תוך
 ז' בכל יום (לכתחילה), דקיום
 של ספירה הוא, ואפילו בזבה
 גופה, אין הבדיקה מבררת,
 דבין כה וכה ידעינן דטהורה
 היא, כנ"ל.

ושאר ראשונים הס' דלא
 בעינן בדיקה כלל,
 מדלא בעיא הפסק טהרה,
 וצ"ע – מ"ש מכל זבה. וצל"פ
 דס"ל דבדליכא חששא לא
 בעינן בדיקה. דבדיקה שאינה
 מבררת אינה בדיקה, ואין בה
 אפילו משום קיום של ספירה,
 וצ"ע בכל זבה. וצל"פ, דעכ"פ

לטהר. ואם נאמר דהכא לא
 בעינן למימר שראתה, אלא
 שתבעוה לינשא – זהו גופא
 פועל טומאה ואיסור לבעלה,
 ולפי"ז מובן דין זה, דמיוסד
 סימן זה אטומאת הגברא אפילו
 מבלי ראייה. וצ"ע מהנ"ל.

לפסק השו"ע דלא בעיא
 הפסק טהרה, הרי
 דטומאת הגברא היא אפילו
 היכא דלא היתה שמה ראייה¹²⁰,
 א"כ מדוע מונה מיום המחרת.
 הלא היום הראשון לא הי' בו
 ראייה ועדיין נקי הוא.¹²¹ וכן
 צ"ע כנ"ל בכתמים, להס' דאין
 שם ראייה המטמאה.¹²² וצל"פ
 דל"ד ראייה פועלת לאי-נקיות,
 אלא כל שחלה הטומאה באותו
 היום, אינו יום נקי, וז"פ.
מדוע צריכה בדיקה אם א"צ
 הפסק טהרה. הלא

120 אמנם, עיי' ברמב"ן בהל' נדה (ספ"ג שם) דהוא בעל השיטה המובאת בטור
 דלא בעינן הפסק טהרה אלא רק ז"נ, דהטעם דא"צ הפסק הוא משום שראיית
 חימוד הוי רק ראייה קטנה לשעתה – לא משום דהוה טומאה בגדר אחרת, וא"כ
 ל"ק לכאורה. (יעקב)

121 ועיי' ל' הרמב"ם פ"ו מהל' איסורי"ב ה"ט שהביא ר' לעיל דאין מונין מיום
 הראייה משום דהוה "כאילו לא פסק הדם." (יעקב)

122 עיי' לעיל עמ' ק באמצע ד"ה רש"י. (יעקב)

ר"מ פ"ו הכ"א – כאילו בדקה עצמה כל ז'. דאף ר"א מצריך קיום ספירה שע"י בדיקה. ויש ראשונים (עי' תוס' סט. ד"ה והכא) המתירים לר"א אפילו בלא בדיקה כלל, וס"ל דסגי בהפסק טהרה, אשר ע"י יש בירור וידיעת טהרתה, דהיכא דליכא ספק זהו גופא הספירה – הידיעה. וזוהי המחלוקת שלפנינו בתבעוה לינשא אי בעיא בדיקה כל זי"ן.

ערא"ש (פ"י סוף סי' ד') דז"י הללו אינן מחמת חומרת ר"ז, אלא מחמת שיש חשש שמא רואה כל יום מז' ימים הללו. וזה צ"ע, דא"כ, הלא כמו דחיישינן דלא מהניא בדיקה בראייה דתחילת חימוד, ה"נ הול"ל דלא תועיל כלל בדיקה בכל ז' ימים הללו, אי חיישינן לשמא ראתה ביום ההוא.

חתן פטור מק"ש עד שיכעול בעילת מצוה. ואם לא

בזבה היתה לפני כן ודאי רואה, ולכן אפילו לאחר הפסק טהרה, אף דאין לה עוד ודאי חזקת טומאה, אף חזקת טהרה ודאית אין לה – אלא ספק איכא, ולזה בעינן (וגם מועלת) בדיקת ז"נ – שהיא **מבררת**. ולפי פסק השו"ע, אפילו ספק לא בעינן לומר שתהא הבדיקה חשובה כספירה – עפ"י דין. דעכ"פ אם תבדוק ותמצא דם, תדע שטמאה היא, לכך חשובה בדיקה הפועלת דבר-מה.

(סח:) לר' יהושע, ליכא ספק דשמא ראתה, ואפ"ה ס"ל דבעינן בדיקה בכל יום בכדי שיהא עולה אותו היום לספירת ז"נ. הרי דלא בעינן ספק להצריך בדיקה בעד קיום ספירה. ואף בשיטת ר"ע נל"פ הכי, ולא דחושש לשמא ראתה דם בינתיים, אלא דס"ל לגמרי כר' יהושע, אלא דמצריך ז' ספורים רצופים.¹²³ (וצ"ע מפולטת ש"ז, ד"ע)

סע' ד' – בחופת נדה, יש שנהגו שלא לייחד, ואחר שטהרה מטומאתה היו מתייחדים בפני ב' עדים. אך לפי"ז, חששו אחרים לשמא היו הברכות¹²⁴ לבטלה – דהיינו, ברכות נישואין. ומו"ר סומך אשי' הראב"ד דייחוד נדה (לבעלה לפני ביאה ראשונה) מותרת ביום, ודוקא בלילה אסורה, וזה חשיב יום היכא דאינם מוכנים לשינה.

מל' הגמ' (כתובות ד.) הוא ישן וכו' ולא אמרו בפשיטות דאסור להתייחד עמה. משמע דליכא אי' ייחוד, אלא אי' שינה בייחוד. ולדעה ראשונה שברמ"א איכא איסור ייחוד אף בנדה לבעלה, בטרם בעילת מצוה, דההיתר המיוחד דסוגה בשושנים (סנהדרין לז:) נאמר דוקא לאחר בעילת

בעל עד מוצ"ש, חייב לקרוא דכבר לבו גס בה ואינו טרוד עוד (רמב"ם רפ"ד מהל' קריאת שמע). וזהו מקור דיני של הרמ"א (סע' ב'). כלומר, דמהתם שמעינן דלאחר הפסק זמן דג"י, מתחילים הרגשים חדשים. וא"כ הול"ל דבעיא ז"נ עוד הפעם, דחשיב כאלו תבעוה לינשא עוה"פ. אך כ' דבעיא בדיקה בכל יום, ובהכי סגי, הרי דס"ל דמעיקרא דדינא לא מחמרינן להצריכה ב"פ ז"נ משום תבעוה לינשא. ובאמת דין זה דבדיקה מועלת להתיר צ"ע, דהא אינה מועלת בתחילת הז"נ לומר שלא תצטרך כלל להמתין. **סע' ג'** – ש"ך סק"ו. מח' הלבוש והב"ח, אי תחילת הפיוס הוי כל קביעות הזמן או דוקא קביעות זמן לאחר זמן של אי-ידיעה. ול' הב"ח משמע דמפרש אחרת ענין זה.

124 וברמב"ם (הל' אישות פ"י ה"ו) משמע דאם נכנסה לחופה ונתייחדו, הברכות אינן לבטלה, וכבר תמה ע"ז במאירי לכתובות, ועי"ש בס' ברכת יצחק. (ד"ע)

דבלא"ה הוויין כולהו ברכות
לבטלה!

שתי שמירות ושמירה אחת.
ערמ"א דב' בעיות
הללו, דייחוד ביום והצורך
לב' שמירות, תלויות הא בהא.
דלאיסור ייחוד סגי בשמירה
אחת, משא"כ במקום שיש
איסור מיוחד של שמא יבוא
עליה – אפשר להצריך שמירה
כפולה.

ר"מ פי"א ה"י (הבדל בין
ת"ח לע"ה). שמעינן
דאף דס"ל דחופת נדה אינה
קונה. איסור זה דתבעוה לינשא
אינה בכלל זה. אך מסתברא
דבעלת כתם הוא בכלל חופת
נדה, והבדל זה צ"ע. עוד
הק' הראב"ד, הלא ייחוד נדה
אסור, ולא חילק ברפכ"ב בין
ת"ח לבין ע"ה. ואפשר לומר
דס"ל דליכא אי' ייחוד בדם

מצוה. ואפשר דהוי חילוק זה
דאורייתא.¹²⁵ ושיטת הראב"ד,
דאין זה איסור ייחוד, אלא
חששא דשמא יבוא עליה,
ולהכי לא אסרינן אלא בלילה.
דייחוד נדה מותר בכלל, אפילו
לפני בעילת מצוה. וראי'
לשיטת הראב"ד דהוא ישן
נאסר אף בזמן אבלות, ופשיטא
דליכא איסור ייחוד אלא בנוגע
לאיסורי **עריות**¹²⁶, ואין אבלות
עריות. ואי' ייחוד דבעל עם
אשתו נדה הביא הר"מ רפכ"ב
מאיסורי ביאה, ומשמע דהוי אי'
ייחוד, משא"כ באבלות, שהביא
איסור זה בהל' אבל (פי"א מהל'
אבל ה"ח), ולא הזכירו ברפכ"ב
מהל' איסור"ב, הרי דהוי אי'
אבל. ואפשר דהרמב"ם מודה
להראב"ד באבל, דייחוד יום
מותו. ומו"ר קיבל מאביו נ"ע
להתיר ייחוד ביום בחופת נדה,

125 ועי' מזה בסי' דברי יחזקאל ותשו' לב אריה (גרוסנס). (ד"ע)

126 ועי' ב"ש לאה"ע סי' כ"ב ס"ק א' בשם הפרישה דגם בחייבי לאוין יש
איסור ייחוד מה"ת. ויש לעיין אם דינם כערוה למילי אחרני; אמנם עיי' פ"ת
שם ס"ק א' בשם הגהות טעם המלך שפקפק בעצם דינו של הפרישה, ואולי רק
בעריות דחיי"כ יש איסור ייחוד מה"ת. (יעקב)

חימוד, אלא חששא הוא, אך זה דוחק. ונל"פ עפ"י ל' הגמ' (סו.) דהוי לא רק אי' ביאה, אלא אי' נישואין ג"כ. והתיר לת"ח הנישואין, אך לא התיר הייחוד. וא"ת והיאך אפשר להיות נישואין בלי ייחוד (עי' ר"מ הל' אישות פ"י ה"ו), אפשר ואפשר, כגון במסר האב לשלוחי הבעל (כתובות מח:). (אך בגדולה זה האופן נמנע,

דליכא מוסר.) ומעולם לא התיר הרמב"ם ייחוד, אפילו בת"ח, בנוגע לאיסור זה.¹²⁷ ואי' הנישואין למד הר"מ מהגמ' דאיעכב ז' יומי, משמע דאיכא איסור נישואין, ובנדה ממש ליכא אי' נישואין כזה, אלא דשיטת הר"ם דחופת נדה אינה קונה.

בה"י – לפיכך אסורה לינשא. ב' אי' נפרדים.

סי' קצ"ג

אפי' בדקה ולא מצאה ויש מקילים. עי' לעיל¹²⁸.

ש"ך סק"א – צ"ע באמת, מדוע מותר לפרוש באבר חי. ונל"פ דהטומאה אין בה מטמא דראיית דם, אלא בעילת מצוה היא המטמאה, ואין בעילת המצוה נגמרת עד לאחר פרישתו. ושיטת הראב"ד, דדם בתולים מטמא

כדם נדה, וכד' הרמב"ם דדם בתולים מטמא אפילו לאחר זמן מרובה (שם פי"א ה"ח), והרי שהוכרח ללמוד דפורש באבר מת. והיאך ס"ל בלא ראתה, יל"ע. – וברמ"א צ"ע, מדוע לא חילק בענין אבר חי ואבר מת בין ראתה דם ללא ראתה. ואם נמצא ראשונים הס' כשיטת הרמב"ם בדם

127 עי' כס"מ.

128 עמ' קי ד"ה ער"מ. (יעקב)

בעילת מצוה לפעול טומאה,
אא"כ הי' שמה גמר ביאה.

בשו"ע: צריכה שתפסיק
בטהרה, דס"ל

שהדם מטמא ולא רק שהבעילת
מצוה מטמאה, ואף דלעיל
החמיר אפי' בלא ראתה, היינו
מפאת חששא דשמא חיפתה
ש"ז, וס' זו נתחדשה מהרמב"ן,
והקודמים לו רק כ' בפשיטות
שהבעילת מצוה עצמה היא
המטמאה.

קולת שינה על מטתה ברור
שאינה נוהגת בכתמים.

בתולים לאחר זמן מרובה,
ואפ"ה מתירים לפרוש באבר
חי, צל"פ לדידהו דאין דם
הבתולים מטמא עד לאחר גמר
ביאה. ואף לשיטת הראב"ד
דדם בתולים ממש כדם נדות,
מדוע לא החמיר לומר שנועץ
צפרניו בקרקע. ואפשר דד"ז
בנדה אינה אלא דרבנן. דביאה
אינה אלא או הכנסה או יציאה
ולא השהייה, ובאי' זה הקלו
בדם בתולים.

עי' פשרת הרמ"א ומובנת היא
עפ"י הנ"ל, דלא מקריא

סי' קצ"ד

לב"ש, דודאי מתחילים תומ"י,
אלא דפליגי בהל' דם נדה
דמטמא, אי בעינן דם המטמא
(או – שיכול לטמא) או דתלוי
בגברא הטמא טומאת נדה,
אשר דמה טמא כאב הטומאה.
ועי' מרדכי (סי' תשל"ח), דף
ב. בעמוד הב') שפי' הרי"ף
דר"ל שדם טוהר אסור וציטט
ממהר"ם דר"ל שיש סתירה
לאחר ז' קודם טבילה אפילו

(לה:) לב"ה ביומי וטבילה
תלי' רחמנא. יל"ע אי
היינו דוקא לענין שיהא הדם
אב הטומאה, או שאף לבעלה
הדם מטמאה, או כנדה או
כזבה, ונפק"מ – אי טובלת מיד
ומותרת לבעלה, או דבעיא ז"נ.
וגם יל"ע בשו"ב"ה אי ס"ל דאין
ימי טוהר מתחילים עד לאחר
טבילה, ופליגי בהל' מלאת
דימי טוהר, או דבהא מודו

דסוגיין. דקודם טבילה עדיין ימי טומאה הם, ולא התחילו עדיין ימי טוהר. (ויל"פ אחרת בדעתו, דאפי' יסבור כראבי"ה, מ"מ ה"ט דימי לידה שאינה רואה בהם אינם עולים, דאינם שמורים מחמת ראייתה זו, דבין כה וכה אסורה היא לבעלה – מחמת לידתה. ולפיכך בעינן שתטבול, שמעתה אינה אסורה עוד מחמת הלידה, אלא מחמת ראיית הזיבות בלבד. ד"ע.) עש"ך רס"י קצ"ד, דראו שיטת ר"ת בתוך עיקר ימי לידתה ולא אח"כ. דאף ימי טוהר הוו ימי לידה, דאסורה במקדש וקדשים כטבולת יום ארוך, אלא ד"ימי לידה" הללו אי הוו בכלל ימי לידתה שאינם עולים, זה תלוי בטבילה. אך אחר כל פ' יום, פשיטא דלא מיקרו עוד ימי לידה. (ולפי פירושנו אנו, א"א כלל לחלק בהכי. ד"ע.) והסבר זה מפורש בד' הר"ת

ביולדת, דלא כתוס' (לו. ד"ה שבוע)¹²⁹. וראבי"ה כ' דלא היא, דביומי וטבילה הוי דינא אך לענין החפצא דהדם, אבל לא חשיבא ראייה. לדעת מהר"ם בעכצל"פ דלא מתחלי ימי טוהר עד לאחר טבילה (אך עדיין ק', דמה בכך, הלא אפילו רואה ביום אחרון של מלאת הטומאה אין צריך לישוב עליו ז"נ או ז"י לנדות, דראיית ימי טומאה אינה מטמאה, דהלידה מטמאה, וראיה בימים הללו לא מעלה ולא מורדת. ד"ע.) ולראבי"ה, שי' ב"ה נאמרה אך לענין החפצא דדם נדות ולא פליגי ב"ש וב"ה בגדרי ימי טוהר כל עיקר.

בשי' ר"ת (הובאה בתוס' לז: ד"ה אביי) הפוסק כאביי, הביא במרדכי (שם טור א) דבעינן ב' טבילות, ר"ל דימי טוהר אינם מתחילים עד לאחר טבילה, וכשיטת ב"ה

ואח"ז מצטט תשו' ר' שלמה ב"ר שמשון דדם טוהר בכלל חומרת ר"ז וממשיך בזה. והיא מוסיפה הבנה מחודשת בפסק הגאון הנ"ל. דאפשר לומר דה"ט דהחמירו. דבלידה לחה, הדם קושי בכלל חומרת ר"ז. אך בלידה יבשתא נצטרך לומר כהטעם הנ"ל, **דטומאת נדה** גזר שתהא חשובה **כטומאת זיבה**. ובאמת ב' טעמים הללו הם הבנות שונות בחומרת ר' זירא, הא' – שחידש בטומאת הגברא; והב' – דכל ראייה מביאה לזיבות גדולה. ובאמת זה ק"ל, דר"ז לא אמר אלא דין אחד ולהמרדכי ב' הלכות נפרדות הן. – (וליישב את זה אפשר לומר דס"ל דאף לידה חשיבה כראייה, ואינו מובן. עמש"כ לעיל¹³⁰).

עבהגר"א אות ג', דה"ט דכל היולדות

שבמרדכי לשבועות (תשלח), דס"ל כמהר"ם ב"ב, דלב"ה לא מתחלי ימי טוהר עד לאחר טבילה.

כל היולדות שלנו יולדות בזוב. יש להסתפק בלידה יבשתא, וכך יש להסתפק בלידה לחה (שעם ראייה), וגם יש להסתפק בימי זיבה, אלא שהי' דם קושי ולא שפתה. וג' דרגות נפרדות הן: בתשו' הגאונים (הובאה במרדכי הנ"ל) החמירו בעובדא זה האחרון, וטעמם: (א) היאך יבחינו אם הי' שמה שופי או לא; (ב) הלא החמיר ר"ז, ואף ביולדות החמיר. ולא ר"ל שדם קושי בכלל גזרת ר"ז, דאפשר דס"ל כהר"ם, דלא שייכא חומרת ר"ז אלא בדם **טמא** ודם קושי כדם טוהר, וכלידה יבשתא היא כאן, אלא ר"ל דיולדת טמאה כנדה, וגזרת ר"ז עושה אותה טמאה **כטומאת זיבה**.

(לז.), דבעינן ז"י נקיים שיהיו רצופים. ולמקצת ראשונים זוהי ההלכה [לגבי אבילות ברגל], דרגל אינה מבטלת אבילות, אלא דמאחר שהתחיל בשבעה לפני הרגל, וברגל – אינו עולה, ממילא אין להמשיך אחר הרגל ביתר ימי השבעה דאבילות, דבעינן רציפות בז' ימי אבילות. ושיטת הרמב"ם דיש סתירה בראייה לאחר ז"נ, ס"ל דהדם הוי סותר למפרע. אך ק' לשי' התוס' מפולטת ש"ז וכן קרי בזב, דסותר יום אחד (עי' נדה כד, לג.-). וצ"ע, הלא חסרים רצופים. אך בפשוטו י"ל דבין הר"מ ובין תוס' ס"ל דהוי דין סתירה למפרע, או דתרווייהו ס"ל דהוי דין של רצופים, אלא דבהא פליגי. אי ז"נ ר"ל ז' ימים

יולדות בזוב דא"א לפתיחת הקבר בלא דם, וכ"ה בחינוך¹³¹, והוא טעם מחודש.

סתירה לאחר ז"נ קודם טבילה, עתוס' (לו).

(שם), ולדידן אין נפק"מ. שיטת התוס' דליכא סתירה, ורוב ראשונים פליגי אתוס' (הרמב"ם¹³² ושאר פוסקים). בנזיר יש עסק שלם בנטמא במת לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו (עי' נזיר טז., מז., יד.; ועוד), ולא מצינו בראשונים שתהא בעיא דידן תלוי' בההיא בעיא. ונל"פ בפשוטו, דבנזיר יש דין של והימים הראשונים יפלו, שיש הלכה של סתירה למפרע, אבל בזב וזבה י"ל דדין פשוט הוא דלא תהא טומאה מפסקת ביניהם

131 עיי' מצוה קסו [נולא מצאתי שם אלא דפסק דאין פתיחת קבר בלא דם. וזה דעת רוב ראשונים. ולגבי זה שבזה"ז כל הנשים דינן כילודות בזוב, לא מצאתי שם כלל; אמנם באמת כן אי' בהדיא בטור הכא.] (יעקב)

132 אולי הכוונה לפ"ז ה"ח מהלי איסו"ב; ועיי' או"ש שם; ואולי מתכוין למהר"ם הנ"ל עמ' קיז ד"ה סי' קצ"ד. (יעקב)

הן ב' מלאות הללו. ומלאת מתחילה מהפסק טהרה עד שעת טבילה.

טומאה למת סותרת המלאת דנזיר ולא

תגלחת. אבל אם גילח תוך ל"י לפני הבאת קרבנותיו, ולית ל"י גידול שער בשעת הבאת קרבנותיו, אז אין לו קיום של תגלחת, ומה"ט א"י להביא קרבנותיו (נזיר מד). ושיטת הר"מ דתגלחת תמיד סותרת ל"י. ולשאר ראשונים, תגלחת אינה סותרת לעולם. עיי' ר"מ פ"ו ה"ב מנזירות. והק' במנ"ח (מצוה שע"ד) דבנדריים (ג:ד). חקרו – היכי משכ"ל בל תאחר בנזירות, ואמרו – במטמא למת. שמאחר קיום הנזירות דהימים הראשונים יפלו, ע"י טומאה. ואילו תגלחת לא אמרו דהוי בל תאחר. ואף הר"ם כ' דאינו עובר – במגלח א"ע – בא"י בל תאחר אלא בא"י תער לא יעבור וגו' (ע"ש פ"ה הי"א). ולא פסק שיש א"י בל תאחר אלא במטמא, א"ע (שם פ"ה הכ"א). וכנראה, דאף לש"י הר"ם צ"ח ביניהם.

ותו לא, או דר"ל ז"נ כל הימים שמתחילת הספירת ז"נ עד עת הטבילה.

ר"מ פ"ו ה"ה מהל' נזירות – דליכא סתירה לאחר

מלאת, שהרי שלמה הנזירות. והתם פשיטא דהוי דין סתירה למפרע, דכתיב – והימים הראשונים יפלו. א"ו צל"פ דליכא סתירה לאחר מלאת, ובזיבה עדיין הווי ימים הללו חלק מהמלאת. ובנזיר, המלאת תלוי' בנדרו, ובאיחר הבאת הקרבנות, אף דעדיין האי' עליו עד שיותרו לו בהבאת קרבנותיו, מכ"מ כבר שלמה המלאת בעבור זמן נדרו שנזר בהם. ובזיבה, המלאת מתחלת מספירת יום הראשון, ועדיין המלאת קיימת עד שעת טבילה, דז' ימים בעד מלאת דזבה היינו השיעור הכי-פחות (minimum), אבל אפשר להיות שיעור יותר מזה, ובהא פליגי תוס' והר"ם. דלתוס' – המלאת דזיבה, כמו המלאת דנזיר היא, דאינה יכולה להיות יותר מהשיעור הקצוב לו. ולהרמב"ם – שונות

היא. וללוי, מדין תורה, אין זה חפצא דדם נדה.

(לו.) תוד"ה שבוע. וראתה בימי טוהר קודם טבילה ... דם טוהר אינה סותרת. הרי דס"ל, דאף דקיי"ל כב"ה דביומי ובטבילה תליא רחמנא. מכ"מ אין זה אלא לענין החפצא דהדם, אבל לא לענין לטמאה לבעלה, כד' ראבי"ה דלא כמהר"מ ב"ב.¹³⁴

(שם) דהכא דוקא לא סתרה ... טמאים בלא"ה.

ר"ל, טומאת נדות. ואין סתירת ז"נ אלא מכח ראיית זיבות, אבל ראיית נדות אינה סותרת, ובכנסו ז' ימי טומאה דזבה לתוך ימי נדה (לשי' הר"ם) יל"ע אי תסתור. ולשאר ראשונים זה א"א, דכל זמן שיש טומאת זיבה, יש גם ימי זיבה, ואין ימי נדה מתחילים עדיין. ומשמע דלהר"ם, דליכא סתירה

דנזירות דטומאה שונה היא במהותה מנזירות דטהרה, ובימי טומאה ליכא כלל קיום נזירות (דטהרה). משא"כ בתגלחת, אף דליכא מספר ומניין באותם הימים (של גילוח – ל' יום), אך מכ"מ, יש שם קיום נזירות כמו שהי' לפני כן. ובאי' בל תאחר הכל תלוי לא בדחיית גמר המנין והמלאת, אלא בדחיית קיום הנזירות.

וכעין חילוק זה יל"ח בין פולטת ש"ז לבין ראיית דם, דדם פועל שהיום אינו נקי, אבל ש"ז (וקרי בזב), פועל דלא הוי היום שמור, אבל נקי הוי. ורצופים בעינן בנקיים ולא בשמורים. דב' הלכות נפרדות הן.¹³³

(לה:) מח' רב ולוי אי מעיין אחד או ב' מעיינות, דלרב באמת הוי הדם עדיין חפצא דדם נדה, אלא שטהורה

133 ועין לעיל עמ' כא ד"ה פולטת ועיי' לקמן עמ' קכו ד"ה והשיבו. (יעקב)

134 עיי' לעיל עמ' קיז סי' קצ"ד. (יעקב)

שהיום אינו נקי. אבל לאחר ז"נ
בעינין ראייה המטמאה לסתור
למפרע. וראיית דם טוהר
פשיטא דאינה מטמאה.

ובתוס' (לז. ד"ה דבר) כבר
הק' מה בין דם
קושי לדם טוהר?

וראייה דביום ט"ו – אפילו
בטרם טבלה –

אינה ראייה המטמאה את
האשה. ודוקא החפצא דהדם
ס"ל לב"ה דהוי טמא. (וזה
צ"ע דא"כ מצינו דם נדה בלא
ראי'. והיינו ממש בעיא דמקור
מקומו טמא (טז. ובמק"א). וכן
צ"ע לענין כל דם של יולדת
שבתוך ימי טומאה, דאין דמים
הללו נחשבים כראייה שאינם
לא מעלים ולא מורידים לענין
טומאתה. וצ"ע מהנ"ל. ד"ע.)
(ולכאורה מח' ב"ש וב"ה
לפי"ז היינו במקור מקומו
טמא. דתרווייהו ס"ל דימי
טוהר מתחילים תומ"י בסוף
הזמן.)

מחמת דם נדות, עי' מתני' סוף
מס' בפלוגתא דב"ש וב"ש,
דראיית יום י"ב אינה סותרת
(מן התורה, אפי' לב"ש דבעיא
שמור בעד יום י"א ביום י"ב,
עיי"ש.¹³⁵)

א"נ יל"פ בכונת התוס' –
דאין ראייה זו מטמאה
כלל.

בראתה בתוך ימי טומאת
לידה, פשיטא
דאינם עולים, ול"פ אביי ורבא
אלא בלא ראתה. אבל אין
ראי' בימים הללו – דלאחר ז'
– סותרות למפרע. דאף דלא
הוי יום נקי, ומבטל רציפות
הז"י דנקיים, אבל לענין **סתירה**
למפרע בעינין **ראייה המטמאה**,
וראייה שבתוך ימי טומאת
לידה אינה מטמאה, דבין כה
וכה האשה טמאה. וכן הא דאי'
בגמ' (לה:): דלרב, דם טוהר
סותר תוך ז"נ, והתוס' דייקו
מגמ' דידן דדם טוהר אינו
סותר למפרע לאחר זמן. ומה"ט
הוא, דבתוך ז' פועל הדם הזה

סי' קצ"ו

זה, הוא כעין מנהג אוסטרייך. ובר"מ שמה מפורש שאינה מאבדת ב' ימים אלא היום הא' בלבד. ופשוט דמיירי בהכניסה המוך בטרם שקיעה והי' שמה עד לאחר סוף ביה"ש, דפשיטא דבכה"ג מבררת הבדיקה. דדוקא בדקה וסלקה המוך איכא למיחש שמא עם סילוק ידיה ראתה. (ויש לדקדק בזה היכא דמקילין שלא לנהוג חומרת ה' ימים, כגון במקום שיש לחוש שלא תוכל להתעבר) שיטת רש"י והר"ח (הובא בתוס' שם מכתובות סא.) מרפסין איגרא. ערמ"א לסי' קצ"ה סי"ד והוא פלא. ופשיטא שלא חילק אלא בהרחקות דרבנן, ולא ח"ו בדינים דאורייתא, דפשיטא דליכא חילוק עפ"י דין בין ימי זיבחה לבין ימי ליבונה.

בהגר"א אות ד' – להחמיר לכתחילה כר'

לשי' הר"ם אין בדיקה מועלת ביום ראשון (פ"ו סוף ה"כ). והה"נ לזכה, ול"ד לנדה. ולפי"ז, אין הבדיקה הראשונה יכולה להתקיים אלא ביום השני, וא"כ אינה יכולה לספור יום א' של ימי ספירתה עד יום הג', והיא חומרא. וצ"ב החילוק שבין יום א' ליום ב', דאף יום ב' ר"ל, אעפ"י שראתה באותו היום.

עגמ' שבת (יג:) – וצ"ע החילוק שבין ימי נדתה לימי ליבונה. ער"מ פי"א הי"ד – זי"ן וזי"ן – טעות הוא בידם. ור"ת (תוס' שם ד"ה במי) כ' שהיו טובלים פעמיים. ומנהג פשוט הוא באסטרייך.¹³⁶ (בימי הביניים היו ב' קבוצות מנהגים – הללו מחכמי ווינא, האו"ז וסייעתו; ומנהג ריינלאנד – שהונהגו ע"י חכמי התוס', כר' שמחה.) והר"מ שכ' מנהג

136 אבל אינו מבואר שהיו טובלים. ועיי' בי"ח ס"ס קפ"ג ועיי' לקמן עמ' קלב-קלב ד"ה במנהג וד"ה אפילו.

ה' לאחר תפילת ערבית, ושמה עכ"פ מובן הוא במקצת, דהתם הוי' החומרא מחמת ישיבת ב"ד, ושיטת האו"ז דנתינת הגט בעיא ב"ד. ושפיר ניתן להיאמר דאין ישיבת ב"ד בלילה תלוי בתפילת הקהל, אבל בבדיקת זבה פשיטא דזה תלוי בשקיעה ממשיית.

ב"י כ' בשם הרמב"ם דאף ביום הראשון מהניא בדיקה סמוך לבין השמשות, ודו"ק בל' הר"מ (פ"ו ה"כ) יום ראשון כולו.

סע' ב'. ש"כ סק"ו. ליכא חומרת ה' ימים בסתירה, דאסורה עפ"י דין לשמש, ול"ד לחומרת הרמ"א בין שמשה בין לא שמשה. עוד הקיל בכתם לענין ה' ימים, והוא פלא, דמה ענין להקל בכתם טפי מבראייה.¹³⁷

סע' ג' (שו"ע). ומיום המחרת תתחיל לספור. ולא

יהודה. חומרא פלאית היא זו, הלא לא קיי"ל כוותי'. ונל"פ, דאף לרבנן בבדקה באמצע ימי נדתה ולא בדקה עם סוף היום כל בין השמשות, דאיכא לידת הספק, אלא שחזקת הטהרה שלה יכולה להכריע זה הספק. אך בכל מקום שמשתמשים בהכרעה אמרינן דלתכחילה יש לברר ולא לסמוך על ההכרעה. (עי' ריש יו"ד, סי' א' סע' א'). ובכל פעם, בטרם בדקה, אפשר לה לברר זה הספק ואין לה לסמוך אהכרעות לכתחילה.

ברמ"א. מו"ר שמע מאביו בשם הגר"ח שמעולם לא הביין פסק זה, לענין מעריב או אפילו לענין קבלת שבת. ומשמע מסיום ד' הרמ"א, דהוי אך קנס, ומה"ט בלא פשעה (שבדקה לפני ברכו וראתה אח"כ וכו') דאין מחמירים בזה. לענין גט בלילה ג"כ החמיר הרמ"א (אה"ע סי' קכ"ג סע' א')

137 צ"ע, דלכאורה כוונת הש"ך דבכתם אפשר להקל בבדיקת שחרית משום שלא הוחזק בוודאי מעיינה פתוח באותו היום. (יעקב)

מלאת ולא סתם שיעור זמן
טומאתה שצריכה להמתין זמן
ארוך כזה, ול"ד לז' ימי טומאה
דמת.

והשיבו ר"א דשאני בע"ק

מגזה"כ. ואין

תשובתו מובנת. וצל"פ דאף
ביום הקרי יש ספירה אלא
דבעינן שישלים יום אחר בעד
זה היום. אבל כאן ליכא כלל
בדיקה וליכא ספירה ובעינן ז'
ספורים רצופים. ויום הקרי הוי
ג"כ בכלל הספירה. ויש מלאת

של חי"ת ימים בכה"ג.¹³⁸

איבעי להו א' וח' (והה"נ

א' ותו לא.) – דליכא
סופן. בשלמא בלא בדקה,
ניחא. אבל בבדקה בח', מדוע
קראוהו תחילתן **בלא סופן?**
דלא היתה תוך המלאת דז'.

(סט.) לא ר' יהושע ור"ע.

פ"י, ערש"י ד"ה מהו.

דלא חזו לאיצטרופי. דאין
מצרפין בסירוגין אלא א"כ **הכל**
ממלאת אחת.

בלילה. עי' ס"ד, דכל הבדיקות
צריכות להיות ביום. דקיום
הבדיקה צ"ל ביום דוקא. ויל"פ
דה"ט דל"א מקצת היכ"כ
בלילה – באבלות ובזבה וכו',
דאין קיום מלאת אלא ביום.
ובאבלות יש מלאת ולא שיש
איסורים בלבד כל שבעה,
והראי' מעסק המרדכי (מו"ק
סי' תתקכ"א הובא בב"י יו"ד
ס"ס שע"ה) בב' חיובי אבלות
אם אפשר לצאת ידי שניהם
ב"שבעה" אחת, או דבעינן
ב"פ, דבנזירות בעינן ל' יום
זא"ז בקיבל עליו ב' נדרי
נזירות (עי' נזיר יג:); וכן מדין
מקצת היכ"כ גופא מוכח דהויא
אבילות מלאת של קיומי אבל,
ולא סתם איסורים כל שבעה.
סע' ד' – (סח.) לר' יהושע
לא בעינן רצופים לימים
הספורים, וזה הקשה לו ר"א
– הלא קיום של מלאת הוא,
והיאך אפשר לקיימו בסירוגין,
ודימהו לנזיר בתשובתו, הרי
דס"ל דספירת ז"נ דזיבות הויא

ע"י פ"ג ממחור"כ ה"ג דאפשר להיות אפי' ביום ח'. (אך ע"י כס"מ ולח"מ שלא הבינו כן). **א**ל בדיקת ז"נ בעיא בחורין ובסדקין, מח' הראשונים. הפסק טהרה בודאי בעיא בחורין ובסדקין, דבעינן בירור טהרה. אבל בז"נ הויא הבדיקה אך קיום של ספירה. (ובראב"ד ס"ל דאף הפסק טהרה א"צ חורין וסדקין. דליכא חששא, דאילו הי' שמה דם מסתמא הי' יוצא לבית החיצון.) כן חילק הרמב"ן (דף ה.). אך המחבר החמיר להצריך חורין וסדקין אף בתוך ז"נ דבעינן בירור גמור בעד הספירה ג"כ. ואף בשו"ע הזכיר הקולא – לענין שאר ימים לבר מא' וז', אך לא הקיל בנוגע לעיקרי הבדיקות דימים נקיים.

סע' י'. ימים רצופים. בימי הגמ' הי' דין זה צריך. אך בזה"ז שהחמרנו שכל ראי' כראיית זיבה, פשיטא דל"צ להסביר כן, די"ל דיש עתה מטמא מחדש. ברמ"א –

סופו אע"פ שאין תחילתו. צ"ב היאך פועלת הבדיקה דלבסוף לעשות את כל ז' הימים לספירה – **למפרע**. וזוהי באמת ל' הגמרא מהו דתימא וגו'.

תוד"ה והכא קמ"ל. תירצו דאיה"נ דלר"א סגי בהפסק טהרה, ולא בעינן כלל בדיקה וספירה בתוך הז"נ. והרמב"ם פליג דעכ"פ בעינן מעשה ספירה תוך הז"נ. דלתוס' ליכא כלל מעשה ספירה אלא סגי בחזקה ובירור, והספירת ז"נ באה ע"י שוא"ת – ע"י ידיעת טהרה. והר"מ הוסיף אשי' ר"א – וכאילו בדקה כל ז' ומצאה טהור, דבעינן קיום בדיקה בפועל ממש ובקום ועשה, ע"י **מעשה** בדיקה (פ"ו סוף הכ"א). ובב"י הביא מחלוקת הראשונים בזה. **סע' ה'**. בדקה ביום השמיני. צ"ע, מדוע לא נתחיל המלאת מיום השני שלאחר הפסק הטהרה. והוא פלא. וצריכים לדחוק דהפסק הטהרה מגבלת מלאת דז"נ, ודו"ק. –

מעיינה פתוח ג"י הראשונים. **פחות** מגריס תולין אף בג"י ראשונים. היפך מס' הר"מ (פ"ט מהל' איסו"ב, ה"ו), דאין שיעור בגופה, דס"ל דתלי' במאכולת היא תליי' גרועה מנתעסקה בכתמים וממכה בגופה. וצל"פ בכונת הרמ"א, דמאכולת הוא טעם ההל' אבל ההל' היא דשיעור כתם היינו כגריס ולא שיעור תלי'.¹³⁹ ומה"ט מקילינן אף בזה"ז דליכא מאכולת לתלות בה.

מכה בגופה – שיודעת שמוציאה דם, תליי' דכה"ת כולה. ופשיטא דישנה אף בכתם. ודוקא בתליות המיוחדות לכתמים אין תולין להקל בכתמים הללו. ובש"כ (ס"ק י"א) החמיר אפי' ביודעת שמוציאה דם, אף דהויא תליי' בכהת"כ, דאין תולין כלל דג"י הראשונים דימים נקיים.

סע' י"א. גמ' לג סע"א ומ"ב ע"א. ערא"ש פ"ד שהביא שי' הראב"ד דפולטת סותרת יום א' דוקא לטהרות ולא לבעלה. והקשה הרא"ש, האיך תסתור לחצאינן. על טענת הראב"ד דדבר שאינו גורם הוא, דחה הרא"ש, דהש"ז שפיר מטמאה. אך פשיטא דכונת הראב"ד לומר דבעינן דבר הגורם טומאה כעין שהיתה לפני כן. ופולטת אינה גורמת טומאה כעין שהי' לפני כן, כי פשיטא שמותרת לבעלה. שי' הרא"ש היא דפולטת אינה סותרת לאחר טבילה. דסגי בקיום ספירה דמקצת היכ"כ דלפני הטבילה. ושי' הראב"ד מפליאה באמת. וצל"פ דס"ל דל"א מקצת היכ"כ אלא במקום שכל היום ראוי לספירה, ובפלטה אח"כ הרי לא הי' כל היום ראוי לקיום ספירה. ואילו הי' פסח מתחיל מחצות, לא

139 עיי' פ"ת ק"צ ס"ק י"ב. וברעק"א שמה ובמש"כ מזה בס' בעקבי הצאן (בקונטרס הכתמים) ובחזון יחזקאל (על התוספתא). (ד"ע) וע"ע פ"ת שם ס"ק י' בשם החת"ס. (יעקב)

סע' י"א בהג"ה. ותפסוק יום ד' וגו'. דיש לאחר הפסק טהרה כל מאי דאפשר, וכעין מאי דחזינן משיטת ר' יהודה (סח.).

יום ה'. אף דאשה זו בפרט לא שמשה ביה"ש מכ"מ החומרא... היא, דימים שאפשר להם להיות ראויים לפליטת ש"ז אינם עולים למנין ז"נ. ומזה יוצא ממילא החומרא האחרונה, דל"ש שמשה ל"ש לא שמשה.

סע' י"ב – אך סתירה שלאחר ז' ובש"כ ס"ק כ"ג. עתוס' (לו. ד"ה שבוע), ויל"פ דבעינן צירוף בין ז"נ וטבילה, ולא שדם סותר, אלא שמלאת ארוכה היא – וז"י היא השיעור הכי-קטן, אבל לא המקסימום. וא"כ אפשר לומר דבפולטת ביום שבין הז"נ להטבילה, דאף זה יבטל הצירוף הנצרך.¹⁴¹

ש"ך סקכ"ה. יל"פ בשי' סמ"ק כהראב"ד, דיש סתירה

היינו אומרים בעיו"ט מקצת הי' ככולו לענין אבלות בו ביום, דליכא ככולו, דלא היה כל היום ראוי לאבלות.

ועל ראיית הר"ר יונה מיום י"ב לב"ש דאין דם נדות סותרת לאחר טבילה, הלא ק"ו הוא לקרי. ומסתמא יתרץ דשאני ז"ג מז"ק. עתוס' (סט.) ד"ה שבעה, שכ' ב' דיעות לר' יהושע ור"ע אי בעיא ספורים ובדיקה בקו"ע, או דסגי בדיעת טהרתה. וב' דיעות הן אי הויא ז"ק מנין ומלאת של יום אחד, או שטמאה יום א', אבל מנין ליכא. (צ"ע – היאך אומרים מקצת היכ"כ.¹⁴⁰) דבדיקה ומעשה ספירה בעינן דוקא בעד מנין. וס"ל להראב"ד, דליכא סתירת דם לאחר טבילה לבטל המנין – למפרע - אלא בז"ג, דבעינן ספירה ומנין. אבל בז"ק, דא"צ למנין, לא שייך להיות סתירת זה המנין.

140 ועיי' לעיל עמ' ג ועמ' ה (קודם ד"ה והנה). (יעקב)

141 עיי' לעיל עמ' קכ ד"ה סתירה. (יעקב)

בפולטת אפי' לאחר טבילה ביום ז', או יל"פ דס"ל דלא שייך לומר מקצת היכ"כ לפני הטבילה, ודוקא לר' יוסי אמרינן הכי, עי' גמ' פסחים (פא.) ז"ג היכי משכח"ל. ולא תירצו בלפני טבילה. ושי' הרא"ש תמוהה, דאמרינן מקצת היכ"כ אפילו לפני טבילה. הרי דס"ל דאמרינן מקצת היכ"כ אפי' לרבנן בלא פעולה המפקיעה את המנין.

בשבעה דאבלות אמרינן מקצת וכו' משיעמדו המנחמים מאצלו, דבעינן פעולה המפקיעה. וקו' הגמ' ז"ג היכי משכח"ל יל"פ דאף לר"י בעינן טבילה להפקיע ולומר מהיכ"כ, מ"מ מאחר שאפשר ע"י טבילה לבטל הצירוף, אפילו לא טבלה ליכא צירוף. ואין מקו' הגמ' ראי' מוכרחת שר"י יהי' סובר כפסק הרא"ש דבש"ך סקכ"ד.

סי' קצ"ז

סע' ב'. בזמנה – יל"ע אי ר"ל בזמן שלה, או בזמן הקדום האפשר. עט"ז סק"ב, דלא פסקינן טבילה בזמנה מצוה, ודוקא שבעלה בעיר משום מצות פו"ר. ודעת הירו' דטבילה בזמנה מצוה (בהגר"א סק"ג). ובט"ז סק"ג דיבר מטבילה בזמנה מצוה, אף דבזה"ז מחמרינן להמתין ה' ימים ואינה בזמנה¹⁴², ונל"פ כנ"ל, דבזמנה ר"ל – הזמן הקדום הכי-אפשרי. והיינו ל' הירושלמי – שאסור לה לאשה לעמוד בטומאתה, ר"ל בטבילה הויא תמיד מצוה, ויש להקדימה. (ואין להביא ראי' מדמברכינן אטבילה, דאפשר

142 דלא כמהרי"ק הובא בד"מ דמטעם זה גופא לא שייך טבילה בזמנה בזה"ז. (יעקב)

ש"כ סק"ג. ולכך וכו'. אינו מוכרח, דאפי' לס' דמצוה, היינו דוקא בכדי להתירה, כנ"ל. (אך ד' הש"ך לקוחים מתוס' יומא ח' ע"א ד"ה דכ"ע. – ד"ע.)

ער"מ הל' שביתת עשור (פ"ג, ה"ז) לענין טבילה ביוה"כ – דאילו הי' אסור לב"ק להתפלל, הי' מותר, ואפי' בזה"ז אילו לא היינו טמאי מתים הי' ג"כ מותר. כלומר, דטבילה בזמנה מצוה.¹⁴⁴ אף דליכא נפק"מ לשום דבר לכאורה. ולכאורה היינו כס' הש"ך. אך יל"פ דס"ל דהמתיר ביוה"כ הוא לא מצות הטבילה בזמנה, אלא **שהכשר** הטבילה אינה נקראת רחיצה של תענוג.

שהברכה נתקנה בעד ההכשר, כשחיטה ונט"י. דהקדמה היא הידור.

א"י טבילה בשבת, היכא דלא הוי' מצוה. – עש"כ (ס"ק א') וגליון מהרש"א. הרמ"א הצריך בעלה בעיר וגם טבילה בזמנה. הרמ"א ס"ל דשלא בזמנה **ליכא כלל** מצוה, ולא שהבזמנה היא אך הידור כנ"ל. ועפ"ז יל"פ דבעלה בעיר הוי שיעור בטבילה בזמנה מצוה ר"ל – דוקא היכא דאיכא נפק"מ למעשה, או לטהרה לבעלה או לטהרות.

בט"ז סק"ד בשם תה"ד דאז טבילה בזמנה מצוה מתרת, או מצות עונה מתרת, והרמ"א החמיר להצריך שניהם גם יחד, וכפי' הנ"ל¹⁴³.

143 לא הבנתי במה שונה פסק הרמ"א מפסק תה"ד, דמשמע דגם תה"ד בעי תרת. (יעקב)

144 ולענין שיטת הרמב"ם אי פוסק בעלמא דטבילה בזמנה מצוה, עיי' לחי"מ הלי יסוה"ת פ"ו, ה"ו, ועיי' שעה"מ שם ובס' תוספות יוה"כ יומא פח. (ד"ה לענין הלכה). (יעקב)

להמתין ז"י וז"י, ולא סגי בה"י
 וז"י, וכך הבינו חומרא דר"ז.
 [(ד"ע)]

אפילו הרמ"א (סי' קצ"ו סע'
 י"א) שהביא מנהג
 אוסטרייך לא הצריך טבילה
 בינתיים. דימי לידתה וימי
 נדתה שאינם עולים – לאו ה"ט
 דימי **טומאת** נדות אינם עולים,
 אלא דימי **מנין** נדות א"ע.
 ובחומרת המרדכי להצריך ב'
 טבילות ליולדות בזוב¹⁴⁵ נמי
 יל"פ כן, דסובר דימי **טומאת**
 לידה א"ע.

ועוד יש ליישב מנהג דידן,
 דלא כבני אוסטרייך,
 דיל"ח בין ימי לידה לימי
 נדה, דימי לידה הוא מלאת
 משא"כ ימי נדה. אך עגמ' נד
 סע"א, ועתוס' שם ד"ה למאי.
 התוס' השוו ב' אלו לגמרי,
 להלכה למעשה. אך יל"פ בל'
 הגמ' בשינוי קצת, דאם ימי
 לידה עולים כ"ש ימי נדה.

תוס' ביצה (יח: א) בזה"ז
 ליכא טבילה בזמנה
 מחמת חומרת ר"ז, דלא כנ"ל.
 (ב) סוגי' דביצה פליגא אסוגי'
 דסוף יומא וס"ל דהמתיר הוא
ההכשר ולא **המצוה**.

במנהג אוסטרייך הסביר
 הב"ח (ס"ס קפ"ג)
 דטבילה קמיתא שלאחר ז"י
 בנדות היינו טבילה בזמנה
 מצוה והטבילה השני' היא
 בכדי להתירה. חזינן דס"ל
 דטבילה בזמנה מצוה יש
 אפילו בדליכא נפק"מ. אך
 נל"פ במנהגם דפסקו כאב"י
 (לז). עפ"י הר"ת, דימי לידתה
 שאינה רואה בהם אינם עולים.
 והה"נ ימי נדה, עגמ' (נד:-
 ותוס' שם ד"ה ולמאי). ומנהג
 דידן, דממנ"פ הוא – או נדות
 או זיבות. ומנהג בני אוסטרייך,
 דהוי – לאחר חומרת ר' זירא –
 גם נדה וגם זבה. [וכ"ה בדרכ"ת
 ע"פ התנחומא שתמיד צריכים

שקולת הר"ת היא דוקא בשלא בזמנה, והוא פלא. דלכאורה היתר הר"ת דהקפידא אינה על הטבילה אלא על החזרה לביתה. ואינה קולא, אלא ביאור והגדרה באיסור דטבילה ביום. אך, היינו דוקא אם עשתה הפסק טהרה ביום ד', דאילו עשתה ביום ה"א, כפסק הרמ"א, א"כ היא הטבילה בזמנה ממש. (ור' יודע שגדולי הוראה היו לפעמים מקילים עפ"י שי' הר"ת, אפילו בטבילה בז').

סע' ג. ברמ"א. היתר הר"ת (בהגר"א אות י'). והש"כ סק"ט כ' לשי' דדוקא בטבילה שלא בזמנה. וברא"ש (הל' מקואות ס"ס ל"ו) משמע כהסבר הש"ך בר"ת, דלא התיר אלא סרך בתה.¹⁴⁷

אבל להיפך לא שמענו, דמאחר דאינם עולים ימי לידה, שאף ימי נדה לא יעלו. כחילוק הנ"ל. **סע' ד.** (סז.) טבילה ביום ז' ממש בזה"ז אסור ביום, שמא תראה ותסתור. ואין בזה היתר באונס. [עי' מזה בתשו' עצי אלמוגים ובאגר"מ. (ד"ע)] ודוקא בזבה שלא בזמנה יש היתרא דאונס, דבכה"ג הוי אך אי' סרך בתה דזיבות בזמנה. ובקו' ר"פ לאביי ורבא יל"פ (א) דלאחר חומרת ר"ז איכא אך זיבות, ואינן בכלל נדה שלא בזמנה. (ב) (חסר כאן)

בזה"ז לכאורה הוי תמיד טבילה לאח"ז, ויש להתיר ע"פ אונס, כגון בחל טבילתה ליל ע"ש, והמקוה רחוקה מביתה.¹⁴⁶ (ועש"כ סק"ו,

146 ועי' תוה"ש הכא ס"ק ט'. (יעקב)

147 ולכאורה בתוס' סז: ד"ה משום משמע יותר כהבנת רבינו בדעת ר"ת, דגם ביום ז' יש להקל. (יעקב)